বিমলা প্ৰসাদ চলিহা মহাবিদ্যালয়

আলোচনী

1977-78
1

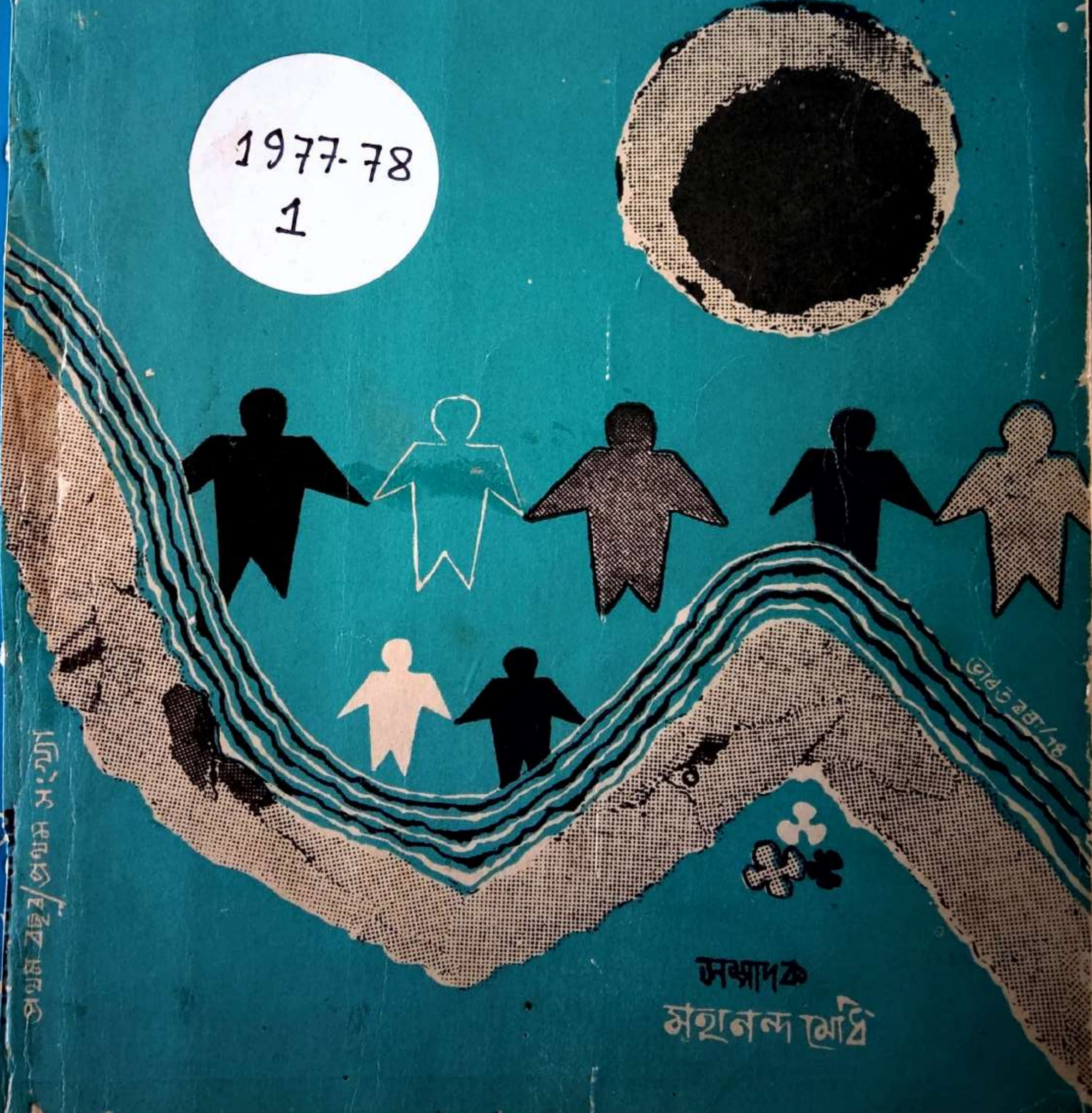

প্ৰথম বছৰ/প্ৰথম সংখ্যা

সম্পাদক
মহানন্দ মেধি

বিমলা প্ৰসাদ চলিহা কলেজ
আলোচনী

* বছৰেকীয়া প্ৰকাশ *

প্ৰথম সংখ্যা

১৯৭৭-৭৮ ইং

সম্পাদক—মহানন্দ মেধি।

★ বছৰেকীয়া প্ৰকাশ
শকাব্দ ৫২৯-৩০

★ প্ৰচ্ছদ পট :
ভাৰত বৰা

★ ছপাওঁতা :
জনতা প্ৰেছ, মিৰ্জা
কামৰূপ : অসম

PRESS SECRETARY TO THE PRESIDENT
RASHTRAPATI BHAVAN
NEW DELHI-110004
INDIA

No. F. 2-M/77 September 13, 1977

Dear Shri Medhi,

Please refer to your letter. The President cf India desires me to convey his best wishes for the success of the college magazine.

Yours sincerely,
Sd/ A. M Abdul Hamid

Shri Mahananda Medhi,
Magazine Editor,
Bimala Prosad Chaliha College,
Nagarbera-781127,
Kamrup (Aassam)

৷৷ শুভেচ্ছা বাণী ৷৷

প্ৰিয়,

শ্ৰীমহানন্দ মেধি, সম্পাদক, আলোচনী, বি, পি, চি, মহাবিদ্যালয়, নগৰবেৰা।

বিমলা প্ৰসাদ চলিহা মহাবিদ্যালয়ৰ অধ্যাপক–অধ্যাপিকা আৰু ছাত্ৰ-ছাত্ৰীবৃন্দৰ সৌজন্য মহাবিদ্যালয়ৰপৰা আলোচনী এখন প্ৰকাশ কৰিবলৈ লোৱা প্ৰচেষ্টাৰ শলাগ লৈছোঁ আৰু আন্তৰিক শুভেচ্ছা জনাইছোঁ। এখন মহাবিদ্যালয়ৰ নিচিনা বৃহৎ শিক্ষানুষ্ঠানৰ বাবে আলোচনীৰ প্ৰয়োজনীয়তা অনস্বীকাৰ্য্য। আলোচনীখনে যে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ প্ৰভূত উপকাৰ সাধন কৰিব তাত মোৰ অকণো সন্দেহ নাই।

আঞ্চলিক ৰাইজে উচ্চ শিক্ষাৰ আৱশ্যকতাত গুৰুত্ব দি মহাবিদ্যালয়খনি স্থাপনত নানা সংঘাতৰ সন্মুখীন হৈ আশাশুধীয়া প্ৰচেষ্টা আৰু মহান ত্যাগেৰে দুখীয়া ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ জ্ঞান চকু মুকলি কৰাত যি কৃতকাৰ্য্যতা লাভ কৰিলে তাত মই কৃতজ্ঞ। মহাবিদ্যালয়ৰ উদ্যোক্তা কমিটিৰ সম্পাদকৰ গুৰু দায়িত্বত নিৰৱচ্ছিন্নভাৱে জড়িত থকা বাবে মই ইয়াৰ উত্তৰোত্তৰ শ্ৰীবৃদ্ধিত সুখী হৈছোঁ।

আলোচনীখনে বিভিন্ন দিশত আলোকপাত কৰি ছাত্ৰ-ছাত্ৰী আৰু ৰাইজৰ অন্তৰত প্ৰেৰণা যোগাই গৌৰৱময় ঐতিহ্য স্থাপন কৰিবলৈ সক্ষম হওক এয়ে মোৰ কামনা। ইতি –

শ্ৰীউদয় ঠাকুৰীয়া
সম্পাদক,
বি, পি, চলিহা মহাবিদ্যালয়,
নগৰবেৰা।
তাং ৮.৩.৭৮ ইং

স্মৃতি-তৰ্পণ

[যোৱা বছৰটোত আমাৰ মাজৰ পৰা বিদায় লোৱা কেইগৰাকীমান মহান ব্যক্তিৰ স্মৃতিত আমি অশ্ৰুসিক্ত শ্ৰদ্ধাঞ্জলি নিবেদন কৰিছোঁ —সম্পাদক]

ফখৰুদ্দিন আলি আহমেদ—

নানা জাতি-উপজাতি আৰু ৰহণীয়া কৃষ্টিৰে পৰিপূৰ্ণ এই বৈচিত্ৰপূৰ্ণ দেশ ভাৰতবৰ্ষৰ সংহতিৰ প্ৰতিভূস্বৰূপ ভাৰতৰ পঞ্চম ৰাষ্ট্ৰপতি ফখৰুদ্দিন আলি আহমেদদেৱৰ আকস্মিক বিয়োগত আমি এজন প্ৰবীণ ৰাজনীতিবিদ আৰু সুদক্ষ প্ৰশাসকক হেৰুৱালোঁ। তেখেতৰ মৃত্যুত আমি শ্ৰদ্ধাঞ্জলি নিবেদন কৰিছোঁ।

হেম বৰুৱা—

এদিন যাৰ ৰূপকাঠিৰ পৰশত অসমীয়া সাহিত্যৰ বিভিন্ন দিশ জিলমিলাই উঠিছিল, যাৰ নেতৃত্ব আৰু সমালোচনাত এদিন ভাৰতৰ সংসদভৱন খলকি উঠিছিল সেইজন সুসাহিত্যিক মহান স্বদেশ-প্ৰেমিক, সুবক্তা হেম বৰুৱাদেৱৰ শোকাবহ মৃত্যুত অসমে এজন সুযোগ্য সন্তান হেৰুৱালে। বহু-মুখী প্ৰতিভাসম্পন্ন হেম বৰুৱাদেৱৰ স্মৃতিত আমি আন্তৰিক শ্ৰদ্ধাঞ্জলি যাচিছোঁ।

ৰাধাগোবিন্দ বৰুৱা—

অসমত খেল-ধেমালি, আনন্দ-উৎসৱ, সঙ্গীত-সমাৰোহ, লোক-সংস্কৃতি, গণসংহতি ইত্যাদিৰ এক ব্যাপক ক্ষেত্ৰৰ কথা ধৰিও, সৰ্বোপৰি এক নতুন কৰ্মোদ্যমৰ প্ৰেৰণাৰে অসমক নতুন চেতনাৰে উদ্বুদ্ধ কৰি যোৱা অক্লান্ত উদ্যোগী পুৰুষ ৰাধাগোবিন্দ বৰুৱাদেৱৰ বিয়োগত অসমবাসীয়ে এজন কৰ্মবীৰক হেৰুৱালে। আধুনিক অসমৰ খনিকৰ স্বৰূপ ৰাধাগোবিন্দ বৰুৱাদেৱৰ স্মৃতিত আমি শ্ৰদ্ধাঞ্জলি নিবেদন কৰিছোঁ।

চাৰ্লি চেপলীন—

অননুকৰণীয় বোলছবি সৃষ্টিৰে বিশ্বৰ চিত্ৰামোদীক বিমল আনন্দ দিয়াৰ উপৰিও সমসাময়িক সমাজ ব্যৱস্থাৰ ওপৰত প্ৰচণ্ড শাণিত ব্যঙ্গ-ব্যঞ্জনাৰে সমুজ্জল, জীৱন-শিল্পী চাৰ্লি চেপলীনৰ মৃত্যুত সুস্থ চিত্ৰ-নিৰ্মাণ আৰু বৈপ্লৱিক পৰিবৰ্তনত বিশ্বাসী এক চিত্ৰ নিৰ্মাতাৰ অন্ত পৰিল, যি ঠাই পূৰাবলৈ আৰু বহু বছৰ লাগিব। তেওঁৰ স্মৃতিত আমি গভীৰ শ্ৰদ্ধা নিবেদন কৰিছোঁ।

জয়ন্ত হাজৰিকা—

অসমৰ স্বনামধন্য সঙ্গীতজ্ঞ, সুৰকাৰ আৰু গায়ক ডঃ ভূপেন হাজৰিকাৰ যোগ্য ভাতৃ শিল্পী জয়ন্ত হাজৰিকাৰ অকাল মৃত্যু অসমৰ সঙ্গীত জগতৰ বাবে এক অপূৰণীয় ক্ষতি। আমাৰ নতুন পুৰুষৰ মাজত 'ৰাণাদা' নামেৰে পৰিচিত জয়ন্ত হাজৰিকাই এদিন 'মৃত্যুক সাৱটি সমাধি তলিত অকলে আছোহি শুই' বুলি গীত গাই আজি সচাঁকৈয়ে 'মৰণ প্ৰেয়সীক সাৱটি ল'লে। 'অনিৰুদ্ধ নামলৈ তেওঁ যি বাটেদি ওলাই গ'ল, আৰু ঘূৰি নাহিল। 'আই মোক জগাবি' বুলি আজি আৰু ৰাণাদাই নেমাতে। তথাপি 'সাঁজৰ তৰাই' আমাক জয়ন্ত হাজৰিকাৰ কথা চিৰকাল সোঁৱৰাই থাকিব। তেওঁৰ মৃত্যুত আমি অশ্ৰুসিক্ত শ্ৰদ্ধাঞ্জলি নিবেদন কৰিছোঁ।

নলিনীবালা দেৱী—

ব্যক্তিগত জীৱনৰ নামহীন বিষাদৰ দাবানল যি গৰাকী কবিয়ে ভাৰতীয় দৰ্শনৰ স্থিতপ্ৰজ্ঞতাৰ শান্তিজলেৰে নিৰ্বাপিত কৰি অসমীয়া কাব্য-সাহিত্যলৈ বোৱাই আনিলে অতীন্দ্ৰিয়বাদৰ সুৰ-সেঁ গৰাকী কবি হ'ল অসমীয়া ৰোমাণ্টিক যুগৰ শ্ৰেষ্ঠ মহিলা কবি নলিনীবালা দেৱী। তেখেতৰ মৃত্যু অসমীয়া সাহিত্যৰ বাবে এক অপূৰণীয় ক্ষতি। তেওঁৰ স্মৃতিত আমি আন্তৰিক শ্ৰদ্ধা নিবেদন কৰিছোঁ।

নীলমণি ফুকন—

যিজন ভীষ্মসদৃস পুৰুষে সমগ্ৰ অসমখনিকে নিজৰ ঘৰৰ দৰে ভাবি তেওঁৰ সুদীৰ্ঘ জীৱন কেৱল অসমীয়া আৰু অসমীয়া ভাষা-সংস্কৃতিৰ বাবে চিন্তা কৰি গ'ল, অসমৰ ইমূৰৰ পৰা সিমূৰলৈ দপদপাই যিজন ব্যক্তিয়ে বিভিন্ন সভা-মঞ্চত বক্তৃতা দি স্বদেশ প্ৰেমৰ সোঁত বোৱাই গ'ল, যাৰ বিৰাট ব্যক্তিত্বই অসমক চিৰকাল আবৰি ৰাখিব—সেইজন পুৰুষেই হ'ল আমাৰ সকলোৰে মৰমৰ ককা নীলমণি ফুকনদেৱ। চিৰকুমাৰ ককাৰ স্মৃতিত আমি সশ্ৰদ্ধ পুষ্পাঞ্জলি নিবেদন কৰিছোঁ।

মঘাই ওজা—

ঢোলৰ যাদুকৰ গণ-শিল্পী মঘাই ওজাৰ ঢোলৰ ছেৱে ছেৱে আৰু অসমী আই নাচি নুঠে, যোৱা ইং ১৯৭৮ চনৰ ১৫ মাৰ্চ তাৰিখে তেওঁৰ ঢোলৰ ছেও চিৰদিনৰ বাবে স্তব্ধ হৈ গ'ল। তেখেতৰ জীৱনাদৰ্শই অসমৰ সমূহ শিল্পীক প্ৰেৰণা যোগাওক। তেখেতৰ পবিত্ৰ স্মৃতিত আমি সশ্ৰদ্ধ পুষ্পাঞ্জলি নিবেদন কৰিছোঁ।

এওঁলোকৰ উপৰিও আৰু কেইবাজনো ব্যক্তিয়ে আমাক এৰি থৈ গ'ল। তেওঁলোক হ'ল— ভাৰত তথা সমগ্ৰ বিশ্বৰ দৰিদ্ৰ শ্ৰমিক ৰাইজৰ দৰদী বন্ধু মাৰ্ক্সবাদী নেতা এ, কে গোপালন, নেহৰু বঁটা বিজেতা, বিশ্বত শান্তি প্ৰতিষ্ঠাৰ হকে যথাসাধ্যে চেষ্টা কৰোঁতা আঁদ্ৰে মালৰো, ভাৰতীয় বোলছবিক এক সুস্থৰূপত গঢ়ি তোলোঁতে অন্যতম সাধক ঋত্বিক ঘটক, ভাৰতৰ বিখ্যাত শাস্ত্ৰীয় নৃত্য শিল্পী উদয় শঙ্কৰ, প্ৰখ্যাত ছাঁয়াবিদ কবি সুমিত্ৰানন্দন পন্ত, অসমীয়া গীতি–কবি মুক্তিনাথ বৰদলৈ, কাঁহিবাৰীৰ ৰেল দুৰ্ঘটনাত প্ৰাণ হেৰুওৱা ব্যক্তিসকল আৰু যোৰহাটৰ ওচৰৰ টেকেলা-গাঁৱত প্ৰধানমন্ত্ৰীক কঢ়িয়াই নিয়া বিমানখনৰ দুৰ্ঘটনাত প্ৰাণ হেৰুওৱা পাইলটসকল। এই সকলো ব্যক্তিলৈ আমাৰ আন্তৰিক শ্ৰদ্ধাঞ্জলি নিবেদন কৰিছোঁ।

BESTS OF THE SESSION 1977-78

hananda Medhi
Best Literary
Competitor

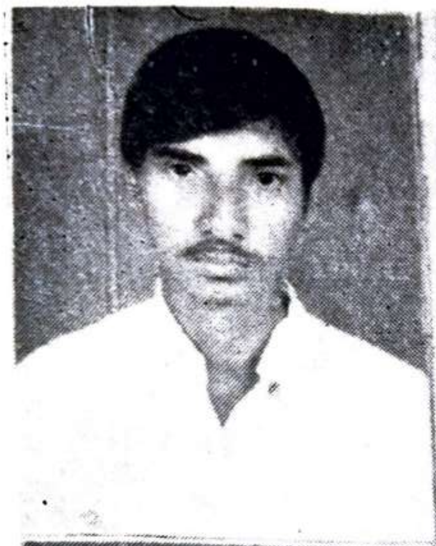

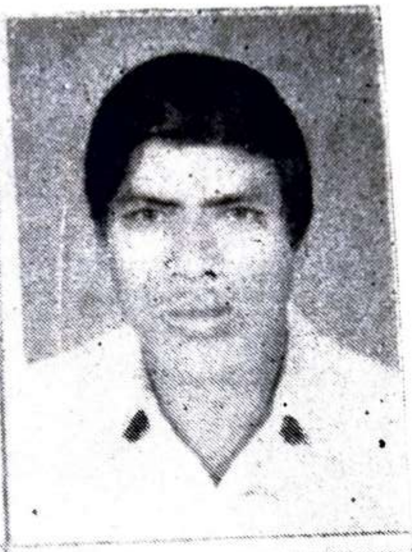

Abdus Sattar
Best Athlete.

s Dipti Rekha
Pathak.
est Actress

Miss Reba Pathak
Best Lady Athlete.

inal Abedin
est Actor.

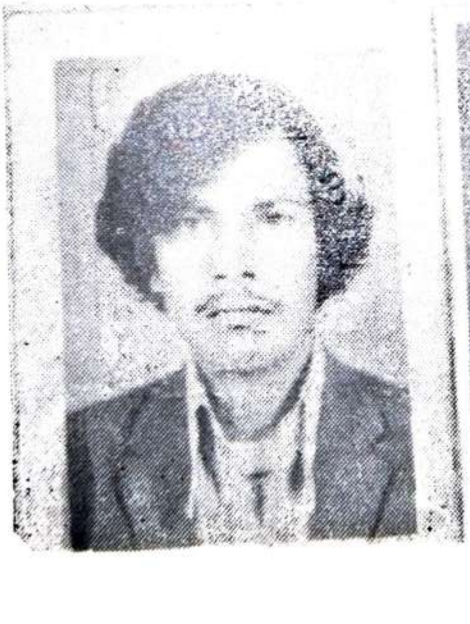

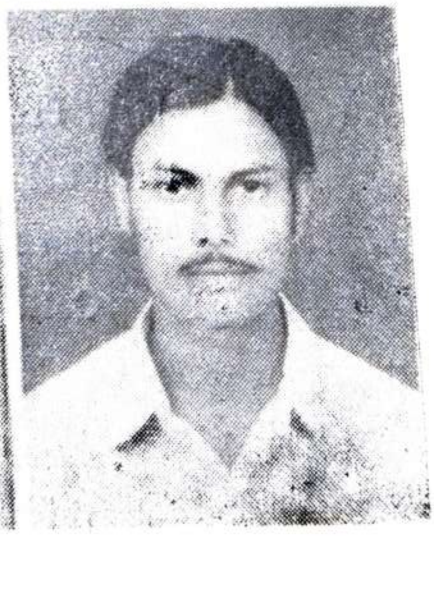

Mafizuddin Ahmed
Best Debator.

Photo shows some prominent members participating in the opening ceremony of the College building on 13th March 1974

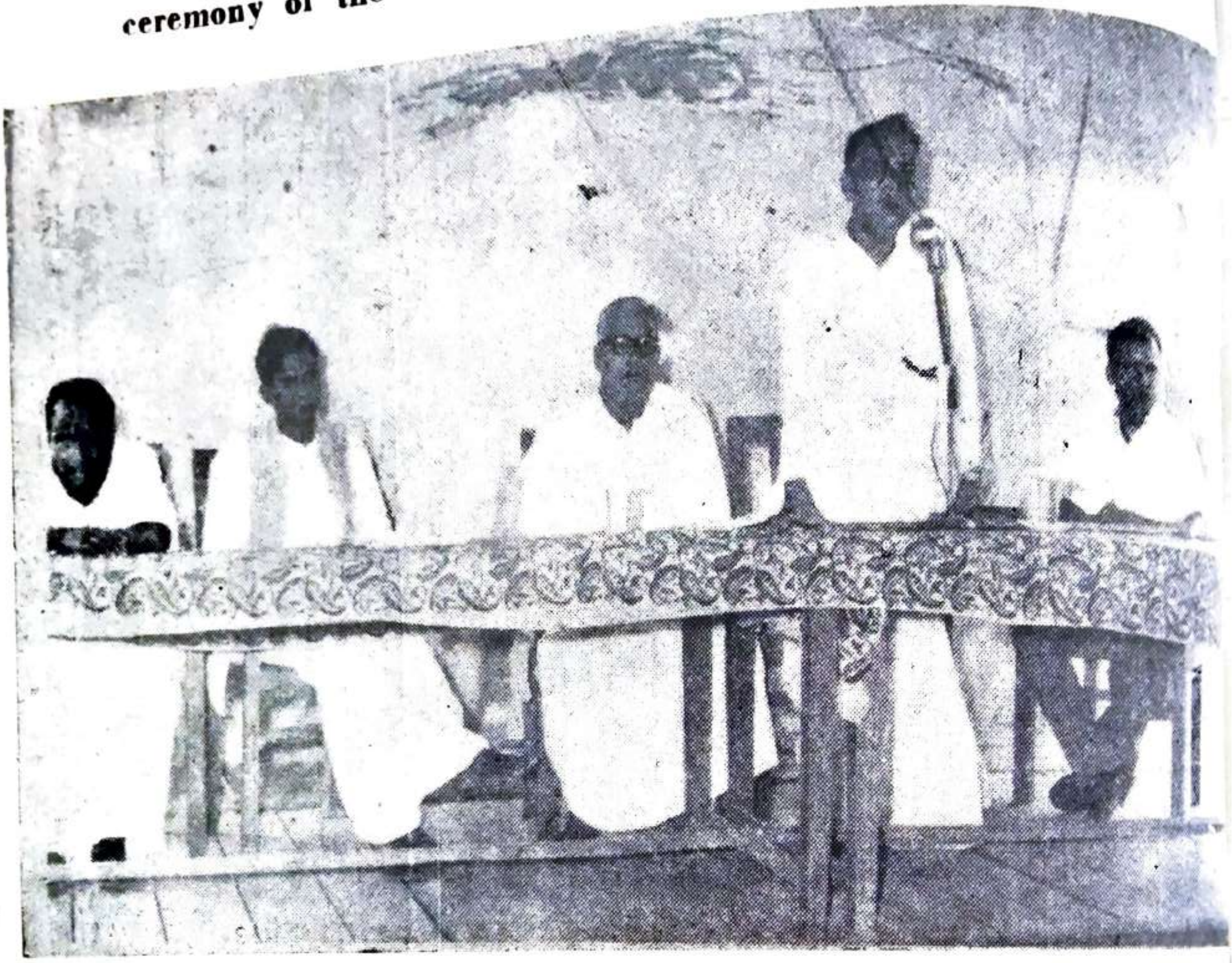

From Left :—A. H. Maulabi (President, Anchalik Mauza Committee, Nagarbera), U. Thakuria (Secy. B. P. C. College), K. K. Sharma (Ex-Headmaster, Nagarbera High School Vice-President B. P. C. College), Late Prabin Chowdhury, M. L. A. (Pesident, B P. C. College) and D. P. Saikiha (Principal)

অসমীয়া বিভাগ

সূচীপত্ৰ

বিষয়	পৃষ্ঠা	নাম
সম্পাদকীয়	ক	
নগৰবেৰা আৰু ইয়াৰ ইতিহাস	১	শিবচৰণ দ
তিনিটা কবিতা	৪	মানবেন্দ্ৰ কলি
আই	৪	খৰ্গেশ্বৰ দ
অসমীয়া সাহিত্যত বিষয়বস্তুৰ ফালৰ পৰা শ্ৰীকৃষ্ণকীৰ্ত্তনৰ স্থান	৫	ৰঞ্জিত কুমাৰ বৰা, এম,
এখন চিঠিৰ উত্তৰত	১৩	গোবিন্দ বৈ
পৃথিৱীৰ বয়স	১৭	উমেশ চন্দ্ৰ দ
কৰ্মমুখী শিক্ষা প্ৰৱৰ্ত্তনৰ অন্তৰালত	২২	নমিতা ভট্টাচা
তেজপিয়া	২৬	মফিজ উদ্দিন আহমে
অসীমৰ আহবান	২৭	নূৰণ নাহাৰ বেগ
অব্যক্ত বেদনা	২৮	দীপ্তিৰেখা পাঠ
জৰ্জ ইলিয়ট	৩৩	কল্যাণী দ
আহুতি	৩৮	নিৰোদ বৰণ দ
সতীদাহ	৩৮	লীণা পাঠ
মানুহ, গনিত আৰু সংখ্যাৰেখা	৩৯	প্ৰবীণ দাস, এম, এচ-
সম্পাদক মণ্ডলীৰ প্ৰতিবেদন	৪৩	

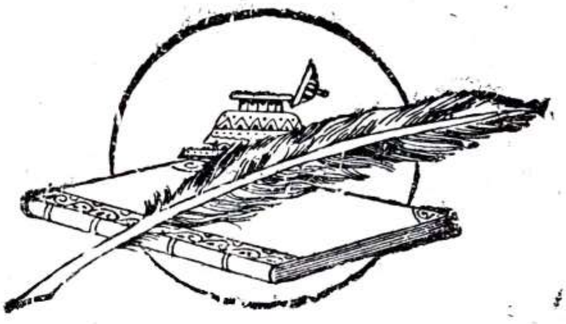

বিমলা প্ৰসাদ চলিহা কলেজ—

গুৱাহাটী, বৰপেটা আৰু গোৱালপাৰা—এই তিনিটা মহকুমাৰ সঙ্গমস্থল স্বৰূপ নগৰবেৰা। ঐতিহ্যমণ্ডিত নগৰবেৰা অতীজৰে পৰাই শিক্ষাৰ ক্ষেত্ৰত আগবঢ়া। তুলনামূলকভাবে ভিতৰুৱা ঠাইত অৱস্থিত বাবে নগৰবেৰাৰ বাহিৰৰ লগত যোগাযোগ ব্যৱস্থা যথেষ্ট অনুন্নত। সেয়ে বহু বছৰ আগৰে পৰা চেষ্টা কৰি থকা স্বত্বেও ইয়াত এখন কলেজ স্থাপন কৰা সম্ভৱ হোৱা নাছিল। কিন্তু ৰাইজৰ প্ৰচেষ্টা আৰু অকুণ্ঠ সহায়-সহযোগিতাত, বিশেষকৈ মৌজা কমিটিৰ তত্বাৱধানত প্ৰায় দহ বছৰৰ অবিৰাম প্ৰচেষ্টাৰ মূৰকত ১৯৭২ চনত নগৰবেৰাত এখন কলেজ প্ৰতিষ্ঠা কৰা হয়। প্ৰথমতে স্থানীয় হাইস্কুলতে অস্থায়ীকৈ ইয়াৰ শ্ৰেণীসমূহ আৰম্ভ কৰা হয়। পিছতহে বৰ্তমানৰ ঠাইলৈ ইয়াক স্থানান্তৰিত কৰা হয়।

বিমলা প্ৰসাদ চলিহা কলেজৰ আলোচনী—

১৯৭২ চনতে বিমলা প্ৰসাদ চলিহা কলেজৰ প্ৰতিষ্ঠা হয় যদিও, আৰম্ভণিতে, আনকি এতিয়ালৈকে ইয়াক চলাই থকাত, বিশেষকৈ আৰ্থিক দিশটোতে অধিক মনোযোগ দি থাকিবলগীয়া হৈছে। অন্যান্য দিশত মনোযোগ দিবলৈ বহুসময়ত আহৰিয়েই নেথাকে। ১৯৭২ চনতে 'ছাত্ৰ একতা সভা' গঠিত হয় যদিও, ১৯৭৭ চনলৈকে এই পাঁচোটা বছৰত তেওঁলোকে আলোচনী এখন উলিওৱাৰ কথা আৰ্থিক দিশটোৰ বাবেই ভাবিব পৰা নাছিল। কিন্তু আজিকালি প্ৰায়বোৰ কলেজৰে, আনকি হাইস্কুল সমূহৰো একোখনকৈ নিজা আলোচনী থাকে। ই বাহিৰত কলেজখনৰ পৰিচয় দাঙি ধৰাৰ উপৰিও, ছাত্ৰ ছাত্ৰীসকলৰ সাহিত্য চৰ্চ্চাৰো মাধ্যম হিচাপে কাম কৰে। এইবোৰ কথাকে ভাবি ১৯৭৭-৭৮ চনৰ বাবে গঠিত 'ছাত্ৰ একতা সভা'ই ১৯৭৭ চনৰ মাৰ্চ্চ মাহত অনুষ্ঠিত হোৱা এখন সভাত মহাবিদ্যালয়ৰ আলোচনী এখন উলিওৱাৰ সিদ্ধান্ত লয়। জুলাই মাহত এই বিষয়ে, পুনৰ ভবা হয় আৰু কিছুদিন পিছতে "ছাত্ৰ একতা সভা"ৰ সভত এই সম্পৰ্কে আলোচনা কৰি এখন সম্পাদনা সমিতি গঠন কৰি দিয়া হয়। লগে লগে সম্পাদনা সমিতিয়ে কামত আগবাঢ়ে। তেতিয়াৰে পৰা প্ৰায় ছমাহৰ অবিৰাম প্ৰচেষ্টাৰ ফলস্বৰূপে আজি "বিমলা প্ৰসাদ চলিহা কলেজৰ আলোচনী"য়ে আত্মপ্ৰকাশ লাভ কৰিলে।

অসমৰ কেঁচামালসামগ্ৰীৰে বাহিৰতহে উদ্যোগ স্থাপন কৰা হৈছে। অসমৰ তেলেৰে বাহিৰত ডাঙৰ শোধনাগাৰ পতা হৈছে। কিন্তু অসমত উচ্চ ক্ষমতাসম্পন্ন শোধনাগাৰ স্থাপন কৰা নহ'ল। নিবনুৱা সমস্যা দিনক-দিনে বাঢ়িহে গৈছে, শিক্ষা-পদ্ধতিৰ কোনো সু-সংস্কাৰ নহ'ল, অত্যাৱশ্যকীয় সামগ্ৰীৰ দাম দিনক-দিনে বাঢ়িহে গৈ আছে; ধনী শ্ৰেণী দিনক-দিনে বেছি ধনী হৈ গৈছে আৰু দুখীয়াবিলাক ক্ৰমশঃহে বেছি দুখীয়া হ'ব লাগিছে, গাওঁ অঞ্চলৰ আজিও কোনো চকুত লগা উন্নতি নহ'ল। আশা কৰিছোঁ, বৰ্ত্তমানৰ চৰকাৰে অসমৰ এইবিলাক এশ-এবুৰি সমস্যাৰ সমাধানাৰ্থে অতি তৎপৰতাৰে ব্যৱস্থা গ্ৰহণ কৰি অসমকো ভাৰতৰ অন্যান্য ৰাজ্যৰ লগত খোজতে খোজ মিলাই যাবলৈ সুযোগ দিব।

॥ প্ৰাচীৰ পত্ৰিকা-ফল্গু ঃ এক নতুন পদক্ষেপ ॥

সাহিত্য হ'ল মনৰ ভাৱ প্ৰকাশৰ এক মাধ্যম। সাহিত্যত ৰাপ থকা ব্যক্তিয়ে সাহিত্যৰ মাধ্যমেৰে তেওঁৰ মনৰ ভাৱ প্ৰকাশ কৰে, বিভিন্ন চিত্ৰ দাঙি ধৰে। ইয়াৰ প্ৰকাশৰ বাবে আমাৰ কলেজত কোনো ব্যৱস্থা নাছিল। আলোচনী প্ৰকাশ হ'লেও তাত সকলোবিলাক লেখা প্ৰকাশ কৰাটো সম্ভৱ নহ'ব। ইয়াকে ভাবি, যোৱা ১১-৮-৭৭ তাৰিখত বহা ছাত্ৰ একতা সভাৰ কাৰ্যকৰী সভাত আমাৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ আৰু অধ্যাপক-অধ্যাপিকা সকলৰো সাহিত্য প্ৰকাশৰ থল হিচাবে আৰু লগতে ছাত্ৰ ছাত্ৰীসকলৰ জ্ঞানবৃদ্ধিৰ সহায় হোৱাকৈ প্ৰাচীৰ-পত্ৰিকা এখন পষেকীয়াকৈ প্ৰকাশ কৰাৰ সিদ্ধান্ত লোৱা হয় সম্পাদকৰ ভাৰ এই অভাজনৰ হাততে দিয়া হয়। প্ৰাচীৰ-পত্ৰিকাখনৰ নাম ৰখা হয় 'ফল্গু'। আশা কৰা হয়, আমাৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ অন্তৰত বৈ থকা সাহিত্যৰ সুপ্ত ফল্গু-ধাৰা 'ফল্গু'ৰ মাজেদি প্ৰকাশ পাব বুলি।

১৯৭৭ চনৰ ২০ আগষ্টৰ দিনা দুপৰীয়া বাৰ বজাত নগৰবেৰা আঞ্চলিক শাখা সাহিত্য সভাৰ সম্পাদক শ্ৰীউদয় তালুকদাৰে 'ফল্গু'ৰ প্ৰথম সংখ্যাটি উদ্বোধন কৰে। 'ফল্গুৰ প্ৰকাশত সকলোৱে আনন্দ প্ৰকাশ কৰে। ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ মনো অতি সোনকালেই 'ফল্গু'ৰ প্ৰতি আকৃষ্ট হয়। ছাত্ৰ-ছাত্ৰী সকলৰ পৰা ক্ৰমান্বয়ে বেছি পৰিমাণে প্ৰবন্ধ পাতি পোৱাত আমাৰো উৎসাহ বাঢ়ি যায়। প্ৰাচীৰ-পত্ৰিকাখন প্ৰকাশৰ ক্ষেত্ৰত কিছু বাধা পালেও 'ফল্গু'ৰ প্ৰৱাহ বন্ধ হৈ যোৱা নাই। আশা কৰোঁ, ফল্গু চিৰ প্ৰবাহিত হৈয়েই ৰব। ভৱিষ্যত সম্পাদকে ইয়াক আৰু উন্নত ৰূপত, নিয়মীয়াকৈ প্ৰকাশ কৰি থাকিব বুলি আশা ৰাখিছোঁ।

প্ৰাচীৰ-পত্ৰিকা 'ফল্গু'ৰ সম্পাদনা কৰাৰ অভিজ্ঞতাৰে এই কথা অপ্ৰিয় হ'লেও কব লাগিব যে ছাত্ৰ ছাত্ৰীৰ পৰা পোৱা বহুতো প্ৰবন্ধ-পাতি নিম্নমানবিশিষ্টৰ আৰু প্ৰকাশৰ অনুপযুক্ত। আনকি দুই-এটা প্ৰবন্ধ-পাতি অন্যান্য আলোচনী আদিৰ পৰা নকল কৰি দিয়াটো বৰ পৰিতাপৰ বিষয়। আশাকৰোঁ, ভৱিষ্যতলৈ এনে ভুলৰ পুনৰাবৃত্তি নঘটে।

আৰু সৰ্ব্বশ্ৰী বসন্ত কুমাৰ মিশ্ৰ, বীৰেন্দ্ৰ কুমাৰ দাস, উমেশ চন্দ্ৰ দাস, এম, হক্‌...
শইকীয়া আৰু সৰ্বশ্ৰী বসন্ত কুমাৰ মিশ্ৰ ... সকলেও বহু ক্ষেত্ৰত সহায় আগবঢ়াইছে। তেওঁ...
উল্লাহ আদিকে ধৰি অন্যান্য অধ্যাপক-অধ্যাপিকা সকলেও বহু ক্ষেত্ৰত সহায় আগবঢ়াইছে। তেওঁ...
লোকলৈ মোৰ হিয়াভৰা শ্ৰদ্ধা আৰু কৃতজ্ঞতা জনালোঁ। ইয়াৰ উপৰিও সৰ্বশ্ৰী গোবিন্দ বৈশ্য, মফিজ উদ্দিন আহমেদ, জাহাঙ্গীৰ হুচেইন, নগেন্দ্ৰ নাথ মেধি, ভবানী কুমাৰ শৰ্ম্মা, দীপ্তিৰেখা পাঠক, খগেশ্বৰ দাস, চন্দ্ৰমোহন কলিতা, দিলীপ কুমাৰ সাউদ আদিকে ধৰি ছাত্ৰ-ছাত্ৰী বন্ধু-বান্ধৱীসকলৰ পৰা পোৱা সহায়ো স্মৰণযোগ্য। আটাইলৈকে মোৰ কৃতজ্ঞতা থাকিল।

আলোচনী সম্পৰ্কে আৰু দুআষাৰ—

যোৱা ১৯৭৭ চনৰ আগষ্ট মাহৰ পিছৰ পৰা সম্পাদনা-সমিতিয়ে এই আলোচনীখন প্ৰকাশ সম্পৰ্কীয় কামত লাগি পৰে। আলোচনীৰ বাবে প্ৰয়োজনীয় সামগ্ৰী হ'ল প্ৰবন্ধ-পাতি। কিন্তু তেতিয়াৰে পৰা ডিচেম্বৰ মাহলৈকে কেইবাখনো জাননী দিয়াৰ পিছতো ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ পৰা বেছি প্ৰবন্ধ-পাতি পোৱা ন'গল। যি দুই-চাৰিটা পোৱা গ'ল, তাৰো বেছিভাগৰে মান কলেজীয়া-পৰ্যায়ৰ হোৱা নাই। তথাপিতো, যিহেতু আলোচনীখন উলিয়াবৰ বাবে বদ্ধপৰিকৰ হৈছোঁৱেই, সেয়ে তাৰ মাজৰ পৰাই কেইটামান প্ৰবন্ধ-পাতি বাছি লোৱা হ'ল। কিন্তু সেয়া এখন আলোচনী প্ৰকাশৰ বাবে নিচেই তাকৰ হোৱাত কলেজৰ অধ্যাপক-অধ্যাপিকাৰ প্ৰবন্ধ-পাতিৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰিবলগীয়া হ'ল। আশা ৰাখিছোঁ, কলেজৰ এই প্ৰথম প্ৰকাশ আলোচনীখনিয়ে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ মনলৈ সাহিত্য চৰ্চ্চা কৰিবলৈ উৎসাহ-উদ্দীপনা কঢ়িয়াই আনিব আৰু পৰবৰ্ত্তী আলোচনীত ছাত্ৰ ছাত্ৰী সকলৰ মানবিশিষ্ট প্ৰবন্ধ-পাতি প্ৰকাশ পাব।

ডিচেম্বৰ মাহলৈকে প্ৰবন্ধ-পাতি সংগ্ৰহ কৰোঁতেই গ'ল। ১৯৭৮ চনৰ জানুৱাৰী মাহৰ আৰম্ভণিতে কলেজৰ বাৰ্ষিক উৎসৱ আৰু শেষৰফালে বাছনি পৰীক্ষা অনুষ্ঠিত হোৱাত আলোচনীৰ কাম বৰ লেহেম গতিত আগবাঢ়ে। তথাপি অৱশেষত ফেব্ৰুৱাৰী মাহৰ আৰম্ভণিতে সকলোবোৰ কাম সমাপন কৰি আলোচনীখন প্ৰকাশ কৰিলোঁ। আলোচনীখন প্ৰকাশ কৰাত প্ৰয়োজনতকৈ অধিক পলম হোৱা বাবে আমি দুঃখিত।

যিসকলৰ প্ৰবন্ধ-পাতি ইয়াত প্ৰকাশ কৰিব পৰা নগ'ল, সেইসকলৰ প্ৰতি অনুৰোধ তেওঁলোকে যেন ইয়াৰ বাবে মনত কোনো খেদ নেৰাখে। তেওঁলোকৰ প্ৰবন্ধ-পাতি আজি নিম্ন মানৰ হব পাৰে, কিন্তু সাহিত্য-চৰ্চ্চা অব্যাহত ৰাখিলে ভবিষ্যতে যে তেওঁলোক সু-সাহিত্যিক হৈ উঠিব, সি নিশ্চিত।

কৃতজ্ঞতা স্বীকাৰ—

নিজৰ কৰ্ম্মব্যস্ততাৰ মাজতো সময় উলিয়াই আলোচনীখনৰ বাবে একোটিকৈ শুভেচ্ছাবাণী

নিজৰ কৰ্ম্মব্যস্ততাৰ মাজতো সময় উলিয়াই আলোচনীখনৰ বাবে একোটিকৈ শুভেচ্ছাবাণী পঠোৱা বাবে ৰাষ্ট্ৰপতি শ্ৰীনীলম সঞ্জীৱা ৰেড্ডী আৰু শিক্ষা আৰু সমাজ-কল্যাণ দপ্তৰৰ ৰাজ্য মন্ত্ৰী শ্ৰীমতী ৰেণুকা দেৱী বৰকটকীৰ ওচৰত আমি চিৰকৃতজ্ঞ।

সম্পাদনা সমিতিৰ সভাপতি মাননীয় অধ্যক্ষ শ্ৰীদেৱপ্ৰসাদ শইকীয়া, ভাৰপ্ৰাপ্ত অধ্যাপক শ্ৰীবীৰেন্দ্ৰ কুমাৰ দাস, অসমীয়া বিভাগৰ উপদেষ্টা শ্ৰীৰঞ্জিত কুমাৰ বৰা আৰু ইংৰাজী বিভাগৰ উপদেষ্টা শ্ৰীবসন্ত কুমাৰ মিশ্ৰৰ পৰা আলোচনীখনৰ প্ৰকাশৰ ক্ষেত্ৰত পোৱা উপদেশ-নিৰ্দেশ' সহায়-সহযোগিতাৰ কথা কাহানিও পাহৰিব নোৱাৰোঁ। বিশেষকৈ দাস ছাৰ আৰু বৰা ছাৰে নিজেই আগবাঢ়ি আহি সম্পাদনাৰ বিভিন্ন কাৰ্য্যত আগবঢ়োৱা অকুণ্ঠ সহায় অবিহনে আলোচনীখন হয়তো প্ৰকাশ কৰাই সম্ভৱ নহ'লহেঁতেন। তদুপৰি আলোচনীখন ছপাশাললৈ পঠিওৱাৰ উপযোগীকৈ যুগুত কৰাৰ মূলতে যাৰ অশেষ পৰিশ্ৰম নিহিত হৈ আছে সেইজন পূজনীয় অধ্যাপক এম, হবিব উল্লাহদেৱলৈ মোৰ ভক্তিপূৰ্ণ কৃতজ্ঞতা আগবঢ়াইছোঁ। লগতে আলোচনীখনৰ প্ৰকাশৰ ক্ষেত্ৰত জড়িত অধ্যাপিকা নূৰণ নাহাৰ বেগমকে ধৰি আন আন অধ্যাপক-অধ্যাপিকা সকলোলৈকে এই ছেগতে মোৰ আন্তৰিক শ্ৰদ্ধা নিৱেদিলোঁ।

পাণ্ডুলিপি লিখাৰ কামত সৰ্বশ্ৰী গোবিন্দ বৈশ্য, দীপ্তিৰেখা পাঠক আৰু নিভা চৌধুৰীয়ে যি বিশেষ সহাৰ আগবঢ়ালে, তাৰ কথা সদায়ে মনত থাকিব। এইখিনিতে আমাৰ মহাবিদ্যালয়ৰ ভূগোল বিভাগৰ অধ্যাপক শিল্পী শ্ৰীভাৰতভূষণ বৰাদেৱৰ কথা স্মৰণ নকৰিলে আমি অকৃতজ্ঞ হৈ ৰ'ম। আমাৰ এই চালুকীয়া মহাবিদ্যালয়খনিৰ প্ৰতি মৰম দেখুৱাই তেখেতে অশেষ কষ্ট কৰি বেটুপাতৰ পোছাকটি পিন্ধাই নিদিয়া হলে—আলোচনীখন হয়তো শুৱনি আৰু মনোৰম নহ'লহেঁতেন। তেখেতৰ শিল্পীজীৱনলৈ আমাৰ আন্তৰিক শুভেচ্ছা জনালোঁ। আমাৰ মহাবিদ্যালয়ৰে উদীয়মান ছাত্ৰ-শিল্পী প্ৰাক্-বিশ্ববিদ্যালয়ৰ শ্ৰীকমল সাহাৰ পৰা পোৱা সহায়-সহযোগো কেতিয়াও পাহৰিব নোৱাৰোঁ। লগতে সম্পাদনা সমিতিৰ সদস্যদ্বয় শ্ৰীমজিবুৰ ৰহমান চৌধুৰী আৰু শ্ৰীনগেন্দ্ৰ নাথ মেধিৰ উপৰিও সৰ্বশ্ৰী মফিজুদ্দিন আহমেদ, ভবানী কুমাৰ শৰ্ম্মা, খৰ্গেশ্বৰ দাস আদিকে ধৰি অন্যান্য ছাত্ৰ-ছাত্ৰী বন্ধু-বান্ধৱীয়ে মোক যথেষ্ট সহায় কৰিছে। আটাইকে এই ছেগতে হিয়াভৰা কৃতজ্ঞতা জনালোঁ।

ভবিষ্যত সম্পাদকলৈ—

কলেজৰ আলোচনী এখন সম্পাদনা কৰাটো বৰ টান কাম। সকলোৰে সহায়-সহযোগ অবিহনে এই কাৰ্য্য সম্ভৱ নহয়। তাতো আকৌ আমাৰ দৰে পিছপৰা কলেজৰ আৰ্থিক

দিশটোৰ প্ৰতিও চকু ৰাখিবলগীয়া হৈছে। তদুপৰি এইটোৱেই আমাৰ কলেজৰ আলোচনীৰ প্ৰ
সংখ্যা। ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ পৰা উপযুক্ত মানদণ্ডৰ প্ৰবন্ধ-পাতি পোৱাটোও এটা সমস্যা। তথাপি
মৰসাহ কৰি আগবাঢ়ি আহি আলোচনীখন প্ৰকাশ কৰিলোঁ। এই ক্ষেত্ৰত পোৱা অভিজ্ঞতাৰ
ভবিষ্যত সম্পাদকলৈ অনুৰোধ, তেওঁ যেন এইবাৰতকৈ বহুগুণে উন্নত ৰূপত আৰু এইবাৰৰ
পলম নকৰি আলোচনীখন প্ৰকাশ কৰিবলৈ যথাসাধ্যে চেষ্টা কৰে।

অৱশেষত মোৰ কৃতকাৰ্য্যতা সম্পৰ্কে বিচাৰৰ ভাৰ পঢ়ুৱৈৰ হাতত দিলোঁ। প্ৰকৃ
মই কৃতকাৰ্য্য হব পৰা নাই। এইক্ষেত্ৰত মই কৰা সকলো ভুল-দোষৰ বাবে ক্ষমা বিচাৰিছ
বিমলা প্ৰসাদ চলিহা মহাবিদ্যালয় দীৰ্ঘজীৱী হওক। বিমলা প্ৰসাদ চলিহা মহাবিদ্যা
আলোচনীয়ে দীৰ্ঘায়ু লাভ কৰক !! শুভেচ্ছাৰে। ইতি—

শ্ৰীমহানন্দ মেধি
সম্পাদক,
বিমলা প্ৰসাদ চলিহা মহাবিদ্যা
আলোচনী।

× × × ×

নগৰবেৰা আৰু ইয়াৰ ইতিহাস

শিৱচৰণ দাস,
২য় বাৰ্ষিক,
স্নাতক মহলা।

নগৰবেৰা, কামৰূপ জিলাৰ পশ্চিম প্ৰান্তত অৱস্থিত এখন ইতিহাস প্ৰসিদ্ধ ঠাই। ইয়াৰ কাষেৰে জলজলী নদী বৈ গৈছে। নগৰবেৰাৰ ওচৰতে ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ এটা জলাধাৰ আৰু কৰ্ণৈ নদী আহি জলজলীত মিলিছে। নগৰবেৰা গুৱাহাটী, গোৱালপাৰা আৰু বৰপেটা এই তিনি ঠাইৰ মধ্য স্থল। এই অঞ্চলৰ আয়তন প্ৰায় ২৪ বৰ্গ কিলোমিটাৰ হ'ব।

নগৰবেৰা নামৰ উৎপত্তি কেতিয়া কেনেকৈ হৈছিল তাৰ সঠিক বিৱৰণ ক'তো পোৱা নাযায়। কিন্তু প্ৰবাদ আছে যে প্ৰাচীন কালত ইয়াত নগৰ-বেৰা নামে একশ্ৰেণী বন আছিল। ক'বলৈ গলে এই অঞ্চলটো সেই বনৰে ৰাজ্য আছিল। তাৰ নামেৰে এই ঠাইৰ নাম নগৰবেৰা হয়। কিছুমানে আকৌ ভগনীয়া অৰ্থতে এই ঠাইৰ ন নগৰ-বেৰা হোৱা বুলি অনুমান কৰে। কাৰণ কিছু-মানে এই বনক গাওঁভঙা জাৰমনি আদিও বোলে। আনহাতে ইয়াৰ অধিবাসী সকলো আছিল গাওঁ ভাঙি আহি ইয়াত বাস কৰা ভগনীয়া। কিছু-মানে আকৌ গৌৰীনাথ সিংহই ইয়াত নগৰ পাতিছিল বুলিয়েই এই ঠাইৰ নাম নগৰবেৰা হয় বুলিও ভাবে।

নগৰবেৰা এখন পুৰণি ঠাই। এসময়ত ইয়াত নানা জাতিৰ মানুহে বাস কৰিছিল বুলি কিছুমান পুৰণি নিদৰ্শনৰ পৰা গম পোৱা যায়। এই জাতি-উপজাতিবোৰৰ ভিতৰত কুমাৰ, কছাৰী, গাৰো আদি জাতিৰ মানুহো আছিল বুলি প্ৰবাদ আছে। ইয়াৰ কিছুমান প্ৰমাণো আছে। নগৰ-বেৰা অঞ্চলৰ কিছুমান বসতিহীন পথাৰ, খেতি কৰা মাটি আদিত ইমান বেছি ভঙা হাড়ী, চৰু, কলহ আদি বাচনৰ টুকুৰা আছে যেন এেকোটা ভঙা ইটাৰ দ'মহে। অথচ চাৰিকুৰি বা ততোধিক কাল এই ঠাইবোৰত বসতিয়েই নাই। এইবোৰ কুমাৰ বস্তিৰ নিৰ্দশন স্বৰূপ। নগৰবেৰাৰে অন্ত-ভুৰ্ক্ত কালুবাৰীৰ দক্ষিণে থকা "কছাৰী বস্তি" নামৰ যিখন গো-চৰণীয়া পথাৰ আছে সেইখনে কছাৰী জাতিৰ মানুহ থকাৰ প্ৰমাণ দিয়ে। এই পথাৰত এতিয়াও কছাৰী সকলৰ ঘৰৰ ভেটিৰ চিন, বাৰীত ৰোৱা আম, কঠাল, বেল, ঔ, বগৰী আদি গছবোৰ আছে। গাৰো জাতিৰ মানুহ কোনখিনিত আছিল তাক ঠিককৈ জনা নাযায়। কিন্তু ইয়াত থকা মালঞ্চা সত্ৰই তেওঁ-লোকৰ কথা সোঁৱৰাই দিয়ে। মহাপুৰুষীয়া উৎসৱত স্থানীয় গাৰো, বড়ো আদি জাতিৰ মানুহেও যোগ দিছিল বুলি প্ৰবাদ আছে। অনুমান তেওঁ-লোকৰ বসতি বৰ্ত্তমানৰ কালুবাৰী গাৱঁত আছিল। কাৰণ এই ঠাইখনত যেতিয়া বৰ্তমান অধিবাসী বাস কৰিবলৈ লয়, তেতিয়াই তেওঁলোকে শাৰী শাৰী কৈ ৰোৱা আম, কঠাল আদিৰ গছ দেখিবলৈ পাইছিল আৰু বহুতো ঠাইত কবৰৰ চিন আছিল।

নগৰবেৰাৰ এই অধিবাসী সকলৰ দিনতে সম্ভৱত: গৌৰীনাথ সিংহ এই ঠাইত সোমাইছিল। ১৭৮৬ চনত হোৱা মোৱামৰীয়া বিদ্ৰোহৰ ফলত ৰজা ৰণত হাৰি পলাই ফুৰিব লগীয়া হৈছিল। ১৭৮৬ চনৰ পৰা ১৭৯৪ চনলৈ এই সময় ছোৱা এটা সময়ত তেওঁ নগৰবেৰাত আশ্ৰয় লয় আৰু সেই সময়তেই নিজৰ নিৰাপদ আৰু সুবিধাৰ বাবে ইয়াত পুখুৰী আৰু কিছুমান থান নিৰ্ম্মাণ কৰে। পাহাৰ পাৰাৰ গোঁসাই পুখুৰী, পুখুৰী পাৰাৰ ৰজাঘৰীয়া পুখুৰী আদি এওঁৰ দিনত নিৰ্ম্মাণ কৰা। ইয়াৰ উপৰিও পথালী পাৰা পূৱ মূৰত থকা পুখুৰীটো (বৰ্ত্তমান ইয়াত নতুনকৈ খন্দাই মাছ পোহা হৈছে) বামুণী পুখুৰী আৰু সৰু কালুবাৰীৰ সৰু পুখুৰী (য'ত শিৱথান থকা বুলি মানুহে বিশ্বাস কৰে) ৰজাৰে নিৰ্ম্মাণ বুলি অনুমান কৰে। পাহাৰ পাৰাৰ বুঢ়াগোঁসাই থানো এৱেঁ প্ৰতিষ্ঠা কৰা বুলি কয়।

নগৰবেৰাৰ পৰা প্ৰায় পাঁচ কিলোমিটাৰ পশ্চিমে থকা মালঞ্চা সত্ৰখন শঙ্কৰোত্তৰ যুগৰ এখন প্ৰসিদ্ধ সত্ৰ। ইয়াৰ সৃষ্টিৰ কিম্বদন্তী কাহিনী মানুহৰ মুখে মুখে শুনা যায়। এই সত্ৰখন ১৫৬৮ চনৰ পৰা ১৫৯৬ চনৰ ভিতৰত স্থাপন কৰা। কাৰণ প্ৰবাদ আছে যে শঙ্কৰদেৱৰ মৃত্যুৰ পিছত বৰ বিষ্ণুআতা বা বিষ্ণুআতাই মাধৱদেৱৰ আদেশত এই সত্ৰ স্থাপন কৰে আৰু ইয়ালৈ এবাৰ মহাপুৰুষ মাধৱদেৱ আহিছিল। আন এটা কথা উল্লেখ আছে যে এবাৰ হেনো প্ৰবল বানত হোৱা গৰাখহনীয়াই এই সত্ৰ উটাই নিয়াৰ ভয়ত ইয়াৰে কিছু মাটি নি বিষ্ণুআতাই ছমৰীয়া সত্ৰ আৰু মালিবাৰী সত্ৰ স্থাপন কৰে।

নগৰবেৰাৰ অধিক সংখ্যক অধিবাসী আদিম অধিবাসী নহয়। ১৮৯৭ চনত অসমত এক প্ৰবল ভূমিকম্প হয়। তাৰ ফলত ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ উত্তৰ পাৰৰ বহুতো ঠাইৰ অশেষ পৰিবৰ্ত্তন সাধিত হয়। কিছুমান গাওঁ, খেতি পথাৰ জলমগ্ন হয়। ফলত তাৰ অধিবাসী সকল গাওঁ এৰি নানা ঠাইলৈ গুচি যায়। ঠিক সেই সময়তেই বৰপেটা, বাঘবৰ আদি ঠাইৰ আশে-পাশে থকা কিছুমান দুৰ্দশাগ্ৰস্ত মানুহ এই অঞ্চললৈ গুচি আহে আৰু ইয়াত বাস কৰিবলৈ লয়। পিছলৈ এই সকললোকেই ইয়াৰ অধিবাসী হৈ পৰে। এওঁলোক অহাৰ বহু বছৰ আগতেই নগৰবেৰাৰো সংখ্যাক লোক ইয়াৰ পৰা বেলেগ ঠাইলৈ গুচি গৈছিল আৰু ঠিক এনেদৰেই গাৰো, কছাৰী, কুমাৰ আদি জাতিবোৰ ইয়াৰ পৰা নোহোৱা হৈছে।

প্ৰথম অৱস্থাত নগৰবেৰাত ৰাস্টা-ঘাট, হাট-বজাৰ, চিকিৎসা ব্যৱস্থা, পঢ়া-শুনা আদিৰ কোনো ব্যৱস্থাই নাছিল। ৰাস্টা-ঘাটৰ নামত আছিল গৰু, ম'হৰ গাড়ী চলা ইকৰা, খাগৰীৰ মাজে মাজে লুং লুঙীয়া বাট। আনহাতে ঠাইখন আছিল বনৰীয়া হিংস্ৰ জন্তুৰ স্বাধীন ৰাজ্য। ফলত ইখন গাঁৱৰ পৰা সিখন গাঁৱলৈ যাবলৈ দুই তিনিজন মানুহ লাগিছিল। হাট বজাৰ ইয়াত নথকা বাবে মানুহে নাৱেৰে গোৱালপাৰা, দলগেমা আদি ঠাইলৈ প্ৰয়োজনীয় বস্তুৰ বাবে যাব লগীয়া হৈছিল। চিকিৎসা ব্যৱস্থা আদিৰ নামত আছিল ওজা, বেজ আদিৰ ভূতখেদা চিকিৎসা। মেলেৰীয়া, ক'লাজ্বৰতো ভূতৰ মন্ত্ৰ প্ৰয়োগ হৈছিল। ফলত মৃত্যুৰ হাৰ অধিক আছিল। শিক্ষা ব্যৱস্থা নাছিল। কিন্তু পিছত একোখন প্ৰাইমাৰী স্কুল তিনি চাৰিখন গাঁৱৰ মাজত দিয়া হৈছিল। উচ্চ শিক্ষাৰ কোনো ব্যৱস্থা নাছিল। কোনোবাই পঢ়িব লাগিলে গোৱালপাৰা, ভেল্লা, বৰপেটা আদি ঠাইলৈ যাব লাগিছিল।

কিন্তু কালক্ৰমত ইয়াৰ পৰিবৰ্ত্তন হ'ল। আজি আৰু নগৰবেৰাত সেই দিন নাই। যাতায়াতৰ সুব্যৱস্থা হ'ল। গুৱাহাটী গোৱালপাৰালৈ গড়-কাপ্তানী বিভাগৰ ৰাস্টা হ'ল আৰু নিতৌ সকলো সময়তে পোৱাকৈ বাছ দিয়া হ'ল। বৰপেটা আদি ঠাইলৈ যাবৰ বাবে নগৰবেৰাৰ পৰা বহৰীলৈ ফেৰী দিয়া হৈছে। গতিকে যাতায়াতৰ অভাৱ দূৰ হৈছে। নগৰবেৰাৰ মুঠ জনসংখ্যা ১৩২৪০। কিন্তু ইয়াৰ আশে পাশে থকা চৰ-চাপৰি অঞ্চল ধৰি জনসংখ্যা ২৫০০ জনৰো অধিক হ'ব। নগৰবেৰা এই জনসংখ্যাৰ বাবে আজি বনাৰণ্য নহয়, লোকাৰণ্যত পৰিণত হৈছে। আজি ইয়াৰ সমাজখন শিক্ষিত সমাজ। ইয়াত যথেষ্ট শিক্ষানুষ্ঠান স্থাপন কৰা হৈছে। প্ৰাইমাৰী, এম, ই, এম, ভি, হাইস্কুল আদি যথেষ্ট পৰিমাণে আছে। নগৰবেৰা হাইস্কুলৰ বয়স আজি ২৭ বছৰ পাৰ হওঁ হওঁ (১৯৫০ চনৰ পৰা) নগৰবেৰাত স্থাপন কৰা মহাবিদ্যালয়খনৰো বয়স চাওঁতে চাওঁতে ৬টা বছৰ পাৰ হ'ল। এই দুই অনুষ্ঠানৰ শিক্ষাৰ্থী আজি উচ্চ শিক্ষাৰ চৰম পৰ্য্যায় পাৰ হৈছে। বহুতো সমাজৰ মহান নেতা হৈছে আৰু বহুতো উচ্চ পদস্থ বিষয়া হৈছে। আজি নগৰবেৰাত নাৰী শিক্ষাৰ দ্ৰুত গতিলৈ চাই এখন ছোৱালী হাইস্কুলৰ প্ৰয়োজন হৈছে আৰু নিবনুৱা সমস্যা দূৰ কৰিবৰ বাবে কাৰিকৰী শিক্ষানুষ্ঠানৰ প্ৰয়োজন হৈ পৰিছে।

তিনিটা কবিতা

অধ্যাপক—মানবেন্দ্ৰ কলি[illegible]
।। অসমীয়া বিভাগ ।

(১)

॥ প্ৰেম ঃ প্ৰিয়ালৈ এখন চিঠি ॥

মই স্তম্ভিত হৈছোঁ !
হিংসাৰ যন্ত্ৰণাত ক্ষত বিক্ষত হোৱা
তোমাৰ আৰু মোৰ প্ৰতিবেশীবোৰে
আমাৰ প্ৰেমৰ স্বাক্ষৰক মচি দিব খোজা দেখি।
আজি ব'হাগৰ প্ৰথম প্ৰহৰতেই—
সেয়ে তোমালৈ বুলি চিঠিখন লিখিলোঁ—
প্ৰতিবেশীৰ আক্ৰমণত
তুমি ভাগৰি নপৰা বুলি
মোৰ বিশ্বাস আছে।
কিয়নো প্ৰেমতো এনেকুৱা নহয় যে
হিংসাৰে জয় কৰিব পাৰি
প্ৰেমেৰেহে হিংসাক জয় কৰে ।।

●

(২)

ঃঃ যৌৱন ঃঃ

তোমাৰ নিশ্বাসৰ উম
আৰু লাহি আঙুলিৰ পৰশ
বুজিবই পৰা নাছিলোঁ
মিঠা মিঠা ৰং লৈ
ফাগুন যে সমাগত ।।

★

(৩)

॥ মোৰ পৃথিবী ॥

বুজিছা !
তোমাৰ চকুত সিদিনা
এখন পৃথিবী দেখিছিলোঁ,
কিন্তু নিদ্ৰামগ্ন ;
তেতিয়া মোৰ কি হ'বলৈ মন গৈছিল জানা
এটি জাগ্ৰত সূৰ্য হ'বলৈ ।
আজি কিন্তু তোমাৰ চকুৰ নীলাখিনিত
এখন সুন্দৰ পৃথিবী দেখিছোঁ
মোৰ হ'লে শাওনৰ আকাশ হ'বলৈ মন গৈ[illegible]
কিয় জানা ?
কাষতে যে লুইতখন বৈ আছে ।।

ঃ আই ঃ

খৰ্গেশ্বৰ দ[illegible]
প্ৰাক্ বিশ্ববিদ্যালয়, দ্বিতীয় বা[illegible]

প্ৰকৃতিৰ কোলাত
প্ৰথম পোহৰ পাই
ইহ জগতত
যিদিনা মেলিলোঁ মই
পাহি নয়নৰ,
মুখত মৰমসনা
মউ মিঠা মাতে
বুকুত সাবটি লই
আলফুল হাতে
আছে কোনোবাই ;
চিনি ললোঁ তেওঁকেই
চেনেহ বলিয়া আই ।।

অসমীয়া সাহিত্যত বিষয়বস্তুৰ ফালৰ পৰা 'শ্ৰীকৃষ্ণকীৰ্ত্তন'ৰ স্থান

ৰঞ্জিত কুমাৰ বৰা, এম, এ
।। অসমীয়া বিভাগ ।।

অসমীয়া আৰু বঙালা সাহিত্যৰ বুৰঞ্জীত 'চৰ্যাপদ'ৰ পিছতে যিখন পুথিয়ে পণ্ডিতসকলৰ মাজত বহুবিতৰ্কৰ সৃষ্টি কৰিছে সেই পুথিখনৰ নাম হ'ল বড়ু চণ্ডীদাসৰ 'শ্ৰীকৃষ্ণকীৰ্ত্তন।' 'শ্ৰীকৃষ্ণকীৰ্ত্তন' পুথিখন বৰ্ত্তমানৰ বঙ্গদেশত ১৯০৯ খৃষ্টাব্দত পোন প্ৰথমবাৰৰ বাবে প্ৰকাশ কৰি উলিয়ায়। পুথিখন প্ৰকাশ হোৱাৰ লগে লগেই ই বঙালী পণ্ডিতসকলৰ দৃষ্টি আকৰ্ষণ কৰে আৰু গ্ৰন্থখনৰ ৰচয়িতা, প্ৰাচীনতা, ভাষা আৰু বিষয়বস্তু লৈ এক আলোড়নৰ সৃষ্টি হয়। পুথিখনৰ আদি মধ্য – অন্তত কেইটিমান পাত নাই। ভণিতাৰ বাহিৰে 'শ্ৰীকৃষ্ণকীৰ্ত্তন'ৰ ৰচয়িতাৰ কোনো পৰিচয় পোৱা নেযায়। পুথিখনৰ নামটিও সম্পাদক বিদ্বদ্বল্লভে বৈষ্ণৱ লিখকসকলৰ কৃষ্ণায়ন সাহিত্যৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰাখিহে দিয়া। বঙলা সাহিত্যৰ এজন বুৰঞ্জীবিদ অসিত কুমাৰ বন্দ্যোপাধ্যায়ে (বাংলা সাহিত্যেৰ ইতিবৃত্ত, প্ৰথম খণ্ড) আবিষ্কৃত পুথিখনৰ মাজত পোৱা এখন ৰছিদত উল্লেখ থকা অনুসৰি পুথিখনৰ নাম 'শ্ৰীকৃষ্ণসন্দৰ্ব্ব-হে প্ৰকৃততে হ'ব লাগে বুলি ভাবে। 'শ্ৰীকৃষ্ণকীৰ্ত্তন' পুথিখনৰ প্ৰাচীনতা সম্বন্ধেও পণ্ডিতসকলৰ মাজত মতদ্বৈধ হোৱা দেখা যায়। প্ৰত্ন-লিপিবিদ ৰাখালদাস বন্দ্যোপাধ্যায়ে ইয়াৰ লিপি বিচাৰ কৰি 'শ্ৰীকৃষ্ণকীৰ্ত্তন'ৰ সময় চতুৰ্দ্দশ শতিকা বুলি ক'ব খোজে। ডঃ সুনীতি কুমাৰ চট্টোপাধ্যায়, ডঃ মঃ শ্বহীদুল্লাহ প্ৰভৃতি পণ্ডিতে ইয়াৰ সময় চতুৰ্দ্দশ পঞ্চদশ শতিকা বুলি ঠাৱৰ কৰিছে। অসিত কুমাৰ বন্দ্যোপাধ্যায়ে পুথিখনৰ ৰচনাকাল ষোড়শ-সপ্তদশ শতিকাৰ ভিতৰত বুলি ভাবে। ড. সুকুমাৰ সেনে ('বাঙ্গালা সাহিত্যেৰ ইতিহাস, প্ৰথমখণ্ড, পূৰ্ব্বাৰ্দ্ধ) আৰু পুথিখনৰ ভাষা (আৰবী ফাৰ্চী শব্দৰ প্ৰয়োগ); কাগজ, চিয়াঁহী আদি পৰীক্ষা কৰি পুথিখনৰ লিপিকাল অষ্টাদশ শতাব্দীৰ শেষাৰ্দ্ধৰ আগতে হ'ব নোৱাৰে বুলি দৃঢ়ভাৱে কয়। ডঃ সেনৰ মতে পুথিখনৰ "কাগজ পাতলা, মাড়েৰ তৈয়াৰি, ঠিক যেন মিলেৰ কাগজ।" এনেধৰণৰ কাগজত লিখা পুথি তেওঁ অষ্টাদশ শতাব্দীৰ আগতে দেখা পোৱা নেযায় বুলি কয়।

অসমীয়া আৰু বঙলা ভাষাৰ সাহিত্যৰ বুৰঞ্জীত 'চৰ্যাপদ'ৰ পিছতে 'শ্ৰীকৃষ্ণকীৰ্ত্তন'ক স্থান দিয়া হৈছে ; অৰ্থাৎ দুয়োটা ভাষাৰে পণ্ডিতসকলে পুথিখন নিজৰ নিজৰ বুলি ক'ব খোজে । ইয়াৰ প্ৰধান কাৰণ হ'ল পুথিখনৰ মিশ্ৰভাষা । ডঃ চট্টোপাধ্যায়, ডঃ মহম্মদ শ্বহীদুল্লাহ চাহাব আৰু ডঃ সুকুমাৰ সেন আদিয়ে ইয়াৰ ভাষাতাত্ত্বিক আলোচনা কৰি পুথিখনক বঙলা ভাষাৰ প্ৰাচীন নিদৰ্শন বুলি কয় । ডঃ সেনে এই পুথিৰ ভাষাৰ লগত ওৰিয়া আৰু অসমীয়াৰো মিল আছে বুলি স্বীকাৰ কৰে । এই 'শ্ৰীকৃষ্ণকীৰ্ত্তন' পুথিখন পোন প্ৰথমবাৰৰ বাবে অসমীয়া পুথি বুলি দাবী কৰে দেবানন্দ ভঁৰালী-দেৱে ; তাৰ পিছত ডিম্বেশ্বৰ নেওগদেৱে এই দাবী তোলে । ডঃ মহেশ্বৰ নেওগদেৱে তেখেতৰ 'অসমীয়া সাহিত্যৰ ৰূপৰেখা' পুথিত 'প্ৰত্ন অসমীয়া আৰু মিশ্ৰ অসমীয়া ৰচনা' শিতানত এই পুথিখন স্থাপন কৰিছে । ডঃ সত্যেন্দ্ৰনাথ শৰ্ম্মাদেৱে তেখেতৰ 'অসমীয়া সাহিত্যৰ ইতিবৃত্ত'-গ্ৰন্থত 'বঙালী অসমীয়া উমৈহতীয়া সাহিত্য'ৰ শিতানতহে বড়ু চণ্ডীদাসৰ 'শ্ৰীকৃষ্ণকীৰ্ত্তন'ক ঠাই দিছে । ডঃ বাণীকান্ত কাকতিয়ে 'শ্ৰীকৃষ্ণকীত্তন' পুথিখনৰ ভাষা বিশ্লেষণ কৰি পুথিখনৰ ভাষাক বঙলা আৰু অসমীয়া -এই দুয়োটা ভাষা স্পষ্ট ৰূপে পৃথকহৈ ওলোৱাৰ আগৰ ৰূপৰ নিদৰ্শন বুলি কয় ('Assamese, Its Formation and Development', Third Edition 1972).' কিন্তু সূক্ষ্মভাবে চালে এই পুথিখনৰ ভষাক প্ৰাচীন অসমীয়া ভাষাৰ পুথি বুলিহে ক'ব লাগিব ।

এই প্ৰসঙ্গত পুথিখনৰ প্ৰথম সম্পাদক বসন্তৰঞ্জন ৰায় বিদ্বদ্বল্লভৰ ভাষাতাত্ত্বিক আলোচনাখিনি বিশেষ ভাবে তাৎপৰ্যপূৰ্ণ । তাত তেওঁ পুথিখনৰ ভাষাৰ লগত সমসাময়িক পূব ভাৰতৰ কবি বিদ্যাপতি, মাধৱকন্দলি, শ্ৰীশঙ্কৰদেৱ, মাধৱদেৱ, জগন্নাথ দাস, ভবানন্দ ('হৰিবংশ'ৰ ভাষা), প্ৰভৃতিৰ ভাষাৰ তুলনা কৰি দেখুৱাইছে । তাত তেওঁ অসমীয়া সাহিত্যৰ প্ৰাক্শঙ্কৰ যুগৰ 'অপ্ৰমাদী' কবি মাধৱকন্দলিৰ ভাষা আৰু 'শ্ৰীকৃষ্ণকীৰ্ত্তন'ৰ ভাষাক নিবিড়ভাবে ওচৰ চপাই আনিবলৈ সক্ষম হৈছে । তেওঁ আলোচনা প্ৰসঙ্গত বহুবাৰ মাধৱ-কন্দলিৰ ভাষা টানি আনিছে । ইয়াৰ উপৰি শ্ৰীশঙ্কৰদেৱ, মাধৱদেৱৰ ৰামায়ণ আৰু 'কীৰ্ত্তন-ঘোষা'ৰ ভাষা, ভবানন্দৰ 'হৰিবংশ'ৰ ভাষা, সুকবি নাৰায়ণদেৱৰ 'পদ্মা পুৰাণ'ৰ ভাষা'ৰ লগতো তেওঁ মিল দেখুৱায় । ডঃ কাকতিয়ে এই কথা উল্লেখ কৰা নাই । ড কাকতিয়ে শ্ৰীকৃষ্ণকীৰ্ত্তন'ৰ ভাষাটো অসমীয়া আৰু বঙলা ভাষাই স্বকীয় ৰূপ লোৱাৰ পূৰ্ব্বৰ বুলি মন্তব্য কৰিছে যদিও, কথাটো গণ্ডগোলীয়া ধৰণৰ । কাৰণ পণ্ডিত-সকলৰ মতে শ্ৰীকৃষ্ণকীৰ্ত্তন' চতুৰ্দ্দশ শতিকাৰ পুথি (বহুতে আৰু অৰ্বাচীন যুগৰ বুলিব খোজে) আৰু মাধৱ কন্দলিৰ ৰামায়ণৰ সময়ো চতুৰ্দ্দশ শতিকা । ডঃ কাকতিয়ে ভাষাতাত্ত্বিক দৃষ্টিৰে কন্দলিৰ সময় চতুৰ্দ্দশ শতিকাৰ পিছলৈ যাব নোৱাৰে বুলি দৃঢ় মত প্ৰকাশ কৰিছে— ('From linguistic peculiarities common to all Pre-Vaishnavite writers and

summarised below, Madhava Kandali cannot be placed later than the fourteenth century' A. F. D. Third Edition, Page 14). এই দুয়োখন পুথিৰ মাজত ভাষাৰ ফালৰ পৰা যথেষ্ট মিল আছে। যদি 'শ্ৰীকৃষ্ণকীৰ্ত্তন'ৰ ভাষা অসমীয়া আৰু বঙলা ভাষাক পৃথক হৈ ওলোৱাৰ আগৰ ৰূপ হয়, তেন্তে একে শতিকাতে ৰচনা হোৱা মাধৱ কন্দলিৰ ৰামায়ণৰ ভাষা কিয় শুদ্ধ প্ৰাচীন অসমীয়া হ'ল ? যিটো ভাষা ডঃ নেওগৰ ভাষাৰে - "সঙ্গীতেৰে মুখৰ, ৰূপক, উপমা, উৎপ্ৰেক্ষা আদি সহজ কব্যোলঙ্কাৰেৰে বিভূষিত", যাৰ ভাষাৰ বিষয়ে ডঃ সত্যেন্দ্ৰনাথ শৰ্মাদেৱে কৈছে—'তেওঁৰ নিটোল সাহিত্যিক ঠাঁচে এটি ধাৰাবাহিক সাহিত্য পৰম্পৰাৰ স্পষ্ট আভাস দিয়ে।" ইয়াৰ উপৰি সুদূৰ সপ্তম শতিকাৰ চীনা পৰিব্ৰাজক হিউৱেন চাঙৰ এই কামৰূপ অঞ্চলৰ ভাষাৰ বিষয়ে কৰা 'তেওঁলোকৰ (কামৰূপৰ মানুহৰ) ভাষা মধ্য ভাৰতৰ ভাষাতকৈ অলপ বেলেগ' - উক্তিয়ে প্ৰমাণ কৰে যে অসমীয়া ভাষাটোৱে বহুত আগৰে পৰাই স্বকীয় ৰূপ ল'বলৈ আৰম্ভ কৰে। ষষ্ঠ-সপ্তম শতিকাৰ পৰা দ্বাদশ শতিকালৈ ৰাজত্ব কৰা হিন্দু ৰজাসকলৰ তামৰ ফলিবোৰৰ অশুদ্ধ সংস্কৃত ভাষাৰ মাজেদি বিৰিঙি ওলোৱা সমসাময়িক কথ্য ৰূপটোৱেও আমাৰ ভাষাৰ প্ৰাচীনতাৰ ইঙ্গিত দিয়ে।

ভাষাৰ ফালৰ পৰা 'শ্ৰীকৃষ্ণকীৰ্ত্তন' নিবিড়ভাৱে অসমীয়া ভাষাৰ ওচৰ চপা ; ডঃ কাকতিয়ে ইয়াৰ সাদৃশ্য দেখুৱাইছে যদিও সি যথেষ্ট নহয়। ডঃ উপেন্দ্ৰ নাথ গোস্বামীদেৱে ('ভাষা আৰু সাহিত্য' পুথিত) অসমীয়া ভাষাৰ বিভিন্ন স্তৰৰ লগত 'শ্ৰীকৃষ্ণকীৰ্ত্তন'ৰ ভাষাৰ সাদৃশ্য দেখুৱাই পুথিখন অসমীয়া ভাষা আৰু সাহিত্যৰ ওচৰ চপাই আনিছে। পুথিখন ভাষাৰ ফালৰ পৰা অসমীয়া ভাষাৰ পুথি বোলাত বিশেষ সংকোচ নাই। কিন্তু যেতিয়াই আমি ইয়াৰ বিষয়বস্তুৰ প্ৰতি দৃষ্টি নিক্ষেপ কৰোঁ, তেতিয়াই ই সমসাময়িক অসমীয়া কৃষ্ণায়ণ সাহিত্যৰ ভাবমূৰ্ত্তিৰ আগত এক অপৰাধী স্বৰূপে থিয় দিয়ে। 'শ্ৰীকৃষ্ণকীৰ্ত্তন'ৰ অপৰাধ হ'ল ৰাধা চৰিত্ৰৰ অৱতাৰণা আৰু ৰাধাকৃষ্ণৰ প্ৰেমলীলাক লৌকিক ৰসেৰে বুৰাই পেলোৱা। জয়দেৱৰ 'গীতগোবিন্দ'ৰ ৰাধা-কৃষ্ণৰ ৰহঃকেলি আৰু ভাষাৰ প্ৰভাৱো পুথিখনত লক্ষ্য কৰা যায়। 'শ্ৰীকৃষ্ণকীৰ্ত্তন' পুথিখনৰ কেইটিমান পাত নাথাকিলেও ঘটনাৰ বা কাহিনীৰ ধাৰা অনুধাৱন কৰাত একো অসুবিধাৰ সৃষ্টি নহয়। ৰাধাকৃষ্ণৰ প্ৰেম বা প্ৰণয়লীলাই এই পুথিৰ প্ৰধান বিষয়বস্তু—যিটো সমসাময়িক অসমীয়া সাহিত্যত দেখা পোৱা নাযায় ; কিন্তু বঙলা সাহিত্যত প্ৰচুৰ পৰিমাণে পোৱা যায়। সেইবাবে ইয়াৰ বিশয়বস্তুলৈ লক্ষ্য ৰাখি ইয়াক নিসন্দেহে অসমীয়া পুথি বুলি কবলৈ সংকোচ বোধ হয় ; ইয়াৰ কাহিনীয়ে এই পুথিক অসমীয়া বুলি আদৰি লোৱাত বাধাৰ সৃষ্টি কৰে। শ্ৰীকৃষ্ণৰ জন্ম, মথুৰালৈ গমন; মথুৰাৰ পৰা কিছুদিনৰ বাবে প্ৰত্যাগমন, ৰাধা-কৃষ্ণৰ পুনৰ মিলন, কংসক বধ কৰিবৰ বাবে কৃষ্ণৰ মথুৰালৈ গমন আৰু ৰাধাৰ

বিলাপতেই পুথিখন খণ্ডিত।

'শ্ৰীকৃষ্ণকীৰ্ত্তন' মুঠ:তে ১৩ টা খণ্ডত বিভক্ত— জন্মখণ্ড, তাম্বুলখণ্ড, দানখণ্ড, নৌকাখণ্ড, ভাৰখণ্ড, বৃন্দাবনখণ্ড, কালীয়দমনখণ্ড, ছত্ৰখণ্ড যমুনাখণ্ড, হৰেখণ্ড, বাণখণ্ড, বংশীখণ্ড আৰু ৰাধাবিৰহ। মন কৰিবলগীয়া যে 'ৰাধাবিৰহ,'—সৰ্গত 'খণ্ড' নাম সংযুক্ত হোৱা নাই। ইয়াৰ উপৰি 'ৰাধা বিৰহ'ত ৰাধাৰ চৰিত্ৰটিৰো পৰিবৰ্ত্তন দেখা যায়। সেয়েহে কোনো কোনো পণ্ডিতে এই শেষাংশ বড়ু চণ্ডীদাসৰ ৰচনা নহয় বুলি ভাবে, কিন্তু শ্ৰীকৃষ্ণ চৰিত্ৰটিৰ আগৰে পৰা থকা চাৰিত্ৰিক সামঞ্জস্যই এই কথা প্ৰমাণ নকৰে। 'শ্ৰীকৃষ্ণকীৰ্ত্তন' পুথিখনৰ বিভিন্ন খণ্ডবোৰৰ মাজেদি কেৱল ৰাধাৰ প্ৰতি কৃষ্ণৰ আকৰ্ষণ, নানা ছল-বুদ্ধি কৰি উভয়ৰে মিলন আৰু শেষত ৰাধাৰ প্ৰতি বিতৃষ্ণ হৈ কৃষ্ণৰ বৃন্দাবন পৰিত্যাগ—আদিয়েই বৰ্ণনা কৰা হৈছে। কিন্তু তাকে কৰিবলৈ যাওঁতে বড়ু চণ্ডীদাস একেবাৰে গ্ৰাম্যলৌকিক পৰ্য্যায়লৈ নামি গৈছে আৰু ঠায়ে ঠায়ে ই তাৰো সীমা চেৰাই যোৱা দেখা যায়। 'শ্ৰীমদ্ভাগৱত'ৰ লগত 'শ্ৰীকৃষ্ণকীৰ্ত্তন'ৰ কোনো কাহিনীৰে প্ৰত্যক্ষ সংযোগ নাই। ভাগৱত আৰু বিষ্ণু পুৰাণত ৰাধা-কৃষ্ণৰ ৰহংকেলিৰ কোনো উল্লেখ নাই। পুথিখনৰ প্ৰথম ছোৱা আদি ৰসাত্মক কাব্য। ইয়াত ৰাধা-কৃষ্ণৰ যি প্ৰেমলীলা বৰ্ণনা কৰা হৈছে তাক এহাল যুৱক-যুৱতীৰ প্ৰেমলীলা বুলি ক'ব পৰা যায়। বৈকুণ্ঠৰ নাৰায়ণ আৰু লক্ষ্মীৰ গাম্ভীৰ্য ইয়াত ৰাধা-কৃষ্ণই ৰক্ষা কৰিব পৰা নাই। ৰাধাৰ দেহ-সম্ভোগ কৰাৰ বাহিৰে কৃষ্ণৰ ৰাধাৰ প্ৰতি কোনো ধৰণৰ আন্তৰিক মৰম-চেনেহ উদ্ৰেক হোৱা দেখা নাযায়। এবাৰ মাথোঁ ৰাধাক পুষ্পবাণেৰে ধৰাশায়ী কৰি পিছত কৃষ্ণই অনুতাপ কৰা দেখা পোৱা যায়।

এনেধৰণৰ বিষয়বস্তু সম্বলিত পুথি অসমীয়া কৃষ্ণায়ণ সাহিত্যৰ পৰপন্থী। সেয়ে বহুতে ভাষাৰ ফালৰ পৰা 'শ্ৰীকৃষ্ণকীৰ্ত্তন' পুথিখনক অসমীয়া বুলি স্বীকাৰ কৰিব খুজিলেও বিষয়বস্তুৰ ফালৰ পৰা অসমীয়া বুলি স্বীকাৰ কৰিবলৈ সংকোচ বোধ কৰে। কিন্তু আমাৰ বোধেৰে পুথিখনক বিষয়বস্তুৰ ফালৰ পৰাও অসমীয়া বোলাত কোনো আপত্তি নাই। কাৰণ এটা ভাষাৰ সাহিত্যত এক বেলেগ ধৰণৰ বিষয়বস্তুলৈ এখন পুথি ৰচিত হ'লেই তাক সেই ভাষা-সাহিত্যৰ পুথি নহয় বুলি ক'বলৈ যোৱাটো সমীচীন নহ'ব। তাৰ উপৰি অসমীয়া বৈষ্ণৱ সাহিত্য মানেই প্ৰাচীন অসমীয়া সাহিত্য নহয়। তলত ইয়াৰ সমৰ্থনত কিছুমান যুক্তি প্ৰদৰ্শন কৰি আমাৰ মন্তব্যটি প্ৰমাণ কৰিবলৈ চেষ্টা কৰা হৈছে।

প্ৰথম কথা হ'ল অসমীয়া কৃষ্ণায়ণ সাহিত্যত ৰাধাৰ স্থান নাই বুলি কোৱা হয় যদিও শ্ৰীশঙ্কৰদেৱ বিৰচিত 'কেলিগোপাল' নাটত 'ৰাধা' শব্দটো কেইবা ঠাইতো প্ৰয়োগ কৰা দেখিবলৈ পোৱা যায়। কালিৰাম মেধি ডাঙৰীয়াই 'ৰাধা' নামটো প্ৰক্ষিপ্ত বুলি কৈছে, কিন্তু ই নহ'বও পাৰে। ড: সত্যেন্দ্ৰ নাথ শৰ্ম্মা দেৱেও (অসমীয়া নাট্য সাহিত্য', দ্বিতীয় প্ৰকাশ, পৃঃ ৪৫) 'ৰাধা নামটো প্ৰক্ষিপ্ত নহয় বুলি ভাবে। শ্ৰীবাণ চন্দ্ৰ মহন্তই ('মহাপুৰুষ শঙ্কৰদেৱ' পুথিত) কেলিগোপাল' নাটত ৰাধা শব্দটি প্ৰয়োগত জয়দেৱ আৰু বিদ্য-

মঙ্গলৰ প্ৰভাৱ বুলি ভাবিব খোজে। মহাপুৰুষ শ্ৰীশঙ্কৰদেৱ প্ৰচাৰিত বৈষ্ণৱ ধৰ্ম্মৰ তিনিখন মূলগ্ৰন্থ 'শ্ৰীমদ্ভাগৱত পুৰাণ', 'গীতা' আৰু 'পদ্মপুৰাণ'। শ্ৰীযতীন্দ্ৰ নাথ গোস্বামীৰ ('সাহিত্য চিন্তা,' পৃ: ১১৬) লগতে সুৰ মিলাই ক'ব পাৰি—"মহাপুৰুষ শঙ্কৰদেৱে 'পদ্মপুৰাণ'ৰ 'সহস্ৰনাম খণ্ড'ৰ পৰা নামধৰ্ম্ম লৈছে। কীৰ্ত্তনৰ অন্তৰ্গত নামাপৰাধ অধ্যায়ৰ মূল হৈছে পদ্মপুৰাণ স্বৰ্গখণ্ড (অষ্ট চত্বাৰিংশ অধ্যায়)। কীৰ্ত্তনত আছে—

পদ্মপুৰাণৰ স্বৰ্গখণ্ড
নিৰূপি আছে কলি ধৰ্ম্ম যত"

এই পদ্মপুৰাণৰ স্বৰ্গখণ্ডতে আমি ৰাধা নামটো পাওঁ। ইয়াৰ উপৰি মহাপুৰুষ মাধৱদেৱৰ নামত প্ৰচলিত 'ভূষণ-হৰণ', ৰাস-ঝুমুৰা' আৰু 'কোটোৰা খেলা'—এই তিনিখন নাটত ৰাধাক প্ৰধান চৰিত্ৰৰূপে অঙ্কিত কৰা হৈছে। অসমৰ মহাপুৰুষীয়া ধৰ্মত ৰাধাৰ স্থান নাই বুলি ধৰি লৈ বহুতো সমালোচকে উক্ত নাটকেইখন মাধৱদেৱৰ নহয় বুলি ক'ব খোজে। কিন্তু নাটকেইখন মাধৱদেৱৰ নামত অন্যালোকে লিখা হ'লেও অসমীয়া ভাষাতেই ৰচনা কৰা। শ্ৰীধৰ কন্দলিৰ নামত পোৱা 'কানাই-ধেমেলীয়া', কল্পাপচন্দ্ৰ-দ্বিজ নামৰ এজন কবিৰ 'ৰাধাৰ বিজয়' বা 'ৰাধাচৰিত্ৰ' আৰু যদুমণিদেৱৰ 'ফলগুযাত্ৰা' নাট আদি পুথিতো ৰাধা চৰিত্ৰ পোৱা যায়। জয়ধ্বজ সিংহ আৰু শিৱসিংহ ৰজাৰ ভনিতা থকা কেইটামান গীততো ৰাধাকৃষ্ণৰ কথা পোৱা যায়। কেইবাজনো কবিয়ে ৰাধাৰ কথা থকা 'ব্ৰহ্মবৈৱৰ্ত-পুৰাণ'ৰ ভাঙনি কৰাও এই প্ৰসঙ্গত মন কৰিবলগীয়া; আনকি সত্ৰীয়া মহলতে বলোৰাম দ্বিজ নামৰ এজন কবিয়ে ইয়াৰ ভাঙনি কৰে। গতিকে ভাবিব পাৰি অসমতো ৰাধা-কৃষ্ণৰ প্ৰেম-কাহিনীৰ এটা সোঁত খীণভাবে হ'লেও বৈ আছিল।

দ্বিতীয়তে, জয়দেৱৰ 'গীত-গোবিন্দ'ই এসময়ত সমগ্ৰ ভাৰতবৰ্ষতে জনপ্ৰিয়তা অৰ্জ্জন কৰিছিল। 'গীত-গোবিন্দ'ৰ ৰাধা-কৃষ্ণৰ প্ৰেমৰ বতাহজাকে অসমকো চুই গৈছিল। এতিয়ালৈকে পোৱা ইয়াৰ চাৰিটি অনুবাদেই ইয়াৰ প্ৰমাণ দিয়ে।

তৃতীয়তে, সপ্তদশ আৰু অষ্টাদশ শতিকাৰ কবি বিদ্যাচন্দ্ৰ কবিশেখৰ আৰু ভবানন্দৰ 'হৰিবংশ' নামৰ পুথিৰ বিষয়বস্তুৰ লগত 'শ্ৰীকৃষ্ণকীৰ্ত্তন'ৰ মিল আছে। ড: নেওগদেৱৰ ভাষাৰে "এই হৰিবংশই হেম 'শ্ৰীকৃষ্ণকীৰ্ত্তন'ৰ ঐতিহ্য বহন কৰিছে" ('অসমীয়া সাহিত্যৰ ৰূপৰেখা', তৃতীয় তাঙৰণ, পৃ: ২২৯)। এইখিনিতে উল্লেখ যোগ্য যে বঙালী পণ্ডিতসকলে ভবানন্দক তেওঁলোকৰ কবি বুলি কৈছে আৰু ভবানন্দৰ কাব্যৰ বহুতো সংস্কৰণ ইতিমধ্যে প্ৰকাশ কৰিছে। ড· সুকুমাৰ সেনে "শ্ৰীকৃষ্ণকীৰ্ত্তন" পুথিখন ভালদৰে চাই তাৰ লিপিকাল অষ্টাদশ শতিকাৰ শেষাৰ্দ্ধৰ আগতে হ'ব নোৱাৰে বুলি কৈছে আৰু ভবানন্দ প্ৰভৃতি কবিক ষোড়শ-সপ্তদশ শতিকাৰ কবি বুলিছে। ড. সেনৰ মতে 'শ্ৰীকৃষ্ণকীৰ্ত্তন'ৰ 'দানখণ্ড' আৰু 'নৌকাখণ্ড'ৰ কাহিনীৰ মূল হৰিবংশ নামৰ কথিত লৌকিক ঐতিহ্য।

চতুৰ্থতে, বঙ্গদেশত ৰাধাকৃষ্ণৰ প্ৰেম-কাহিনী অতি জনপ্ৰিয়, কিন্তু সেইবুলি তেওঁলোকে 'শ্ৰীকৃষ্ণকীৰ্ত্তন'ৰ ৰাধাকৃষ্ণৰ প্ৰণয়লীলাক সহজভাৱে ল'ব

পৰা নাই। কাৰণ চৈতন্য যুগৰ ৰাধাকৃষ্ণৰ কাহিনীৰ লগত 'শ্ৰীকৃষ্ণকীৰ্ত্তন'ৰ ৰাধাকৃষ্ণৰ কাহিনীৰ বংশগত মিল হেৰাই গৈছে। চৈতন্য আবিৰ্ভাৱৰ পিছত ৰাধাক জন্মৰে পৰা কৃষ্ণময়ী ৰূপে অঙ্কিত কৰা হৈছে। কিন্তু 'শ্ৰীকৃষ্ণকীৰ্ত্তন'ত ইয়াৰ ব্যতিক্ৰম দেখা যায়। গতিকে শ্ৰীকৃষ্ণ-কীৰ্ত্তন'ৰ কাহিনী বঙ্গদেশজ বুলি এক আষাৰে ক'ব নোৱাৰি।

পঞ্চমতে, অসমত প্ৰচলিত বহুতো লোকগীতত ৰাধাকৃষ্ণৰ প্ৰেম-কাহিনীৰ সুবাস পোৱা যায়। এইবোৰে ৰাধা-কৃষ্ণৰ প্ৰেম-কাহিনী প্ৰাকৃত জন-সাধাৰণৰ মাজত প্ৰচলিত থকাৰ ইঙ্গিত দিয়ে। এই লোক-গীতবোৰৰ ভাষাই ক্ৰমবিবৰ্ত্তনৰ পথত নতুন নতুন সাজ পিন্ধিছে ঠিকেই, কিন্তু সেইবুলি তাৰ মূল বিষয়বস্তুটোও সলনি হৈ পৰিছে বুলি ভাবিব নোৱাৰি। উদাহৰণ স্বৰূপে—

(১) কেনেহে ৰাধে বিৰসমন
অ' তোৰ কানাই যায় বাজাই বাঁশী।

(২) ফুল তোলে ডাল ভাঙে ৰাধা বিনোদেনী
বিনি সূতাই হাৰ গাঁথিছে ৰাধা বিনোদেনী।

(৩) কদমেৰ ডালে কিবা সন্দৰ দেখিয়া আইলাম ৰে
অ' তাৰ হাততে মোহন বাঁশী ৰে
বাঁশী ৰাধা ৰাধা বলে ॥

—এই লোকগীত কেইটি গোৱালপাৰা অঞ্চলত প্ৰচলিত (গোলোকগঞ্জৰ কুমাৰী চপলা ৰায়ৰ যোগেদি সংগ্ৰহ কৰা হৈছে)। বৰ্ত্তমান অসমতো গোৱালপাৰা জিলাত 'ৰাধা-কৃষ্ণ'ৰ প্ৰেম-কাহিনীৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি ৰচিত হোৱা 'পালা' অনুষ্ঠিত হোৱা দেখা যায়। কেৱল ইমানেই নহয়, 'শ্ৰীকৃষ্ণকীৰ্ত্তন'ত উল্লেখ থকাৰ দৰে জন্ম-তাম্বুল-হাৰ-ছত্ৰ, নৌকা-ভাৰ আদি খণ্ড অনুযায়ী এই পালাবোৰ জনসমাজত প্ৰচলিত হৈ আহিছে। 'শ্ৰীকৃষ্ণকীৰ্ত্তন'ৰ কাহিনীৰ লগত এই পালাবোৰৰ কাহিনীৰ মিল মন কৰিবলগীয়া। এইবোৰ আমি এতিয়া এক ভাষাৰে বঙ্গদেশৰ প্ৰভাৱ বুলি কওঁ; কিন্তু এই প্ৰসঙ্গত আমি প্ৰাচীন কামৰূপৰ ভৌগলিক সীমাৰ কথাও বিচাৰ কৰি চাব লাগিব। এসময়ত উত্তৰ-পূব বঙ্গলৈকে কামৰূপৰ পশ্চিম সীমা আছিল আৰু কমতাপুৰ, কোচৰাজ্যৰ ৰজা-সকলৰ পৃষ্ঠপোষকতাত সাহিত্য চৰ্চ্চা হৈছিল। গতিকে বৰ্ত্তমান গোৱালপাৰা অঞ্চলত প্ৰচলিত হৈ থকা ৰাধা-কৃষ্ণৰ কাহিনীয়ে প্ৰাচীন কামৰূপৰ পশ্চিমাঞ্চলত প্ৰচলিত ৰাধা-কৃষ্ণৰ লৌকিক কাহিনীৰ ঐতিহ্যকে বহন কৰিছে বুলি ভাবিব পাৰি।

'শ্ৰীকৃষ্ণকীৰ্ত্তন'ৰ বিষয়বস্তুৰ লৌকিকতা বা আদিৰসাত্মকতাৰ ফালৰ পৰাও সমসাময়িক অস-মীয়া সাহিত্যৰ লগত মিল আছে।

প্ৰথমতে, পণ্ডিতসকলৰ মতানৈক্য আছে যদিও 'শ্ৰীকৃষ্ণকীৰ্ত্তন'ৰ সময় মোটামুটি চতুৰ্দ্দশ শতিকা বুলি ধৰা হৈছে। সেই সময়ৰ আন কবিসকল হ'ল প্ৰাক্-শংকৰ যুগৰ কবিসকল। এটা কথা মনকৰিবলগীয়া যে প্ৰাক্-শংকৰ যুগৰ কবিসকলে শংকৰ যুগৰ কবিসকলৰ দৰে নিৰ্দ্দিষ্ট এক ধৰ্মীয় উদ্দেশ্য আগত ৰাখি সাহিত্য সৃষ্টি কৰা নাছিল। ডঃ নেওগৰ ভাষাৰে— "শঙ্কৰদেৱ আদি

পিছৰ যুগৰ কবিসকলৰ দৰে এটা ধৰ্মমত প্ৰচাৰ কৰাৰ অভিলাষ তেওঁলোকৰ নহৈছিল। আনকি, মাধৱ কন্দলিয়ে ৰামকথাৰ কবিতা লিখোঁতেও আমাক সোঁৱৰাই দিবলৈ পাহৰা নাই, 'দৈৱবাণী নোহে ইটো লৌকিকহে কথা' ('অঃ সাঃ ৰূপৰেখা', পৃ. ৫৪)। ৰাধা কৃষ্ণৰ প্ৰণয়লীলালৈ ৰচিত হোৱা কোনো প্ৰাক্-শঙ্কৰ যুগৰ পুথি নেপালেও এই সাহিত্যৰ লৌকিকতাৰ লগত 'শ্ৰীকৃষ্ণকীৰ্ত্তন'ৰ সাদৃশ্য আছে। ইয়াৰ উপৰি প্ৰাক্ শঙ্কৰ কবি হিচাবে মাথোন পাঁচজন কবি পালোঁ বুলিয়েই, আৰু কোনো কবি বা পুথি নাছিল বুলি ভাবিলে ডাঙৰ ভুল কৰা হ'ব। আৰু বহুতো কবিৰ হয়তো জন্ম হৈছিল, বহুতো পুথিৰ হয়তো প্ৰচলন আছিল; যিবোৰ নেকি কালৰ সোঁতত লোপ পালে বা ৰাজনৈতিক আৰু ভৌগলিক পৰিবৰ্ত্তনৰ ফলত ওচৰ চুবুৰীয়া দেশলৈ স্থানান্তৰিত হ'ল।

মাধৱ কন্দলিৰ ৰামায়ণ সম্পাদন কৰোঁতে শঙ্কৰদেৱ আৰু মাধৱদেৱে লৌকিকতাৰ পৰশ থকা ৰামায়ণখনিত ধৰ্মীয় ভাব সংলগ্ন কৰি দিয়াৰ কথা আমি কথা গুৰুচৰিতৰ পৰা জানিব পাৰোঁ ('কথা-গুৰুচৰিত', পৃঃ ১১৯)। একেটা কাৰণতেই অনন্ত কন্দলিৰ মাধৱ কন্দলিৰ 'ৰামায়ণ'ত ৰামৰ ভজনীয় গুণ বেকত নোহোৱাত, নতুন এখন ৰামায়ণ লিখিবলৈ 'কৌতুক কৰে মন।'

দ্বিতীয়তে, শঙ্কৰদেৱৰ সমসাময়িক পাঁচালী কবি মনকৰ, দুৰ্গাবৰ, পীতাম্বৰ আদিৰ লগত 'শ্ৰীকৃষ্ণকীৰ্ত্তন'ৰ লৌকিকতাৰ দিশত যথেষ্ট মিল আছে। 'শ্ৰীকৃষ্ণকীৰ্ত্তন'ত যিদৰে গ্ৰাম্যদোষমুক্ত, ৰুচি-বিগৰ্হিত আদি ৰসৰ কথা পোৱা যায়, সেইদৰে পাঁচালী কবিসকলৰ ৰচনাতো গ্ৰাম্যদোষমুক্ত, ৰুচি-বিগৰ্হিত কথা পোৱা যায়। অসমৰ ইমূৰৰ পৰা সিমূৰলৈ বৈষ্ণৱ ধৰ্মৰ জাগৰণ তোলোঁতা স্বয়ং শঙ্কৰদেৱ থকা অৱস্থাতো আমি পীতাম্বৰৰ দৰে কবিয়েও জনসমাজত জনপ্ৰিয়তা অৰ্জন কৰা দেখা যায়। নাৰায়ণ দাস ঠাকুৰ আতাৰ মুখত শঙ্কৰদেৱে পীতাম্বৰ ৰচিত ভাগৱত দশমৰ—

বিলাপ কৰিয়া কান্দে দেৱী ৰুকমিণী।
কোন অঙ্গে খুন দেখি নাইলা যদুমণি ॥

—পদ শুনি 'শাক্ত-কামসিক' আৰু 'ধৰ্ম ধৰিবাৰ সিটো যোগ্য নোহে লোক' বুলি অভিমত দিয়ে। এই কথাৰ পৰাই আমি গম পাওঁ যে শঙ্কৰদেৱৰ সময়তে দুটা বিপৰীতমুখী সাহিত্যিকধাৰাৰ সৃষ্টি হৈছিল। অৱশ্যে পাঁচালী সাহিত্য সমূহত ৰাধা-কৃষ্ণৰ প্ৰণয়লীলা থকা কোনো পুথি এতিয়ালৈকে পোৱা হোৱা নাই। 'শ্ৰীকৃষ্ণকীৰ্ত্তন'ৰ ৰাধা-কৃষ্ণৰ প্ৰেম-কাহিনী থকা কোনো পুথি এতিয়ালৈকে পোৱা নাই। 'শ্ৰীকৃষ্ণকীৰ্ত্তন'ৰ ৰাধা-কৃষ্ণৰ প্ৰেম-কাহিনী আৰু মনকৰৰ 'মনসা-কাব্য'ৰ হৰগৌৰীৰ প্ৰণয় কাহিনীৰ কোনো কোনো ক্ষেত্ৰত মিল দেখা পোৱা যায়। হৰই 'ফুলবাৰী পাতি ছলকৈ তালৈ পাৰ্ব্বতীক আনি কাম-সম্ভোগ কৰাৰ বৰ্ণনাৰে 'শ্ৰীকৃষ্ণকীৰ্ত্তন'ৰ বৃন্দাবনখণ্ডৰ সামঞ্জস্য লক্ষ্য কৰিবলগীয়া' ('অঃ সাঃ ৰূপৰেখা', পৃঃ ১২৬, ডঃ নেওগ)। কেৱল ইমানেই নহয়, 'শ্ৰীকৃষ্ণকীৰ্ত্তন'ৰ দৰে ফুলবাৰীকো মনকৰে বৃন্দাবন বুলিছে,

কদমৰ তলতহে গোঁহায়ে (হৰই) বহি দুৰ্গাৰৈ অপেক্ষা কৰে—

"কোটি সূৰ্য্য সমজলে শৰিৰৰ জৌতি ।
বৃন্দাবন খান জলে কিবা দিন ৰাতি ॥
বৃন্দাবনে বহয় বসন্ত চাৰি বায় ।
দুই দুহান্তৰ ভৈলা কামবানে উদভায় ॥"

আৰু—

"দধিৰ পসাৰ লৈলা মাথাত কৰিয়া ।
কদম্ব তলাত গোঁসাই আছন্ত বসিয়া ।।"

—'শ্ৰীকৃষ্ণকীৰ্ত্তনত'তো বৃন্দাবন এখন প্ৰকৃতিৰ ৰাজ্য নহয়, 'মনসাকাব্য'ৰ ফুলবাৰীৰ (বৃন্দাবন) দৰে সজোৱা বাগানহে । তাৰোপৰি মনকৰী আৰু দুৰ্গাবৰী পাঁচালী সাহিত্যৰ ভাষাৰ গঢ়, প্ৰকাশৰীতি আদিৰ লগত 'শ্ৰীকৃষ্ণকীৰ্ত্তন'ৰ নিবিড় সাদৃশ্য থকা দেখা যায় । ডঃ নেওগে লিখিছে—"অনেক স্থানত পুথিখনৰ ভাষাৰ গঢ়ে পীতাম্বৰ, মনকৰ আদি কবিৰ ৰচনাশৈলীৰ কথা আমাৰ মনলৈ আনে" ('অ: সাঃ ৰূপৰেখা', পৃ. ৪৮)। 'শ্ৰীকৃষ্ণকীৰ্ত্তন'ৰ 'জন্ম', 'তাম্বুল', 'ভাৰ' আদি 'খণ্ড'বোৰৰ দৰে মনসা—কাব্য'ৰো 'সৃষ্টিখণ্ড', 'হৰ-পাৰ্ব্বতীৰ বিবাহখণ্ড' আদি পোৱা যায় । দুয়োখন পুথিৰ গীতবোৰৰ আদিতে ৰাগ-তালৰ আৰু 'ধুং'—শব্দৰ উল্লেখ মন কৰিবলগীয়া । এই প্ৰসঙ্গত ডঃ সুকুমাৰ সেনৰ 'শ্ৰীকৃষ্ণকীৰ্ত্তন' সম্বন্ধে কৰা এটা মন্তব্য দিছোঁ—'কাব্যখনৰ গঠনৰ ফালৰ পৰা ভাব হয়, আচলতে ই আছিল পাঞ্চালিকা নাট অৰ্থাৎ পুতুনা নাচ । গীতবোৰৰ আদিত ৰাগ-তালৰ বাহিৰেও অন্য কিবা-কিবি নিৰ্দ্দেশ আছে' ('বাঙ্গালা সাহিত্যেৰ ইতিহাস', প্ৰথম খণ্ড, পূৰ্ব্বাৰ্দ্ধ) । এই বিলাক কাৰণৰ পৰা এটা কথা ভাবিলে বোধকৰোঁ ভুল কৰা নহ'ব যে ই পোনতে দুৰ্গাবৰ-মনকৰৰ লেখীয়া পাঁচালী সাহিত্যই আছিল, পিছত কোনো লোকৰ হাতত পৰি ই কিছু পৰিমাণে ৰূপ সলালে আৰু কিছু পৰিমাণে বঙলুৱা ঠাঁচ গ্ৰহণ কৰিলে । বৰ্ত্তমানে পোৱা বড়ু চণ্ডীদাসৰ 'শ্ৰীকৃষ্ণকীৰ্ত্তন'খন যে বহু পৰিমাণে জোৰা—তাপলি দিয়া তাক বহুতো বঙালী পণ্ডিতে স্বীকাৰ কৰিছে । সেই দৃষ্টিৰে চালে বড়ু চণ্ডীদাসৰ 'শ্ৰীকৃষ্ণকীৰ্ত্তন' অসমীয়া পাঁচালী সাহিত্যৰ অন্তৰ্ভুক্ত হোৱাই বোধ সমীচীন ।

* সহায় লোৱা গ্ৰন্থসমূহৰ নাম প্ৰবন্ধটিৰ মাজত উল্লেখ কৰা হৈছে ।

এখন চিঠিৰ উত্তৰত

শ্ৰীগোবিন্দ বৈশ্য
প্ৰাক্ বিশ্ববিদ্যালয়, দ্বিতীয় বাৰ্ষিক।

"মই এজন ৰাভা। সেইবুলি তাৰবাবে জানো দায়ী মই ? আনক ভাল পোৱাৰ অধিকাৰ জানো মোৰ নাই ? অইনৰ ওচৰত মৰম যাচিবলৈ জানো মোৰ এখন অন্তৰ নাই ?"

বন্ধুবৰ ৰবেন ;

উপক্ৰমণিকাৰ আগমুহূৰ্ত্তত তোমালৈ মোৰ শুভ আশীষ থাকিল। মোৰ দুখে যাতে তোমাক লগ নাপায়, নেদেখাজনৰ ওচৰত তাকেই কামনা কৰিছোঁ। মোলৈ লিখা চিঠিখনত তুমি মোক এটা ডাঙৰ প্ৰশ্ন সুধিছা – মই কিয় এতিয়ালৈ বিয়া কৰোৱা নাই। অৱশ্যে ইয়াৰ উত্তৰ দিবলৈ আজি মই কুণ্ঠবোধ নকৰোঁ। নিৰ্ভয়ে, নিৰ্বিবাদে আজি মই মোৰ গুপুত ব্যথা তোমাৰ ওচৰত ব্যক্ত কৰিম। আজি অত বছৰে বেদনাৰ কালিমাৰে পূৰ্ণ হৃদয় এখন কঢ়িয়াই আহি আহি ভাগৰি পৰিছোঁ ! কেতিয়াবা মোৰ মনৰ কথাবোৰ কৈ দুখৰ বোজা কিছু পৰিমাণে পাতলাবলৈ কাৰোবাক ওচৰতে বিচাৰোঁ। কিন্তু কোৱাৰ ধৈৰ্য্য আৰু সাহস মোৰ নাই। হয়তো মোৰ এই দুখৰ অংশীদাৰী হ'বলৈ কোনো এজন ইচ্ছুকো নহয়। নাজানো তুমি মোৰ বিষয়ে জানিবলৈ আজি কিয় ইমান ব্যগ্ৰ হৈ পৰিছা। হয়তো আমাৰ দুয়োৰে মাজত গভীৰ আত্মীয়তা আছে বাবেই তুমি মোৰ বেদনাৰ কথাবোৰ মৰ্মে-মৰ্মে উপলব্ধি কৰিব পাৰিছা। আজি অতদিনে তোমাক মই ফাঁকি দি আহিছোঁ, প্ৰলোভিত কৰি আহিছোঁ বিয়া কৰাম কৰাম বুলি। কিন্তু আজি আৰু ফাঁকি নিদিওঁ। প্ৰকৃত ৰহস্য তোমাৰ ওচৰত বিদিত কৰিম। মনৰ গোপন আবৰ্জনাবোৰ তোমাৰ ওচৰত মুক্তভাবে প্ৰকাশ কৰি আজি অন্তৰৰ মলিনতা কিছু পৰিমাণে ধুই নিকা কৰিম। এয়া শুনা মোৰ অবিবাহিত জীৱনৰ ইতিবৃত্ত।

মোৰ এতিয়া চল্লিছৰ (৪০) দেওনা পাৰ হৈছে। মই এতিয়া কলিৰ যুগৰ দুকুৰি বয়সীয়া একপ্ৰকাৰ বুঢ়া। মোৰ ক'লা চুলিৰ মাজে মাজে দুই-এডাল বগা চুলিয়ে ভুমুকি মাৰিছে। সুঠাম শৰীৰৰ ছালবোৰ কোঁচ খাই আহিব ধৰিছে। সবল বাহুবোৰ দুৰ্বল হৈ পৰিছে। লহ-পহীয়া দাতঁৰ মাজৰ দুই একোটা ক্ষীণ হৈ পৰিছে। কোমল গাল দুখনিও কিছু খাল

হৈ পৰিছে। চকুজুৰিও যেন কিছু সোমাই গৈছে। এইবোৰে যেন মোৰ বাৰ্দ্ধক্য হে চপাই আনিছে। অৱশ্যে এইটো সকলোৰে বিদিত যে বয়সৰ লগে লগে মানুহে এনেকুৱা অৱস্থাৰ সন্মুখীন হয়েই।

আজি ছকুৰি বছৰ বয়স অতিক্ৰম হোৱাৰ পিছতো মই বিবাহ-পাশত আৱদ্ধ হোৱা নাই। ভৱিষ্যতেও যে কৰাম, তাৰ লেশ মাত্ৰও আশা নাই। চিৰ কুমাৰ হৈয়ে মোৰ জীৱনৰ দিনবোৰ অতিবাহিত কৰিম বুলি মনতে দৃঢ় সংকল্প লৈছোঁ। বহুতে হয়তো আজি মোক কাপুৰুষ কিম্বা ভীৰু বুলিয়েই উপহাস কৰিব। কৰিবৰ কথাই। কিন্তু মই উপায় বিহীন। অৱশ্যে মই সংসাৰৰ মায়াত আৱদ্ধ হোৱাৰ ভয়ত বিয়া নকৰোৱা নহয়। আজি মোৰ হৃদয়ৰ প্ৰতিটো অংশই যেন ক্ষত-বিক্ষত হৈছে। অন্তৰ্দাহী বাৱণৰ চিতা জুই কুৰাই যেন মোক দেই পুৰি মাৰিব ধৰিছে। সেয়া আছিল যৌৱনৰ আদিম পুৱাৰেই কথা। যৌৱনৰ দোক্-মোকালিতে ভাল পাই পেলাইছিলো এজনী ছোৱালীক। নাম তাইৰ ৰূপহী। ৰূপহী যে ৰূপহীয়েই। ৰূপে গুণে তাই আছিল এক অপৰূপা জেউতিৰ সুন্দৰী। তাইৰ ৰূপলীলা আৰু স্বভাৱৰ কমনীয়তা মোৰ চকুত ধৰা পৰিছিল। ৰাজ আলিবাটত পোন প্ৰথমে আমাৰ চাৰি চকুৰ মিলন হৈছিল। সিদ্দিনা তাই স্কুললৈ উলহ-মালহেৰে খোজ লৈছিল। ময়ো বিপৰীত দিশৰ পৰা ঘৰমুৱা হৈ আহি আছিলোঁ। বহু দূৰৈৰ পৰা মোৰ দৃষ্টি বৈ গৈছিল তাইৰ ওপৰত। তাইৰ প্ৰতিটো খোজেই যেন একোটা ছন্দ। কি যে ভাল লাগিছিল মোৰ! নিৰ্দ্দিষ্ট সময়ত দুয়ো সমুখা-সমুখী হ'লো। দুয়োৰে দৃষ্টি বৈ গ'ল দুয়োৰে ওপৰত। দুয়ো থৰ লাগি ৰলোঁ। দুয়োৰে চাৱনিত। কোনো জনে দৃষ্টি নমা[ই] আনিব পৰা নাই। যেন কোনোবা যাদুকৰে আমা[ৰ] ওপৰত যাদু মাৰি ৰঙ হে চাইছে। কাৰো মুখ[ত] শব্দ নাই; নিশব্দ-নিৰৱ। আমি যেন বোবা [হৈ] পৰিছোঁ। কাৰো খোজ আগবঢ়া নাই। [যেন] দুয়োৰে ভৰি অলৰ-অচৰ হৈ পৰিছে। আমা[ৰ] দুয়োৰে এনে কাৰ্য্য কোনোবাই দেখিলে নিশ্চয় হতভ[ম্ব] হ'লহেঁতেন। প্ৰায় পাঁচ (৫) মিনিট মান পিছ[ত] অতৰ্কিতে মোৰ এটি কাহ ওলাই পৰিল। হঠা[ৎ] নিস্তব্ধতা ভেদ কৰি কাহ ওলোৱাত দুয়োৱে যেন সাৰ পালোঁ। দুয়োৱে বাৰুকৈয়ে ভয় খালোঁ-জানোচা কোনোবাই দেখিলেই। তেতিয়া দুয়োৱে দুয়োৰে দৃষ্টি নমাই আনিলোঁ। ফুল কুমলীয়া ৰূপহীৰ গাল দুখনি সেন্দুৰীয়া হৈ উঠিল। তাই চুচুক-চামাক্‌কৈ গন্তব্য স্থানলৈ আগবাঢ়িব ধৰিলে। ময়ো এখোজ দুখোজকৈ নিজৰ পথত খোজ ল'লোঁ। হঠাৎ মই উপলব্ধি কৰিব পাৰিলোঁ যে মোৰ শিৰা-উপশিৰাৰে প্ৰেমৰ ঢৌ নিৰৱে বাগৰি গৈছে। দুয়োৰে দৃষ্টিত দুয়ো দুয়োকে একান্তভাৱে চিনি পালোঁ। দুয়ো প্ৰেমৰ এনাজৰীৰে বান্ধ খালোঁ। সিদিনাৰ পৰা দুয়ো দুয়োকে খাওঁতে-শোওঁতে, আহোঁতে-যাওঁতে, লিখোঁতে-পঢ়োতে হৃদয়ত বিচাৰিব ধৰিলোঁ। পৰস্পৰে পৰস্পৰক নিবিড় ভাবে হৃদয়ত স্থান দিলোঁ।

শেষত আমি এনে এটি পৰিস্থিতিত উপনীত হলোঁ যে ক্ষন্তেক সময় দেখা নাপালেই এজনে আনজনক চাবলৈ উদ্বিগ্ন হৈ পৰিছিলোঁ। জাতিভেদ কিম্বা অন্যান্য ভেদাভেদৰ কথা পাহৰি দুয়ো দুয়োকে প্ৰতিশ্ৰুতি দিছিলোঁ চিৰ জীৱনৰ সঙ্গী স্বৰূপে পাবলৈ আৰু পৰস্পৰে পৰস্পৰক আত্মসমৰ্পণ কৰিছিলোঁ।

কিন্তু সকলোবোৰ 'ন-দেৱায় ন-ধৰ্মায়' হ'ল। মোৰ মনৰ আশা মনতে মাৰ গ'ল। জীৱনলৈ নামি আহিল এচমকা কলা ডাঁৱৰ। সময়ৰ নিষ্ঠুৰ হাতৰ নিস্পেষণত পৰি ৰূপহী কালৰ বুকুত নিঃশেষ হৈ গ'ল। লগে লগে ময়ো জীয়াই থকাৰ সাৰ্থকতা হেৰুৱাই পেলালোঁ।

যেতিয়া ৰূপহীয়ে ঘৰত মোৰ স'তে বিয়া হোৱাৰ প্ৰস্তাৱ তুলিছিল, তেতিয়া ঘৰৰ পৰা দৃঢ়ভাৱে অসন্মতি প্ৰকাশ কৰিছিল। কিয়নো ৰূপহী আৰু মোৰ মাজত সমাজৰ দৃষ্টিত জাতৰ আকাশ পাতাল প্ৰভেদ। মই হ'লো ৰাভা। তাই কলিতাৰ ছোৱালী। ৰূপহীৰ ঘৰৰ নিদাৰুণ সিদ্ধান্তই এক বিভীষিকাৰ সৃষ্টি কৰিলে। ৰূপহী মৰ্মাহত হ'ল। এটা সুন্দৰ তিমিৰাচ্ছন্ন ৰাতি ডিঙিত চিপজৰী লগাই ৰূপহী গছত ওলমি থাকিল। ৰাতিৰ এন্ধাৰত ৰূপহীয়ে নিজকে বিলাই দিলে! মই আৰু লিখিব নোৱাৰা হৈছোঁ ৰবেন! কিহবাৰ এক দাৰুণ যন্ত্ৰণাই যেন অন্তৰভেদী পুৰি মাৰিছে। মই কিদৰে জীয়াই থাকিম ৰবেন? অন্তৰৰ দুখৰ বোজা এটা লৈ এনেকৈ মৰি মৰি জীয়াই থকা মানুহৰ পক্ষে অতি কষ্টসাধ্য। কেতিয়াবা মোৰ খুব ইচ্ছা হয় ৰূপহীক অনুকৰণ কৰিবলৈ। কিন্তু হঠাৎ বৈ যাওঁ। প্ৰেমাগ্নিয়ে মোক এফালৰ পৰা দেই পুৰি মাৰিছে আৰু সময়ত একেবাৰে মোক নিঃশেষ কৰি পেলাব। দেখিছা ৰবেন! প্ৰেম কি বস্তু! প্ৰেমে সৰগো ৰচিব পাৰে, প্ৰেমে জীৱনলৈ বিভীষিকাও নমাই আনিব পাৰে। যদি এজনী সাধৰণ ছোৱালী হৈ মোৰ কাৰণে জীৱন আহুতি দিব পাৰে, তেন্তে তাইৰ কাৰণে মইনো চিৰকুমাৰ হৈ জীৱন অতিবাহিত কৰিব নোৱাৰিম কিয়? মোৰ কাৰণে ই একেবাৰে তুচ্ছ। বুকুৰ সচাঁ মৰম আৰু উম্ মাত্ৰ এজনকহে দিব পাৰি। বহুতক দিলে সেই মৰম বিষ হৈ যায়, সেই উম্ জুই হৈ যায়। মোৰ বুকুত হেজাৰ মৰম থুপ খাই আছে মাথো ৰূপহীক উজাৰি দিবলৈহে। আজি ৰূপহী নাই; কিন্তু ৰূপহীৰ প্ৰতিচ্ছবি আজিও মোৰ মানস পটত ভাঁহি আছে। চকু মুদিলেই আজিও এখন মুখেই মোৰ চকুৰ আগত ভাঁহি উঠে। আজিও দেখোন মৰম ভাল পোৱাৰ কথা ওলালেই মাত্ৰ এখন মুখেই আহি অনবৰতে আমনি কৰেহি। মই আজিও ৰূপহীৰ স্মৃতিকে অন্তৰত সজীৱ কৰি ৰাখি অবিবাহিত হৈ ৰৈ গ'লো।

ৰবেন! প্ৰেমে জানো জাতি কুল বিচাৰে? আমাৰ সমাজ খনে বেলেগ জাতৰ ল'ৰা ছোৱালীৰ মাজত হোৱা বিবাহক স্বীকৃতি দিব পৰাকৈ আজিও উন্নত হোৱা নাই। মাক দেউতাকে ৰূপহীক এজন ৰাভা ল'ৰালৈ বিয়া দি সমাজৰ গৰিহণাৰ পাত্ৰ হবলৈ ইচ্ছা কৰা নাছিল। সেয়েহে ৰূপহীৰ বিয়াৰ প্ৰস্তাৱত তেওঁলোকে সন্মতি দিয়া নাছিল। কিন্তু তাৰ বিনিময়ত কি হ'ল? এজনী ভৰ যুৱতী নাৰীৰ জীৱন ধ্বংস হ'ল। লগতে এজন ডেকাৰো জীৱন হাহাঁকাৰত পৰিণত হ'ল। ব্যক্তি অবিহনে সমষ্টিৰ কিবা মূল্য আছে জানো? জাত কুলেতো মানুহক জীয়াই নাৰাখে। সেই সকলোবোৰ বৃথা। অস্থায়ী। প্ৰেম ভাল পোৱাইহে জগতৰ একমাত্ৰ সত্য আৰু স্থায়ী। মৰম চেনেহেহে মানুহক জীয়াই থাকিবলৈ প্ৰেৰণা যোগায়।

মই এজন ৰাভা। সেইবুলি তাৰবাবে জানো দায়ী মই? আনক ভাল পোৱাৰ অধিকাৰ জানো

মোৰ নাই ? অইনৰ ওচৰত মৰম যাচিবলৈ মোৰ জানো এখন অন্তৰ নাই । নিশ্চয় আছে । কিন্তু কিয় সমাজে আমাক গ্ৰহণ কৰিবলৈ টান পায় আৰু আমাক নীচ মনোভাৱ তথা ঘৃণাৰ চকুৰে দৃষ্টি নিক্ষেপ কৰে ! আমি আটাইবোৰেই একেজন ঈশ্বৰৰেই সৃষ্টি ।

তেনে ইমানবোৰ প্ৰভেদ কিয় ? জানা ৰবেন; সমাজখনৰ প্ৰতি যেন কিবা এক মোৰ বিতৃষ্ণা আহি পৰিছে । নাজানো সমাজখনৰ পৰিবৰ্ত্তন কেতিয়া ঘটিব । মই নেদেখাজনৰ ওচৰত প্ৰাৰ্থনা কৰোঁ যাতে সমাজখনক অতি সোনকালে সুমতি দিয়ে । নহলে হেজাৰ হেজাৰ ডেকা গাভৰুৰ ভবিষ্যত জীৱন অকালতে মৰহি যাব । মোৰ দৰে শত-সহস্ৰ যুৱক যুৱতীৰ জীৱন ইতিমধ্যে কালৰ বুকুত লীন হৈছেই আৰু ভবিষ্যতেও যে কিমানৰ জীৱন ধ্বংস নহব; তাৰ কোনো মানেই নাই ।

আৰু বেছি নিলিখোঁ ৰবেন ! লিখোঁতে-লিখোঁতে কিবা-কিবি বহুতেই লিখিলোঁ । ই চিঠি গুচি মই ভাবত হ'ল চাগে । তোমাৰ বহুমূলীয়া সময় নষ্ট কৰি আমনি দিয়া বাবে ক্ষমা ভিক্ষা মাগিছোঁ । মই নিশ্চয় তোমাৰ ক্ষমাৰ পাত্ৰ হ'ম । তোমাৰ দেখা পোৱাৰ সৌভাগ্য হয়তো মোৰ নহ'ব । এই খনেই হয়তো মোৰ অন্তিম পত্ৰ । জীয়াই থকাৰ হাবিয়াস আৰু মোৰ নাই ৰবেন ! হঠাতে পৃথিবীৰ পৰা ময়ো নাইকিয়া হৈ যাম । জীৱনৰ কেউপিনে মেঘাচ্ছন্ন হৈ তমসাই মোক আবৰি ধৰিব । ৰূপহীৰ সন্ধানত পৃথিবীৰ পৰা মেলানি মাগিম কোনোবা এক অজান ঠাইলৈ । শেষত ৰূপহী আৰু মোৰ মিলন যাতে যুগমীয়া হয়, তাৰবাবে আশীৰ্বাদ বিচাৰি তোমাৰ পৰাও বিদায় মাগিছোঁ । ইতি—

তোমাৰ বন্ধু

পবিত্ৰ

তিনি হাজাৰ বছৰৰ পাছত মানৱ জাতিটো জাগি উঠিছে, ই আৰু কেতিয়াও নিদ্ৰাৰ কথা নাভাবে ।

আঁদ্ৰে মালৰো

পৃথিৱীৰ বয়স

শ্ৰীউমেশ চন্দ্ৰ দাস
ভূগোল বিভাগ

পৃথিৱীখনৰ কেতিয়া জন্ম হৈছিল ? এই প্ৰশ্নটোৰ উত্তৰ একে আষাৰতে দিয়া টান। কিয়নো পৃথিৱীৰ কেতিয়া জন্ম হৈছিল সেইটো জানিবলৈ হ'লে পৃথিৱীয়ে ক'ৰ পৰা কেনেকৈ জন্ম লাভ কৰিলে সেইটো আগতে জনা দৰকাৰ। তেতিয়াহে পৃথিৱীৰ বয়স অনুমান কৰিব পৰা যাব। কিন্তু পৃথিৱীৰ উৎপত্তি তথা সৌৰজগতৰ উৎপত্তিৰ বিষয়ে বহু পণ্ডিতে বহুতো মত পোষণ কৰে। কোনো কোনো পণ্ডিতে সৌৰজগতৰ উৎপত্তিৰ বিষয়ে নীহাৰিকা বাদৰ দ্বাৰাই ব্যাখ্যা দিব বিচাৰে, আকৌ এদল পণ্ডিতৰ মতে জোঁৱাৰবাদহে সৌৰজগত উৎপত্তিৰ ক্ষেত্ৰত প্ৰযোজ্য। আকৌ কোনো কোনো পণ্ডিতে বিস্ফোৰণবাদকেই সৌৰজগতৰ উৎপত্তিৰ কাৰণ বুলি ক'ব খোজে। আকৌ আধুনিক মতবাদবোৰৰ ভিতৰত ধূলি ডাৱৰ মতবাদেই শ্ৰেষ্ঠ। এই মতবাদ মতে মহাশূন্যত থকা ধূলিৰ কণিকবোৰ পূঞ্জীভূত হৈ এই সৌৰজগতৰ সৃষ্টি হয়।

সৌৰজগতৰ উৎপত্তি যেনেকৈয়ে নহওক কিয় আমাৰ পৃথিৱীখন যে সূৰ্য্যৰ পৰা উৎপত্তি হৈছে সেইটো প্ৰায় পণ্ডিতেই বিশ্বাস কৰে। বৰ্তমান বিজ্ঞানৰ অগ্ৰগতিৰ লগে লগে মানুহে অতি পুৰণি কালৰ ভূতাত্ত্বিক বুৰঞ্জীসমূহ উদ্‌ঘাটন কৰিবলৈ সমৰ্থবান হৈছে। লগতে জ্যোতিষ বিজ্ঞানৰ জৰিয়তে নতুন নতুন গ্ৰহ নক্ষত্ৰ আদিৰ সন্ধান পাবলৈ সমৰ্থবান হৈছে। আমি যদিও আজি আমাৰ সৌৰজগতৰ

বিষয়ে অতি সামান্যহে ধাৰণা কৰিব পাৰে। তথাপি আগৰ দাৰ্শনিক পণ্ডিত তথা চিন্তাশীল ব্যক্তি সমূহে আমাৰ সৌৰজগতৰ উপৰিও আৰু যে তেনে অসংখ্য সৌৰজগত আছে তাৰ ধাৰণা কৰিব পাৰিছিল। এনে ধৰণৰ ব্যাখ্যা পুৰণি পুথি সমূহত পোৱা যায়। মহাপুৰুষ মাধৱ দেৱেও আজি প্ৰায় ৫০০ বছৰ আগতেই 'নাম ঘোষা'ত লিখি থৈ গৈছিল - "অনন্ত কোটি ব্ৰহ্মাণ্ডৰ হৰি অধিকৰী"। সচাঁকৈয়ে ব্ৰহ্মাণ্ড অনন্ত কোটি। ইয়াক গণি শেষ কৰিব নোৱাৰি। *Sir Arthur Edington* ৰ মতে এই বিশ্ব ব্ৰহ্মাণ্ডত *11,000* নিযুত নিযুত, নিযুত সূৰ্য্য আছে।

পৃথিবীৰ উৎপত্তি সম্পৰ্কে বিভিন্ন দেশৰ ধৰ্মগ্ৰন্থ সমূহত বিভিন্ন ধৰণৰ ব্যাখ্যা আছে। পুৰাণৰ মতে ব্ৰহ্মাই দিয়া এটি কণীৰ পৰাই পৃথিবীৰ উৎপত্তি হয় বুলি কোৱা হয়। আৰু সেই কণীটোৰ ওপৰৰ ডাঠ অংশই হ'ল পৃথিবীৰ খোলা আৰু মাজৰ ৰঙা অংশই হ'ল পৃথিবীৰ কেন্দ্ৰ (*Centre of the Earth*) সেয়েহে পৃথিবীৰ আন এটা নাম ব্ৰহ্মাণ্ড। অৰ্থাৎ ব্ৰহ্মাৰ অণ্ড। এই পুৰণি আখ্যান সমূহৰ যিমান সত্যতাই নাথাকক কিয় অতি পুৰণি কালৰ পৰাই যে মানুহে পৃথিবীৰ উৎপত্তিৰ বিষয়ে চিন্তা কৰিছিল এইটো ধ্ৰুপ।

পৃথিবীৰ উৎপত্তিৰ বহু হাজাৰ বছৰ পিছতহে এই পৃথিবীত জীৱৰ উৎপত্তি হয় আৰু ডাৰউইনৰ মতে ইয়াৰ পৰা ক্ৰমবিকাশ হৈ মানুহৰ সৃষ্টি হ'বলৈ হাজাৰ হাজাৰ বছৰ অতিক্ৰম কৰিবলগীয়া হৈছিল। গতিকে পৃথিবীৰ জন্ম বয়স কবলৈ কোনো প্ৰত্যক্ষ দৰ্শক নাই। মাত্ৰ অনুমানৰ ওপৰতহে ইয়াৰ বয়স নিৰ্ণয় কৰিব পৰা যায়। এই বিষয়ে যদি আমি সাগৰত জমা হোৱা লোণ আৰু শিলা সমূহৰ মাজত পোৱা তেজষ্ক্ৰিয় পদাৰ্থ সমূহৰ বিষয়ে অধ্যয়ন কৰোঁ তেন্তে পৃথিবীৰ বয়সৰ এটা থুলমূল আভাস পাব পাৰোঁ।

পৃথিবীৰ উপৰি ভাগৰ ¾ অংশ সাগৰ মহাসাগৰ আদিয়ে আগুৰি আছে। যদি আমি এই সাগৰ, মহাসাগৰ সমূহৰ বয়স নিৰ্দ্ধাৰণ কৰিব পাৰোঁ তেন্তে আমাৰ আলোচ্য বিষয় সহজ হব। আমি জানো যে সাগৰৰ পানী লুণীয়া। এই সাগৰৰ পানী লুণীয়া হয় কিয়? উৎপত্তি কালতেই সাগৰৰ পানীবোৰ লুণীয়া আছিল নে?

প্ৰাৰম্ভিক অৱস্থাত সাগৰৰ পানী লুণীয়া নাছিল। কিন্তু বহু কল্প ধৰি বিভিন্ন নৈ সমূহে পৃথিবীৰ ওপৰৰ নানা ঠাইৰ পৰা কঢ়িয়াই অনা লোণ সমূহৰ কাৰণেহে সাগৰৰ পানী লুণীয়া হয়। পাৰ্ব্বত্য অঞ্চলৰ জান, জুৰি, নৈ আদিয়ে পৃথিবীৰ ওপৰেৰে বৈ আহোঁতে পৃথিবীৰ কোমল অংশ সমূহ ক্ষয় কৰি আনকি কেতিয়াবা কঠিন শিলা সমূহকো ক্ষয় কৰি লৈ আহে আৰু সেইবোৰ সাগৰত জমা কৰে। নদীত উটি অহা অদ্ৰবীভূত পদাৰ্থ সমূহ ক্ৰমে সাগৰৰ তলিত জমা হ'বলৈ ধৰে। আৰু দ্ৰবীভূত হোৱা লোণ সমূহে সাগৰৰ পানীৰ লৱণতা বৃদ্ধি কৰে। আনহাতে সূৰ্য্যৰ ৰশ্মিৰ উত্তাপৰ ফলত পানী যথেষ্ট পৰিমাণে বাষ্পীভূত হয় আৰু সেইবোৰ বৃষ্টিৰূপে আকৌ পৃথিবীৰ ওপৰত পৰে আৰু আগৰ দৰে নদীসমূহক পৃথিবীৰ উপৰি ভাগ ক্ষয় কৰি সাগৰত অৱক্ষেপণ কৰাত সহায় কৰে। আন হাতে সাগৰত দ্ৰবিভূত লোণ সমূহ স্থায়ৌ হিচাবে সাগৰত থাকি যায়।

বৰ্ত্তমান সাগৰৰ পানীৰ লবণতা সংপৃক্ততাৰ ১/১০ অংশ। সাগৰত জমা হোৱা এই লৱণ সমূহৰ বাবে নিশ্চয় বহু বছৰৰ প্ৰয়োজন হৈছিল। নদী সমূহে প্ৰতি বছৰে কঢ়িয়াই অনা লোণৰ পৰিমাণেৰে যদি আমি সাগৰত জমা হোৱা সমূহ লোণক ভাগ কৰোঁ তেন্তে আমি সাগৰৰ এটি আনুমানিক বয়স নিৰ্দ্ধাৰণ কৰিব পাৰোঁ। সাগৰত গলিত অৱস্থাত থকা লোণৰ পৰিমাণ সাগৰৰ মুঠ পানীৰ আয়তনৰ পৰা নিৰ্দ্ধাৰণ কৰিব পাৰি। সাগৰৰ মুঠ পানীৰ পৰিমাণ ১,৫০০,০০০,০০০ ঘন কিলোমিটাৰ আৰু লোণৰ ঘনত্ব ৩ শতাংশ। যদি আমি দ্ৰবীভূত হৈ থকা সমূহ লোণ একে লগ কৰোঁ তেন্তে ই প্ৰায় ২০ ০০০,০০০ ঘন কিলোমিটাৰ আয়তনৰ এটি খণ্ড হ'ব। ইয়াৰ প্ৰতি পৃষ্ঠাৰ আকৃতি হ'ব ২৭০ কিলোমিটাৰ আৰু ওজন হ'ব প্ৰায় ৪০,০০০, ০০০,০০০.০০০,০০০ টন। আনহাতে ভূতাত্বিক সকলে অনুমান কৰে যে, নদী সমূহে প্ৰতি বছৰে ৪০০ ০০০, ০০০ টন লোণ সাগৰলৈ কঢ়িয়াই আনে। গতিকে ইয়াৰ পৰা আমি অনুমান কৰিব পাৰোঁ যে সাগৰৰ বয়স প্ৰায় ১০০,০০০,০০০ বছৰ। কিন্তু বাস্তৱ ক্ষেত্ৰত সাগৰ সমূহৰ বয়স ইয়াতকৈও বেছি। কিয়নো. বৰ্ত্তমান ভূপৃষ্ঠাৰ ওপৰত যি হাৰত উলঙ্গী কৰণ প্ৰক্ৰিয়া চলি আছে সেই হাৰ নিশ্চয় অতি পুৰণি কালৰ প্ৰচলিত হাৰতকৈ বেছি। আমি পৃথিবীৰ উপৰি পৃষ্ঠৰ বৰ্ত্তমান দেখা ভূঅৱয়ব সমূহ ঠিক এনে ধৰণে আগৰ পৰা একে নাছিল। বৰ্ত্তমানৰ এই ভূঅৱয়ব সমূহ অতি কম দিনৰ ভিতৰতহে সৃষ্টি হোৱা বুলি অনুমান কৰা হয়। বহুযুগ ধৰি পৃথিবীৰ উপৰি ভাগৰ জান, জুৰি, নৈ আদিয়ে প্ৰথম অৱস্থাত উৎপত্তি হোৱা পৰ্ব্বত সমূহ সম্পূৰ্ণ ৰূপে ক্ষয় প্ৰাপ্ত কৰিছিল। ফলত সেই সময়ত পৃথিবী সমপ্ৰায় অৱস্থা পাইছিল গৈ আৰু তেতিয়া পৃথিবীৰ অধিক অংশ ঠায়েই বাম সাগৰে আগুৰি আছিল। ফলত নদী সমূহৰ ক্ষয়ীভৱন প্ৰক্ৰিয়া তেনেই সামান্য আছিল। তাৰ উপৰিও অগভীৰ সাগৰ সমূহত থকা কিছু লোণৰ পৰিমাণ সেই ঠাই-বোৰৰ পুনৰ উত্থানৰ ফলত নাইকিয়া হৈছিল। যদি সেইটোৱে হয় তেন্তে নদী সমূহে প্ৰতি বছৰে সাগৰলৈ কঢ়িয়াই নিয়া লোণৰ পৰিমাণ নিশ্চয় কিছু কম হ'ব। আৰু সেইমতে হিচাব কৰিলে সাগৰৰ উৎপত্তি প্ৰায় ১,৫০০০,০০০,০০০ (*One and half billion*) বছৰ আগেয়ে হোৱা বুলি অনুমান কৰিব পাৰোঁ।

ইয়াৰ আগতে পৃথিবীৰ সকলোবোৰ পানী নিশ্চয় জলীয়া ভাপ হিচাবে বায়ুমণ্ডলত আছিল। তেতিয়া পৃথিবীৰ উপৰি ভাগ অতি উত্তপ্ত অৱস্থাত আছিল। যেতিয়া ভূপৃষ্ঠৰ উষ্ণতা পানীৰ উতলাঙ্কৰ তললৈ নামে তেতিয়া এই নতুন গ্ৰহটোৰ ওপৰত আকাশৰ পৰা নেৰা-নেপেৰা বৃষ্টিপাত হয়। আৰু সেই পানীবোৰে খাল আৰু নিম্ন ভূমি সমূহ পৰিপূৰ্ণ কৰি সাগৰৰ সৃষ্টি কৰে।

ঠিক একে ধৰণে পৃথিবীৰ বুকুত থকা শিলা সমূহৰ পৰাও পৃথিবীৰ আনুমানিক বয়স নিৰ্দ্ধাৰণ কৰিব পাৰি। প্ৰথম দৃষ্টিত শিলা সমূহে যদিও কোনো পৰিবৰ্ত্তন হোৱা নেদেখুৱায়, তথাপি কিছুমান শিলাই প্ৰাকৃতিক ঘড়ীৰ কাম কৰে। আৰু অভিজ্ঞ ভূতাত্বিক সকলে সেই শিলাবোৰ কিমান বছৰ আগতে গলিত অৱস্থাৰ পৰা গোট মাৰিছে সেইটো জানিবলৈ

সক্ষম হয়। এই জাতীয় শিলা সমূহৰ ভিতৰত ইউৰেণিয়াম, থ'ৰিয়াম আদি তেজষ্ক্ৰিয় পদাৰ্থ সমূহেই প্ৰধান। এই শিলাবোৰ কেতিয়াবা উপৰি পৃষ্ঠত আৰু কেতিয়াবা পৃথিবীৰ গভীৰ অংশত পোৱা যায়।

ইউৰেণিয়াম আৰু থ'ৰিয়ামৰ অণুবোৰ গধুৰ, স্থায়ী আৰু সহজতে ক্ষয় প্ৰাপ্ত নহয়। তাৰ উপৰিও প্ৰতি মুহূৰ্ত্ততে ইহঁতৰ গাৰ পৰা উচ্চ গতি সম্পন্ন আলফা ৰশ্মি নিৰ্গত হয়। এই আলফা ৰশ্মি সমূহ নিৰ্গত হোৱাৰ পিছত এই ইউৰেণিয়াম আৰু থ ৰিয়ামৰ ধাতুবোৰ সাধাৰণ সীহলৈ পৰিণত হয়। কিন্তু এই প্ৰক্ৰিয়াটো খুব লাহে লাহে সংঘটিত হয়। কিন্তু কোনো নিৰ্দ্দিষ্ট পৰিমাণৰ তেজষ্ক্ৰিয় ধাতু সমূহৰ পৰা নিৰ্গত হোৱা আলফা ৰশ্মি আৰু তাৰ দ্বাৰা সৃষ্টি হোৱা সীহৰ পৰিমাণৰ পৰা আমি সেই ধাতুটোৰ বয়স নিৰ্দ্ধাৰণ কৰিব পাৰোঁ। এই তেজষ্ক্ৰিয় পদাৰ্থ সমূহৰ পৰা নিৰ্গত হোৱা আলফা ৰশ্মিৰ পৰিমাণ জুখিবলৈ গাইগাৰ কাউণ্টাৰ (*Geiger Counter*) নামৰ অতি সক্ৰিয় যন্ত্ৰৰ ব্যৱহাৰ কৰা হয়। এই যন্ত্ৰৰ সহায়ত পোৱা গৈছে যে, প্ৰতি বছৰে এক গ্ৰাম ইউৰেণিয়ামৰ পৰা পোৱা সীহৰ পৰিমাণ $\frac{1}{৭,৩০০,০০০,০০০}$ গ্ৰাম আৰু থ'ৰিয়ামৰ পৰা $\frac{1}{২৪,০০০,০০০,০০০}$ গ্ৰাম। উল্লেখ যোগ্য এইয়ে যে, এই তেজষ্ক্ৰিয় পদাৰ্থ সমূহৰ পৰা নিৰ্গত হোৱা আলফা ৰশ্মিৰ পৰিমাণ সকলো সময়তে যিকোনো তাপ, চাপ আদিত একে থাকে। জাৰ্মানী পদাৰ্থ বিজ্ঞানী কাৰ্ল ভানৰ (*Carl Von*) মতে এই তেজষ্ক্ৰিয় পদাৰ্থ সমূহৰ ধৰ্ম পৰিবৰ্ত্তন হ'বলৈ বহু নিযুত ডিগ্ৰী চেণ্টিগ্ৰেড তাপ আৰু বহু নিযুত মিলিবাৰ বায়ু মণ্ডলীয় চাপৰ প্ৰয়োজন হয়। গতিকে বাস্তৱ ক্ষেত্ৰত ইয়াৰ পৰিবৰ্ত্তন নহয় বুলিবই পাৰি। গতিকে ওপৰত পোৱা হিচাবৰ পৰা তেজষ্ক্ৰিয় পদাৰ্থ ইউৰেণিয়াম আৰু থ'ৰিয়াম আদিৰ দ্বাৰা সৃষ্টি হোৱা সীহৰ পৰা ই কিমান বছৰ পূৰ্ব্বে গলিত অৱস্থাৰ পৰা গোট মাৰিছিল সেইটো সহজে হিচাব কৰি উলিয়াব পাৰি। কিন্তু পৃথিবীখন গলিত অৱস্থাত থকাৰ পৰাই এই তেজষ্ক্ৰিয় পদাৰ্থ সমূহে আলফা ৰশ্মি নিৰ্গত কৰি সীহ উৎপন্ন কৰিছিল। কিন্তু পৃথিবী গলিত অৱস্থাত থকাৰ বাবে সেইবোৰ উৎপন্ন হোৱা ঠাইৰ পৰা পৰিচলন আদিৰ ফলত আঁতৰি গৈছিল। গতিকে পৃথিবী যেতিয়া কঠিন অৱস্থালৈ আহিল তেতিয়াৰ পৰাহে স্থায়ী হিচাবে জমা হোৱা সীহৰ পৰিমাণ তথা ইয়াৰ উৎপত্তিৰ বয়স নিৰ্দ্ধাৰণ কৰাটো সহজ হৈ পৰিল।

এই সকলো বিলাক দিশ চিন্তা কৰি ভূতাত্ত্বিক সকলে পৃথিবীৰ বিভিন্ন গভীৰতাত থকা শিলা সমূহ পৰীক্ষা কৰি পৃথিবীৰ বিভিন্ন অংশৰ কঠিনতাৰ সময় নিৰূপণ কৰিছে। বিভিন্ন অংশৰ শিলা সমূহৰ পৰা পোৱা যায় যে, পৃথিবীৰ কোনো অংশৰ শিলাই *2,000,000,000* বছৰৰ আগতে কঠিন হোৱা নাই। গতিকে পৃথিবীৰ খোলাটো গলিত অৱস্থাৰ পৰা কঠিন অৱস্থালৈ আহিবলৈ প্ৰায় *2,000,000,000* বছৰৰ বেছি হোৱা নাই। ইয়াৰ আগতে পৃথিবী খন সম্পূৰ্ণ গলিত অৱস্থাত আছিল। আৰু ইয়াৰ চাৰিওফালে গভীৰ বায়ুমণ্ডল, জলীয়া বাষ্প আৰু সহজে বাষ্পীভৱন হোৱা পদাৰ্থ সমূহেৰে আগুৰি আছিল। কিন্তু পৃথিবীখন গলিত অৱস্থাত বেছিদিন

নাছিল। ইয়াৰ জন্মৰ পৰা প্ৰায় ১০/১৫ হাজাৰ বছৰৰ ভিতৰতে পৃথিবীৰ খোলাটো কঠিন হৈছিল। গতিকে এই সকলোবোৰ বিবেচনা কৰি আমি ওপৰত অৱতাৰণা কৰা প্ৰশ্নৰ উত্তৰত কব পাৰোঁ যে, পৃথিবীৰ জন্ম চন ২,০০০,০০০,০০০ বি, ছি. আৰু ইয়াৰ মাতৃ সূৰ্য্য। ●

★ **সহায়ক গ্ৰন্থ সমুহ—**

(1) *Modern Geography Series—Book 1.*

(2) *Biography of the Earth-By—George Gamow.*

সমগ্ৰ বিশ্বতে যেতিয়া শ্ৰেণীসমাজ বিলুপ্ত হ'ব, তেতিয়াহে প্ৰকৃত মানৱ প্ৰেম সম্ভৱ হ'ব। আজিৰ শ্ৰেণীসমাজে সমাজক বহুতো বৈপৰীত্যত বিভক্ত কৰি ৰাখিছে, ...গতিকে, মানৱতাৰ প্ৰকৃত প্ৰেম এতিয়াই সম্ভৱ নহ'ব।

— মাও ছে টুং

কৰ্মমুখী শিক্ষা প্ৰৱৰ্ত্তনৰ

অন্তৰালত

নমিতা ভট্টাচাৰ্য
২য় বাৰ্ষিক প্ৰাঃ বিঃ

সভ্যতাৰ অগ্ৰগতিৰ লগে লগে মানুহে উপলব্ধি কৰিলে যে জীয়াই থাকিবৰ বাবে মানুহক যেনেকৈ ভাত, পানী, কাপোৰ আৰু থাকিবলৈ ঘৰৰ প্ৰয়োজন তেনেকৈ সুস্থ সমাজ এখনত সুন্দৰ আৰু উন্নত জীৱন যাপন কৰিবলৈ শিক্ষাৰ প্ৰয়োজন। এই শিক্ষাৰ, ব্যক্তি আৰু সমাজৰ লগত সম্বন্ধ অতি ঘনিষ্ঠ। শিক্ষা ব্যক্তিৰ জীৱনৰ প্ৰস্তুতি। আনহাতে ব্যক্তি নহ'লে যেনেকৈ সমাজ গঠন হব নোৱাৰে তেনেদৰে সমাজৰ মাধ্যম নহলে ব্যক্তিৰ প্ৰতিভা বিকাশ হ'ব নোৱাৰে। সেয়ে শিক্ষাৰ লক্ষ্য কি হোৱা উচিত সেইটো সমাজেই নিৰূপণ কৰে। গতিকে ব্যক্তিৰ উন্নতি বিষয়টো শিক্ষাৰ উন্নতিৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল।

শিক্ষাৰ বিষয়ে আলোচনা কৰিবলৈ যাওঁতে শিক্ষা কি তাক জনাটো প্ৰয়োজন। শিক্ষাক ঠেক আৰু বহল দুটা অৰ্থত প্ৰকাশ কৰিব পাৰি। ঠেক অৰ্থত পুথিগত জ্ঞান অৰ্জ্জন কৰাটো শিক্ষা। কিন্তু বহল অৰ্থত শিক্ষাক জীৱনৰ আৰম্ভৰ পৰা চলা এক অবিৰাম আৰু উদ্দেশ্য পূৰ্ণ প্ৰক্ৰিয়া বুলিব পাৰি, যি প্ৰক্ৰিয়াৰে সামাজিক পৰিবেশৰ লগত সম্বন্ধ স্থাপন কৰি শিক্ষাৰ্থীয়ে উদ্দেশ্য পূৰ্ণভাবে অবিৰাম গতিত নিজৰ আচৰণ সমূহৰ পৰিবৰ্ত্তন সাধন কৰে, যি পৰিবৰ্ত্তনে ব্যক্তিৰ বিকাশ আৰু সমাজৰ উন্নতি সাধনত সহায় কৰে। "ৰাইমণ্টৰ মতে যি কামৰ দ্বাৰা শৈশৱৰ অপৈণত অৱস্থাৰ পৰা বয়ঃ প্ৰাপ্ত পৈণত অৱস্থা প্ৰাপ্ত হয় আৰু নিজকে সামাজিক, আধ্যাত্মিক আৰু প্ৰাকৃতিক পৰিবেশৰ উপযোগী কৰি গঢ়ি তুলিব পাৰে সেয়ে শিক্ষা। কিন্তু শিক্ষা স্থিতিশীল নহৈ গতিশীল হোৱাৰ বাবে সমাজৰ ক্ৰম বিকাশ আৰু পৰিবৰ্ত্তনৰ লগে লগে শিক্ষাৰ পৰিবৰ্ত্তন হৈ আহিছে।

শিক্ষা আহৰণৰ বিষয়টোলৈ লক্ষ্য ৰাখি শিক্ষাক আনুষ্ঠানিক আৰু অভিজ্ঞতা ভিত্তিক— এই দুটা ভাগত ভগাব পাৰি। আনুষ্ঠানিক শিক্ষা হ'ল— অনুষ্ঠানৰ যোগেদি নিৰ্দ্দিষ্ট পাঠ্যক্ৰম, নিয়ম শৃংখলা আৰু পৰীক্ষা ব্যৱস্থাৰ মাজেদি সুপৰিকল্পিত ভাবে লাভ

কৰা শিক্ষা। আৰু অভিজ্ঞতা ভিত্তিক শিক্ষা হ'ল— পৰিবেশৰ পৰা ব্যক্তিয়ে নিজ ইচ্ছা, আগ্ৰহ আৰু অভিৰুচি অনুযায়ী জীৱন কালত লাভ কৰা অভিজ্ঞতা সমূহ।

স্বাধীনোত্তৰ কালত ভাৰতত আনুষ্ঠানিক শিক্ষাৰ অভাৱনীয় প্ৰসাৰ হৈছে। শিক্ষানুষ্ঠানৰ পৰা ওলোৱা শিক্ষিত যুৱক-যুৱতীয়ে সমাজখনক নতুনকৈ গঢ় দিব লাগিছিল; কিন্তু সেইটো হৈ উঠা নাই। কাৰণ আনুষ্ঠানিক শিক্ষাই হাজাৰ হাজাৰ নিবনুৱাৰ জন্ম দিয়ে; কিন্তু সমস্যা সমাধানত মুঠেই অৰিহণা নোযোগায়। জাতীয় বনুৱা আয়োগৰ ১৯৬৯ চনৰ সমীক্ষা অনুসৰি ভাৰতৰ শিক্ষিত নিবনুৱা (হাজাৰ হিচাপত) ১৯৫৫ চনত মুঠ ২৪৪.৪, ১৯৬১ চনত মুঠ ৫৯০.২, ১৯৬৬ চনত মুঠ ৯১৭.৫ আৰু ১৯৬৭ চনত মুঠ ১০৮৭.৪ আছিল। বৰ্ত্তমান বিনিয়োগ কেন্দ্ৰৰ যোগেদি চাকৰি বিচৰা লোকৰ সংখ্যা ৪ লাখ মান হ'ব। তাৰ ভিতৰত শিক্ষিত নিবনুৱাৰ সংখ্যা হব প্ৰায় ১.৪ লাখ। আমাৰ বৰ্ত্তমান শিক্ষা ব্যৱস্থা জীৱনৰ লগত প্ৰায় সম্বন্ধ বিহীন। শিক্ষাৰ লক্ষ্য আৰু জাতীয় উন্নতিৰ মাজত এক বিৰাট ফাঁক দেখা যায়। এই প্ৰসঙ্গত দুটা উদাহৰণ প্ৰণিধান যোগ্য—

১। ৬৬৩ খন গাওঁ পঞ্চায়ত সমবায়ৰ বাবে বাণিজ্য, অৰ্থনীতি, অংক আদি বিষয় জনা প্ৰাৰ্থীৰ প্ৰয়োজন। দুখৰ কথা প্ৰতি পঞ্চায়ত এলেকাত একোজনকৈ তেনে প্ৰাৰ্থী পোৱা নগ'ল; অথচ শিক্ষা আৰু ৰাজনীতি বিজ্ঞানৰ বিষয় জনা শিক্ষিত নিবনুৱাৰ সংখ্যা প্ৰচুৰ আছে।

২। টেক্সটাইল পলিটেকনিক খোলাৰ পিছত তাত ভৰ্ত্তি হ'বলৈ অংকত শতকৰা ৩৫ বা তাতোধিক নম্বৰ পাই হাইস্কুল লিভিং পৰীক্ষাত উত্তীৰ্ণ হোৱা ছাত্ৰ বিচৰা হৈছিল। পদ আছিল ৩০টা; তেনে আবেদন পত্ৰ মাত্ৰ ১৪ খনহে ওলাল।

ইয়াৰ উপৰিও এনে বহুতো উদাহৰণ দিব পাৰি য'ত ব্যৱহাৰিক জীৱনৰ প্ৰয়োজন সাপেক্ষে শিক্ষা হোৱা নাই অথচ শিক্ষাৰ বিস্তাৰ বাঢ়িছে।

এই সমস্যা সমূহৰ সমাধানৰ বাবে আৰু শিক্ষা ব্যৱস্থা উন্নত কৰিবলৈ স্কুলত কৰ্মমুখী শিক্ষা প্ৰৱৰ্ত্তন কৰা হ'ল। কৰ্মমুখী শিক্ষা হ'ল— যি শিক্ষাৰ দ্বাৰা ছাত্ৰই কৃষিত, কাৰখানাত, স্কুলত বিভিন্ন উৎপাদন মুখী কামৰ বাবে নিজকে প্ৰস্তুত কৰি স্বাৱলম্বী হোৱাৰ শিক্ষা পায়। অৰ্থাৎ এই শিক্ষাৰ দ্বাৰা এজন ছাত্ৰই কৰ্মৰ বিষয়ে বিশ্বাস জন্মাকৈ জ্ঞান লাভ কৰিব পাৰে; যাৱতীয় কৌশলবোৰ আয়ত্ত কৰিব পাৰে আৰু ইয়াৰ বাবে সুযোগ, উদগণি আদি পায়। এই শিক্ষাৰ লগত জীৱনৰ সম্বন্ধ অতি নিবিড়। এই কৰ্মমুখী শিক্ষাক আনুষ্ঠানিক বা অভিজ্ঞতা ভিত্তিক— দুয়ো শিক্ষাৰে অপৰিহাৰ্য্য অংগ বুলি কব পাৰি।

প্ৰথমে গান্ধীজীয়ে বুনিয়াদী শিক্ষা প্ৰৱৰ্ত্তনৰ দ্বাৰা এনেধৰণৰ মূলগত পৰিবৰ্ত্তন আনিব খুজিছিল। ১৯৪৭ চনত ভাৰতৰ স্বাধীন চৰকাৰে গান্ধীজীৰ বুনিয়াদী শিক্ষাক (*BASIC EDUCATION*) দেশৰ জাতীয় শিক্ষা হিচাবে গ্ৰহণ কৰে। কিন্তু কিছুমান দুৰ্ব্বলতাৰ বাবে এই শিক্ষা মন্থৰ হৈ গ'ল। তাৰ পিছত ১৯৫২-৫৩ চনত মুদালিয়াৰ আয়োগে প্ৰাইমাৰী আৰু মাধ্যমিক স্কুল বিলাকত বৃত্তিমূলক আৰু উৎপাদনক্ষম শিক্ষা ব্যৱস্থাৰ কথা

উল্লেখ কৰিছে কিন্তু এই শিক্ষাৰ দ্বাৰা ছাত্ৰই কৰ্ম্মক্ষমতা অৰ্জ্জন কৰিব নোৱাৰে।

ব্যৱসায়িক শিক্ষা নিৰ্দ্দেশনাও শিক্ষাৰ এটি নতুন দিশ। স্বাভৱিক জনশক্তি সম্পদৰ ফলপ্ৰসু প্ৰয়োগৰ প্ৰতি শ্ৰদ্ধা সহকাৰে মানুহক ব্যক্তিগত উন্নতিৰ বাবে সম্পূৰ্ণ সুবিধা দিয়া আৰু তেওঁলোকক কামৰ পৰা সন্তুষ্টি দান কৰাই ব্যৱসায়িক নিৰ্দ্দেশনাৰ প্ৰাথমিক উদ্দেশ্য। পাঠ্যক্ৰম আৰু জীৱনৰ পথ নিৰ্ব্বাচনত সহায় কৰিবলৈ মাধ্যমিক স্কুলবোৰত এনে নিৰ্দ্দেশনাৰ আৱশ্যক। অৰ্থাৎ মানসিক আৰু শাৰীৰিক সামৰ্থৰ লগত এহাতে ব্যক্তিগত সম্পদ আৰু আনহাতে কৰ্মজগতত চলিবৰ সুবিধা দিয়াই ইয়াৰ উদ্দেশ্য।

ব্যৱসায়িক নিৰ্দ্দেশনাই মাধ্যমিক পৰ্য্যায়ৰ শিক্ষাৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰী সকলক আত্মনিৰ্ভৰশীল হবলৈ বাহিৰা জগতৰ সৈতে সম্পৰ্ক স্থাপন কৰিবলৈ কৰ্মজগতৰ বিষয়ে জ্ঞান আহৰণ কৰিবলৈ, শুদ্ধ পথে পৰিচালিত হবলৈ আৰু কলেজলৈ যোৱাটো উচিত নে অনুচিত সেই বিষয়ে গভীৰ ভাবে চিন্তা কৰাৰ ক্ষেত্ৰত সহায় কৰে। বৰ্ত্তমান পদ্ধতিত শিক্ষা আৰু নিয়োগৰ মাজত কোনো সম্পৰ্ক নাই! এই নিৰ্দ্দেশনা আৰু "ইউথ পাৰ্চনেল ৱৰ্ক" আঁচনিৰ দ্বাৰা শিক্ষা আৰু নিয়োগৰ মাজত সম্বন্ধ স্থাপন কৰিব পৰা যায়। দেশৰ বিৰাট সংখ্যক মানৱ শক্তি যাতে প্ৰকৃত পথে পৰিচালিত হৈ ব্যক্তি আৰু সমাজ উভয়কে উপকৃত কৰিব পাৰে সেই উদ্দেশ্যে স্কুল সমূহত নিৰ্দ্দেশনা সেৱাৰ প্ৰচলন কৰা হৈছে।

এইবোৰৰ দ্বাৰা সফলকাম হব নোৱাৰা বাবে কোঠাৰী আয়োগে বিশ্লেষণ কৰি সৰ্ব্বতোপ্ৰকাৰে প্ৰযোজ্য বিষয় কৰ্মমুখী শিক্ষা প্ৰৱৰ্ত্তনৰ পাতনি মেলে আৰু সেয়ে স্কুলত কৰ্মমুখী শিক্ষা "কৰ্ম অভিজ্ঞতা" (*WORK EXPERIENCE*) বিষয় প্ৰৱৰ্ত্তন কৰা হ'ল। এই বিষয় প্ৰৱৰ্ত্তনৰ মুখ্য উদ্দেশ্য হ'ল –

কাৰু কৰ্মৰ (*CRAFT*) প্ৰতি ছাত্ৰৰ বিশ্বাস আৰু আগ্ৰহ সৃষ্টি আৰু ছাত্ৰৰ শ্ৰমৰ মৰ্য্যাদাৰ উপলব্ধি।

যি বৃত্তিৰ কৌশল ছাত্ৰই আয়ত্ত কৰে, সেই বৃত্তিৰ পৰা হ'ব পৰা আৰ্থিক লাভৰ বিষয়ে ছাত্ৰৰ প্ৰত্যক্ষ অভিজ্ঞতা প্ৰাপ্তি।

ছাত্ৰই যে বৃত্তি অনুসৰণ কৰিয়েই ভবিষ্যতে সুস্থ জীৱন নিৰ্ব্বাহৰ পথ পাব পাৰে, সেই বিশ্বাস ছাত্ৰৰ মনত অংকুৰিত কৰা।

লাখ লাখ কৰ্মক্ষম ছাত্ৰ-ছাত্ৰীক উৎপাদন মুখী কামত লগাই ৰাজ্যিক তথা ৰাষ্ট্ৰীয় অৰ্থনীতিত বৰঙণি যোগোৱাটো সম্ভব কৰা।

আৰু আনুষ্ঠানিক শিক্ষাৰ পুস্তকগত প্ৰকৃতিৰ পৰা আঁতৰি গৈ আনুষ্ঠানিক শিক্ষাৰ সাৰ আহৰণ কৰি শিক্ষা ব্যৱস্থা পুষ্ট কৰা আৰু কৰ্মমুখী শিক্ষা প্ৰবৰ্ত্তন কৰা।

মাধ্যমিক পৰ্য্যায়ত কৰ্ম অভিজ্ঞতা বিষয়টো বাধ্যতা মূলক বিষয়, - ঠিক অংক বা বিজ্ঞানৰ দৰে অথচ বেছি সুদূৰ প্ৰসাৰী আৰু গুৰুত্ব পূৰ্ণ। এই বিষয়ৰ জৰিয়তেদি ছাত্ৰ-ছাত্ৰীক বাঁহ বেতৰ কাম, মাটিৰ বাচন সজা, ছবি অঁকা, শাকতলী, মৌ-পালন এড়ী পোহা, তাঁত বোৱা, চিলাই কৰা আদি বিষয়ৰ শিক্ষা প্ৰদান কৰাৰ ব্যৱস্থা হাতত লোৱা হৈছে। এনে শিক্ষা দানৰ ফলত ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়ে

শিক্ষা সাং কৰি নিজৰ জীৱনৰ বাবে প্ৰয়োজনীয় অৰ্থ উপাৰ্জ্জন কৰাৰ পথ সুগম কৰি লব পাৰিব।

ছাত্ৰ সকল অতিশয় বাস্তৱতা লম্বী (*SUPREMELY PRACTICAL*। হাতে কামে শিকাৰ প্ৰতি ছাত্ৰৰ আগ্ৰহ আৰু নিষ্ঠা সততেই দেখা যায়। কৰ্মমুখী শিক্ষা যিহেতু কৰ্মৰ দ্বাৰা সম্পূৰ্ণ কৰা শিক্ষা গতিকে ইয়াৰ দ্বাৰা ছাত্ৰসকলে যে যথেষ্ট উপকৃত হ'ব তাত সন্দেহ নাই। কৰ্মৰ জগতত প্ৰবেশ কৰি কামৰ দ্বাৰা নিজকে উপযুক্ত কৰি জীৱনৰ সংস্থান লাভ কৰাত কৰ্মমুখী শিক্ষাই ছাত্ৰক সহায় কৰে। গতিকে এই শিক্ষা প্ৰবৰ্ত্তনৰ দ্বাৰা ছাত্ৰ আৰু সমাজৰ সৰ্ব্বাংগীন বিকাশ সাধন কৰা উচিত। কিন্তু জনসাধাৰণে আনুষ্ঠানিক শিক্ষাত কৰ্মমুখী শিক্ষা প্ৰৱৰ্ত্তন কৰিব লাগে বুলি শ্লোগান বাহিৰ কৰিলেই নহয়; ইয়াক সমাজৰ প্ৰতিজন শিক্ষাব্ৰতী আৰু বিজ্ঞ ব্যক্তিয়ে প্ৰয়োজন আৰু প্ৰত্যাহ্বান বুলি ভাবিব লাগিব, লগতে সমূহ ৰাইজে সহায় সহযোগ আগবঢ়ালে ইয়াৰ প্ৰভাৱ শিক্ষা আৰু সমাজ ব্যৱস্থাত যুগান্তকাৰী বুলি পৰিগণিত হব।

জীৱনে মোক কি শিকালে? জীৱনে মোক শিকালে দয়ালু আৰু সহানুভূতিশীল হ'বলৈ, আনক বিচাৰ কৰাৰ পৰিবৰ্ত্তে বুজিবলৈ, ফ'ষ্টাৰৰ ভাষাত ক'বলৈ গ'লে *Connect* কৰিবলৈ। জীৱনে মোক শিকালে যে অনাসক্তিয়েই হ'ল সৰ্বোত্তম জীৱন দৰ্শন।

— মহম্মদ কৰিমভাই চাগলা

তে জ পি য়া

মফিজউদ্দিন **আহমেদ**
প্ৰাক্ বিশ্ববিদ্যালয় দ্বিতীয় বাৰ্ষিক ।

নীলিম আকাশ
ৰঞ্জিত কৰি
দিনমণিয়ে মেলানি মাগিছিল ।
মুক্ত আকাশৰ
বিহঙ্গৰ দল
নীড়মুখী হৈছিল ।
ধৰাপৃষ্ঠ
ভয়াবহ তিমিৰে আগুৰিছিল ।
আকাশভৰা তাৰকাৰ দলে
কৰুণ নয়নে
মোলৈ চাইছিল;
মই আগবাঢ়িছিলোঁ
মোৰ গন্তব্য পথত ।
কিন্তু ! হঠাৎ শুনিছিলোঁ
অট্টাহাস্যৰ কোলাহল
ঘূৰি চাইছিলোঁ মই;
দেখিছিলোঁ এজাক তেজপিয়া ম'হ
আগুৰাই আহিছে
মোৰ স্পন্দনহীন দেহৰ
কেঁচা তেজ পিবলৈ । ***

॥ অসীমৰ আহ্বান ॥

এগছি বন্তিৰ কাষত
এজাক চগাৰ
পাখিৰ গুণ গুণ শব্দত
বাজি উঠিছিল—
মৃত্যুৰ শেষ জয়গান,
পোহৰক আদৰি লোৱাৰ ।
কিন্তু ! সিহঁতে উদাত্ত কণ্ঠে
বাৰে বাৰে আমাক কৈছিল
মৃত্যুলৈ কৰা কিয় ভয়
ভীৰুৰ দৰে ?
তেতিয়া বাহিৰত -
এটি মৃত্যুমুখী শিশুৱে,
চিঞৰি চিঞৰি
কৈছিল —
"আকাশৰ উদাৰতা আৰু ভাল পোৱাবোৰ
এপাহ ফুলৰ দৰে ।" । ×××

অধ্যাপিকা— **নুৰণ নাহাৰ বেগম**
ৰাজনীতি বিজ্ঞান বিভাগ ।

—অব্যক্ত বেদনা—

দীপ্তিৰেখা পাঠক
প্ৰথম বাৰ্ষিক, স্নাতক মহলা।

অস্তগামী সূৰ্য্যৰ ৰঙীন ৰশ্মি ৰাশিয়ে ৰক্তিম আভা ধাৰণ কৰিছিল। খিড়িকীৰে দূৰ দিগন্তলৈ চাই থকা স্মৃতাই কিবা এটা ভাবি লাহে লাহে কোঠালিটোৰ পৰা ওলাই আহিল। সন্ধিয়াৰ আকাশ শীতল বায়ু প্ৰৱাহেৰে আমোদিত হৈ উঠিছে। ৰাতিপুৱা হৈ যোৱা বৰষুণজাকে গোলাপৰ পাপৰি কিছুমান সৰাই পেলাইছিল। স্মৃতাৰ মন গ'ল যেন সৰি যোৱা গোলাপৰ মুকুতামনিৰ দৰে ৰঙা বগা পাহবোৰ গোট খুৱাই এডাল মালা গাঁথিব খুউব ধুনীয়া মালা।

মনোমোহা উদ্যানখনিত বিভিন্ন ৰঙৰ "চিজ্‌ন-ফ্লাৱাৰৰ" মিতালী-যেন-অমাৱস্যাত তৰাৰে বুটাবছা আকাশ খনহে ! ফুলৰ সুবাসে সেই ঠাই আমোদিত কৰি তুলিলেও কিবা এক অব্যক্ত বেদনা আৰু অদম্য চিন্তাশক্তিয়ে স্মৃতাক হতাশ কৰি তুলিলে। জীৱনৰ এক অজ্ঞেয় কল্পনাৰ সোঁতত উটি বুৰি পুঞ্জীভূত বেদনাৰাশিক কাটি কৰি শান্তি আৰু সুষমা লাভ কৰিবলৈ মন গ'ল স্মৃতাৰ।

"স্মৃতা..." কিমান সময় ভাবনাত বুৰ গৈ আছিল কব নোৱাৰে। কাৰোবাৰ মাতত উচপ খাই উঠিল স্মৃতা। মূৰ তুলি চাই দেখিলে ককায়েক। "অকলে অকলে বহি কি ভাবি আছ, আহ অলপ ফুৰি আহোঁগৈ।" ককায়েকে ক'লে।

"ককাইদেউ। চোৱাচোন ইমানবোৰ ফুল ফুলিছে।"

"এৰা খুব ফুলিছে। মা থকা হলে ।"

"ককাইদেউ !" ককায়েকে কথাখিনি শেষ কৰিবলৈ নৌ পাওঁতেই উচুপি উঠিল স্মৃতা। "এইয়া, তই আকৌ কান্দিব ধৰিলি, চাওঁ চকুপানীখিনি মচি পেলা। এনেদৰে কান্দি থাকিলে মোৰ বৰ বেয়া লাগে। তই পাহৰি যাব কিয় স্মৃতা জীৱনৰ লগত সংগ্ৰাম-কৰি জীয়াই থকাটোহে আটাইতকৈ ডাঙৰ কথা। আহ এতিয়া অলপ ওলাই যাওঁ।" "মই নাযাওঁ ককাইদেউ।" সেমেকা মাতেৰে স্মৃতাই কলে।

"এনেদৰে ঘৰৰ ভিতৰত সোমাই থাকিলে পাগল হৈ যাবি স্মৃতা।" তই যদি সদায় এনেদৰে থাক মুয়ে ঘৰৰ পৰা গুচি যাম।"

"নহয় নহয় ককাইদেউ তুমি মোক ভুল নুবুজিবা।

দিনে দিনে মোৰ কিযে হৈছে মই নিজেও কব নোৱাৰোঁ। মোৰ বৰ ভয় লাগিছে ককাইদেউ। "ক্ৰমান্বয়ে শেঁতা পৰি যোৱা- ভনীয়েকৰ নিচেই কাষতে বহি চুলিবোৰৰ মাজেৰে আলফুলকৈ আঙুলি বুলাই দিলে সৌমিত্ৰই। তাৰ পিছত লাহে লাহে মৰমসনা মাতেৰে কলে— "তই ইমানকৈ কালৈ ভয় কৰিছ স্মৃতা ? মই কাষত থাকিলেও জানো তোৰ ভয় লাগে ? "উদ্বিগ্নতাৰে স্মৃতাৰ হাত দুখন নিজৰ হাতৰ মাজলৈ আনি উচপ খাই উঠিল সৌমিত্ৰ। স্মৃতাৰ হাত দুখন কিয় ইমান চেঁচা পৰিছে !

'তুমি কাষত থাকিলে মোৰ ভয় নালাগে ককাইদেউ। কিন্তু যেতিয়া তুমি অফিছলৈ যোৱা তেতিয়া এই বৃহৎ ঘৰটোত অকলে অকলে মই কেনেদৰে থাকোঁ তাক তুমি নুবুজিবা। কোনোবাই যেন মোক ইঙ্গিত কৰে- বিদ্ৰূপ কৰি হাঁহে। মই··· তেতিয়া··· । "হঠাতে কথাখিনি কৈ থাকোঁতে অজ্ঞান হৈ পৰা ভনীয়েকক কাম কৰা ছোৱালী-জনীৰ সহায়ত ড্ৰয়িং ৰুমৰ বিছনাতে শুৱাই দিলে সৌমিত্ৰই। কিবা এক অনামী আশংকাই তাক ভীতি বিহ্বল কৰি তুলিছে। ভয় কৰিছে-মাত্ৰ দুমাহৰ ভিতৰতে এটা এটাকৈ হেৰাই যোৱা মাক-দেউতাক, একমাত্ৰ ককায়েক গৌতম আৰু একমাত্ৰ ভায়েক সৌৰভৰ দৰে অতি মৰমৰ ভনীয়েক তাৰ নয়নমনি স্মৃতাকো যদি হেৰুৱাবলগীয়া হয় !

ডাক্তৰ হৃষিকেশ বৰবৰুৱাই স্মৃতাক পৰীক্ষা কৰি চাই নাৰ্ভাছ হৈ যোৱা সৌমিত্ৰক আশ্বাস দি কলে-"তুমি কোনো ভয় নকৰিবা সৌমিত্ৰ যি কোনো মুহূৰ্ত্ততে স্মৃতাৰ জ্ঞান ঘূৰি আহিব। অৱশ্যে নাৰ্ভ বৰ দুৰ্ব্বল। অতিপাত মানসিক চিন্তা কৰিছে। মই লিখি দিয়া দৰৱখিনি খুৱাবা। সকলো ঠিক হৈ যাব।"সৌমিত্ৰৰ মনে বুজনি নেমানিলে। পোন্ধৰ মিনিট হৈ গ'ল স্মৃতা সংজ্ঞাহীন হোৱাৰ "ডাক্তৰ খুৰা, মোৰ বৰ ভয় লাগিছে। মাহঁতৰ দৰে তাইৰো কিবা এটা হলে······।"

"ছিঃ তুমি যে কিবোৰ কোৱা সৌমিত্ৰ ! এনেবোৰ চিন্তা মনলৈ আনি নিজকে দূৰ্বল কৰি নুতুলিবা। মই এতিয়া যাওঁ। আৰু শুনা, আধা-ঘণ্টাৰ পিছত জ্ঞান ঘূৰি নাহিলে মোলৈ ফোন কৰিবা।" সৌমিত্ৰক বুজনি দি ডাক্তৰ বৰবৰুৱা ওলাই গ'ল। অপলকনেত্ৰে ভনীয়েকলৈ চাই থাকিল সৌমিত্ৰই। এটোপাল বেদনাশ্ৰু তাৰ চকুৰে বৈ যায়। ঘৰখনৰ এই নীৰৱ নিস্তব্ধ পৰিবেশটো বৰ বেছি ভয়াবহ হৈ পৰিছে। চাৰিওপিনৰ এই সৰ্ব্বনশীয়া নীৰৱতাখিনিয়ে যেন অক্টোপাচৰ দৰে সৌমিত্ৰক মেৰাই ধৰিছে। অথচ সৌ সিদিনালৈ ঘৰখন হৈ আছিল সুখ স্বাচ্ছন্দ্যৰ নিজৰা। সকলোৰে অজানিতে ঘৰখনলৈ নামি আহিছিল দুৰ্য্যোগৰ অমানিশা।

সৌমিত্ৰহঁতৰ দেউতাক ডাক্তৰ অবিনন্দন দুৱৰা-চহৰখনৰ ভিতৰতে নাম কৰা ডাক্তৰ। অকল ডাক্তৰ বুলিয়েই নহয় আছলতে দুৱৰা মানুহজন আছিল এজন অতি নম্ৰ মৰমীয়াল আৰু উদাৰ প্ৰকৃতিৰ। দুখীয়াৰ দুখ তেওঁ সহ্য কৰিব নোৱাৰিছিল। কিমান দুখীয়া মানুহক তেওঁ বিনা পইচাৰে চিকিৎসা কৰিছে, আনকি আশ্ৰয় নোহোৱা জনক তেওঁৰ ঘৰতে ৰাখি আশ্ৰয় দিছে তাৰ হিচাব নাই। লক্ষ্মী স্বৰূপা পত্নী আৰু চাৰিটা মৰম লগা ল'ৰা ছোৱালীৰে তেওঁ আছিল এটা সুখী পৰিয়ালৰ গৃহস্থ। দিনবোৰ

আগবাঢ়িছিল। এদিন ল'ৰা ছোৱালী ডাঙৰ হ'ল। সিহঁতক মানুহ কৰি গঢ়ি তুলিলে। ডাঙৰ ল'ৰা গৌতম আই. এ এছ অফিছাৰ হ'ল। দ্বিতীয় ল'ৰা সৌমিত্র ইঞ্জিনীয়াৰ হ'ল। আৰু সৰু ল'ৰা সৌৰভ – সিও এদিন সুখ্যাতিৰে বি. এছ. চি পাছ কৰি দিল্লী বিশ্ববিদ্যালয়ত এম. এছ, চি পঢ়িবলৈ গ'ল। মমৰ পুতলা পুতলা যেন লগা একমাত্র ছোৱালী স্মৃতালীনাইও স্কুল এৰি কলেজ পালেহি।

তাৰপিছত .... সৌমিত্রই আৰু ভাবিব নোৱাৰিলে। অন্তৰৰ গোপন কোণত লুকাই থকা বেদনাখিনিয়ে তাক যেন চেপি নিঃশেষ কৰিব বিচাৰিলে। কিয়? কিয় এনে হ'ল? ভগৱানক অটল বিশ্বাস কৰা সৌমিত্রই বাৰে বাৰে ভগৱানৰ ওচৰত প্রশ্ন কৰিলে। কি পাপ কৰিছিল বাৰু সিহঁতে, যাৰ বাবে পৰিয়ালৰ আটাইবোৰেই এজন এজনকৈ অসমীৰ সীমনাত হেৰাই যাব লগীয়া হ'ল? নিচেই সৰুৰেপৰা মাকে সিহঁতক শিকাইছিল ভগৱানৰ ওচৰত অটল বিশ্বাস ৰাখি কাম কৰিলে, সকলোকে নিজৰ দৰে ভাবিব পাৰিলে ভগৱানে এদিন নহয় এদিন তাৰ সুফল দিবই। ধূপ ধূনাৰ সুৱাসেৰে ভৰা গোসাঁইঘৰত যেতিয়া মাকে গদ্ গদ্ কণ্ঠস্বৰেৰে ভগৱানৰ স্তুতি ঘোষা গাইছিল তেতিয়া মাকক তাৰ গোসাঁনী গোসাঁনী যেন লাগিছিল। যদি ভগৱান বোলা কিবা সত্য এটা আছিল যি সত্যক সদায় সিহঁতে বিশ্বাস কৰিছিল সেইজন ভগৱানেই কিয় সিহঁতৰ কাষৰপৰা আটাইকে এনেদৰে কাঢ়ি লৈ গ'ল—মনৰ মাজতে সৌমিত্রই প্রশ্ন কৰিছিল।

সেইদিনাখন আছিল ১৩ চেপ্তেম্বৰ। ককায়েক গৌতমৰ কাৰণে ছোৱালী চাবলৈ মাক আৰু ককায়েক গৈছিল সোনাৰীৰ নাফুক চাহ বাগিছালৈ। চিৰিয়াচ কেচ এটা থকাৰ বাবে দেউতাক যাব নোৱাৰিলে। গা ভাল নথকা বাবে স্মৃতা আৰু সি নিজেও নগ'ল। তেতিয়া সন্ধিয়া লাগোঁ লগোঁ হৈছে। পশ্চিমাকাশৰ পৰা এচপৰা কলীয়া ডাৱৰ আহি গোটেই আকাশখন ছাটি পেলালে। তিনিটা প্রাণীয়ে অতি উদ্বিগ্ন তাৰে এবাৰ বাৰান্দাত বহিছে - এবাৰ গেটলৈ গৈছে। কোনেও একো কোৱা নাই—মাথোঁ যন্ত্ৰবৎভাবে বাহিৰলৈ আহিছে আৰু ভিতৰ সোমাইছে। কিবা যেন এক অনিশ্চিত বিপদৰ আগজাননীত আটাইয়ে বেদনাক্লান্ত হৈ পৰিছে। নহ'বনো কিয় আবেলি চাৰে চাৰি বজাত আহি পাবলগীয়া মানুহকেইজন ছয় বজালৈও আহি পোৱা নাই। গাড়ী বেয়া হৈছে নে-বাটত কিবা দুৰ্ঘটনা ..... নাই, ইমানবোৰ ভাবিবৰ ধৈৰ্য্য সিহঁতৰ নাছিল।

"দেউতা, মোৰ বৰ ভয় লাগিছে। মাহঁত কিয় ইমান দেৰীলৈ আহি পোৱা নাই?" অকণমানি ছোৱালাজনীৰ দৰে দেউতাকক সাৱটি ধৰি স্মৃতাই প্রশ্ন কৰিলে। ক্রিং ক্রিং ক্রিং .... মৰমেৰে গাত হাত বুলাই কিবা এটা কবলৈ বিচাৰোঁতে উপৰ্যুপৰি ফোনটো বাজি উঠিল। উধাতু খাই তিনিও সোমাই আহিল ড্ৰয়িং ৰুমলৈ। অলপ সময় ফোনত কিবা শুনি 'মই এইমাত্র গৈছোঁ" বুলি দেউতাকে ফোনটো থ'লে। ফোন ধৰি থাকোঁতে প্রতি মুহূর্ত্তে মুখৰ ৰং সলনি হৈ থকা দেউতাকলৈ চাই সৌমিত্রৰ বৰ ভয় লাগিল।

"মাজনী তহঁত দুয়ো থাক, একো ভয় নকৰিবি।

মই এইমাত্র হাস্পতাললৈ যাব লাগে।" "কিয় দেউতা?" সৌমিত্রই সুধিলে।

"মোৰ চিকিৎসাৰ অধীনত থকা ভাললৈ অহা এজন ৰোগীৰ হঠাৎ চিৰিয়াচ হৈছে। হেড নাৰ্চে সেয়ে মোক বিচাৰিছে।" কাপোৰ যোৰ সলাই আহি স্মৃতাক মৰমেৰে চুমা এটা খাই ক'লে - "কোনো ভয় নকৰিবি দেই মাজনী, মাৰহঁত আহি পোৱাৰ লগে লগে "গুড নিউজ" টো দিবলৈ মোক নাপাহাৰিবি। বাই-বাই" স্কুটাৰৰপৰা হাত জোকাৰিলে দেউতাকে। কিবা এক অনাগত বিপদেৰে ভাৰাক্ৰান্ত হোৱা মনটোৰে স্মৃতাইও কোনোমতে হাত জোকাৰিলে।

দেউতাক যোৱা ঠিক পাঁচ মিনিট পিছতে ইমান সময়ে ওফন্দি থকা আকাশখনে আৰম্ভ কৰিলে তাণ্ডৱলীলা। ভীষন ধুমুহা, বতাহ, বৰষুণ, বিজুলীৰ চিক্‌মিকনিয়ে একোবাৰ পোহৰাই তোলে গোটেই ধৰাৰ বুকু। ককায়েক সৌমিত্ৰক সাৱটি ধৰি স্মৃতাই মাথো উচুঁপি থাকিল। কি হ'ব বাৰু এতিয়া? দেউতাক বা এতিয়ালৈ কিমান-খিনি পাইছিল। যদি সেই হাবি হাবি যেন লগা জয়াল ঠাই ডোখৰতে দেউতাকক বতাহ বৰষুণে পাইছে! আৰু মাহঁত-! সিহঁতে বা কি কৰিছে! যদি মাকহঁতকো ক'ৰবাত ধুমুহাই পাইছে—স্মৃতাই ইয়াতকৈ আৰু বেছি একো ভাবিব নোৱাৰিলে। সৌমিত্ৰৰ তেতিয়া কি ভাব হৈছিল ক'ব নোৱাৰে। ভগৱানৰ ওচৰত বাৰে বাৰে মাথোঁ এটাই প্ৰাৰ্থনা কৰিছিল– ধুমুহা বতাহ নাইকিয়া কৰি দিব।

ক'ৰবাত ব্ৰজপাত পৰা শব্দ হৈছিল। আকাশ-খন তেতিয়া যেন ফাটি চিৰাচিৰ হোৱাৰ উপক্ৰম কৰিছিল। বিজুলী সংযোগ বিচ্ছিন্ন হোৱা মহা নগৰীৰ মাজেৰে দ্ৰুত গতিত আগ বাঢ়িছিল এম্বাচেদৰ এখন। মিটাৰলৈ লক্ষ্য নকৰি স্পিদ বঢ়াই দিলে গৌতমে। এই দুই কিলোমিটাৰ ৰাস্তা যেনে তেনে ঘৰ পাবগৈ লাগে। কিন্তু হঠাতে এয়া কি হৈ গল! আলি কেকুঁৰীৰ ভাঁজটোতে বিপৰীত পিনৰ পৰা একে গতিত অহা স্কুটাৰ এখনৰ লগত কবনোৱাৰাকৈ সন্মুখ সংঘষত লিপ্ত হ'বলগীয়া হ'ল! ভাৰসাম্য বজাই ৰাখিব নোৱাৰি 'মা' বুলি আৰ্ত্তনাদ কৰি গাড়ীৰে সৈতে ৰাস্তাৰ দাঁতিলৈ বাগৰি পৰি গ'ল গৌতম। তাৰ পিছত আৰু একো কব নোৱাৰিলে।

এটা সময়ত প্ৰকৃতিদেৱী সাম্য হ'ল। দেউ-তাকলৈ ফোন কৰো বুলি দুবাৰো চালে সৌমিত্ৰই কিন্তু কানেক্‌চন নাই। মাক দেউতাক আৰু ককায়েকৰ কথা চিন্তা কৰি সৌমিত্ৰৰো ভয় লাগিছিল যদিও স্মৃতাক সান্ত্বনা দি আছিল। ক্ৰিং · ক্ৰিং ·· ক্ৰিং···ক্ৰিং বাজি উঠা ফোনটো লৰালৰিকৈ ধৰিলে সৌমিত্ৰই। দেউতাকৰ হেড নাৰ্চে ফোন কৰিছে। এই মাত্ৰ দেউতাকক বিচাৰিছে। হতভম্ব হৈ গ'ল সৌমত্ৰ! যথাসম্ভৱ মাতটো কোমল কৰি ক'লে যে তেওঁৰ আগৰটো ফোন পায়ে দেউতাক হাস্প-তাললৈ গৈছে। কিন্তু এইবাৰ হেডনাৰ্চে যিষাৰ কথা ক'লে তাৰ পিছত আৰু কথা শুনিবৰ ধৰ্য্য নাছিল সৌমিত্ৰৰ। কানেক্‌চন নোহোৱা বাবে ধুমুহা হোৱাৰ পাঁচ মিনিট আগতে ফোন কৰিবলৈ বিচাৰিও কৰিব নোৱাৰিলে। সাম্ভাব্য সকলো ঠাইতে বিচাৰিবলৈ অনুৰোধ কৰি ফোনটো থৈ সৌমিত্ৰ বহি পৰিল। কি কৰে বাৰু এতিয়া?

ধুমুহা বতাহকো আওকান কৰি হাস্পতাললৈ যোৱা মানুহজনে হাস্পতাললৈ নগৈ কলৈ গ'ল বাৰু ? দেউতাকক বিচাৰিয়ে বা যাব কলৈ ? কোনোবা বন্ধুৰ ঘৰত সোমালেও এতিয়ালৈ অন্ততঃ হাস্পতাললৈ গ'লহেঁতেন । এই ৰাতিখন স্মৃতাক অকলে এৰি বিচাৰি যাবও নোৱাৰে । এনে এটা পৰিস্থিতিত স্মৃতাই অকলে থকা দূৰৈৰ কথা সৌমিত্ৰৰ ডিঙিত সাৱটি উচুপি উচুপি ভাগৰি পৰিছে ।

ক্ৰিং ··ক্ৰিং···ক্ৰিং···ক্ৰিং·· পুনৰ বাজি উঠা ফোনটো লৰালৰিকৈ ধৰিলে সৌমিত্ৰই । ফোনত এক্সিডেন্টৰ কথা শুনি উত্তৰ দিব পৰা শক্তিখিনি সৌমিত্ৰই হেৰুৱাই পেলালে । "মা" বুলি চিঞৰি উঠিল । ঘৰৰ কথা, স্মৃতাৰ কথা— সকলো পাহৰি পাগলৰ দৰে দৌৰি আহিল হাস্পতাললৈ । হাস্পতালত মাকৰ ৰক্তাত্ব মৃতদেহ, মৃত্যুৰ লগত সংগ্ৰাম কৰি কৰি ভাগৰি পৰা ককায়েক গৌতম আৰু দেউতাকক সাৱটি ধৰিলে । আৰু অলপ পিছতে আগপিছাকৈ নুমাই গ'ল দেউতাক আৰু ককায়েকৰ জীৱন বন্তি !

হঠাতে হৈ যোৱা এনে দুৰ্ঘটনাক স্মৃতা, সৌমিত্ৰ আৰু সৌৰভ কোনেও সহ্য কৰিব নোৱাৰিলে। কান্দি কান্দি এদিন আটায়ে নীৰৱ হৈ পৰিল সহ্যাতীত বেদনাই এটা সময়ত সিহঁতক মূক কৰি তুলিলে । কিন্তু সেইদিনাখন – লেবৰেট'ৰীত হোৱা দুৰ্ঘটনাত ভায়েক সৌৰভো চিৰদিনৰ বাবে হেৰাই গ'ল সেইদিনাখন সৌমিত্ৰই কান্দিব পৰা নাছিল । সৌমিত্ৰৰ চকুৰ চকুলো কাহানিবাই শুকাই গৈছিল ।

* * * * * *

"ককাইদেউ · !" স্মৃতাৰ মাতত সৌমিত্ৰ বাস্তৱ জগতলৈ উভতি আহিল । "ভাল পাইছ অলপ ?" সৌমিত্ৰই মৰমেৰে সুধিলে ।

· হু – "কিবা এটা ভাবিলে যেন স্মৃতাই । "সোৱা চোৱা ককাইদেউ, মা দেউতাহঁত আহিছে, মোক মাতিছে ! চোৱা ককাইদেউ, সেয়া তেওঁলোকৰ হাতত ইমান ধুনীয়া ৰঙা গোলাপৰ মালা !! নহয় নহয়--সেয়া মালা নহয় সেয়া তেজ ·· ···সেয়া ·· ···ককাইদেউ · !"

"স্মৃতা" বুলি চিঞৰি উঠিল সৌমিত্ৰই । মূৰটো ঘুৰোৱা ঘুৰোৱা যেন লাগিল । ক্ৰমান্বয়ে চেঁচা হৈ পৰা স্মৃতাৰ গাত হাত দি ভয়ে ভয়ে আগবাঢ়িল· ফোনটোৰ কাষলৈ···॥ ··

লেঠাৰি নিছিগা সুখৰ দিনবোৰৰ বাহিৰে জীৱনত আন সকলো বস্তুটোকেই সহ্য কৰিব পাৰি ।

—গেয়টে ।

জৰ্জ ইলিয়ট
এটি পৰিচয়

অধ্যাপিকা—**কল্যাণী দাস**
ইংৰাজী বিভাগ

এগৰাকী মহৎ লিখকৰ ৰচনাৰাজি কোনো এটি বিশেষ যুগৰ বাবে নহয়; এইবোৰ সকলো যুগৰ সকলো মানুহৰ বাবে আপুৰুগীয়া সম্পত্তি। তেওঁৰ গ্ৰন্থৰাজিক আলমাৰীত আবদ্ধ কৰি ৰখা মানে তেওঁক উপেক্ষা কৰা বুলি ক'ব পাৰি। পৰবৰ্ত্তী যুগৰ লোক সকলে যেতিয়া নিজৰ ব্যক্তিগত অভিজ্ঞতাৰ পটভূমিত পুথি সমূহ অধ্যয়ন কৰি উপলব্ধি কৰিবলৈ প্ৰয়াস কৰে তেতিয়াহে মহৎ লিখকসকলে যথাৰ্থতে অমৰত্ব লাভ কৰে।

মোক আকৰ্ষিত কৰা তেনে এগৰাকী লিখিকাৰ পৰিচয় এটি পঢ়ুৱৈসকলৰ আগত দাঙি ধৰিবলৈ এই প্ৰবন্ধটোত যত্ন কৰা হৈছে। লিখিকা গৰাকীৰ নাম মেৰী আন ইভানচ, কিন্তু উপন্যাস জগতত তেওঁ জৰ্জ্জ ইলিয়ট নামেৰে পৰিচিত।

১৮১৯ খৃষ্টাব্দত ওৱাৰউইক্চায়াৰৰ ৰবাৰ্ট ইভানচ্ নামৰ এগৰাকী লোকৰ ঘৰত মেৰী আন ইভান্চে জন্মগ্ৰহণ কৰে। তেওঁ সাহিত্য জগতত প্ৰথমে প্ৰৱেশ কৰে যীশুৰ জীৱনী (১৮৪৬ খৃঃ ত) এখনি অনুবাদ কৰি। কঠোৰ পৰিশ্ৰমী দেউতাকে জীয়েকক বৰ মৰম কৰিছিল আৰু জীয়েকেও দেউত.কক প্ৰাণভৰি ভাল পাইছিল। লিখিকা গৰাকীৰ উপন্যাস সমূহত থকা একাধিক চৰিত্ৰত দেউতাকৰ চৰিত্ৰৰ প্ৰতিফলন দেখা যায়। দেউতাকৰ বাবে লিখিকা গৰাকীয়ে ওৱাৰউইক্-চায়াৰত থকা নিজা ঘৰতে জীৱন যাপন কৰিছিল জীৱনৰ আগছোৱাত। ১৮৪৯ খৃষ্টাব্দত দেউতাকে মৃত্যুবৰণ কৰে। ১৮৫১ চনত মেৰী আনে লণ্ডনৰ পৰা প্ৰকাশিত 'ওৱেষ্ট মিনিষ্টাৰ ৰিভিউত" এচিচ্ টেণ্ট এডিটৰ' হিচাবে নিয়োজিত হয় আৰু লণ্ডনত নিগাজিকৈ থাকিবলৈ লয়।

লণ্ডনৰ সুধীসমাজৰ লগত এই বুদ্ধিমতী নাৰী গৰাকীৰ পৰিচয় ঘটিল আৰু তেওঁ নিজেও তেওঁ-লোকৰ মাজত এখন বিশিষ্ট আসন লাভ কৰিলে। সেই সময়ৰ শিৰফুটা হাৰবাৰ্ট স্পেনচাৰৰ স'তে মেৰীৰ বিশেষ ঘনিষ্ঠতা হ'ল। সকলোৰে আশা কৰিছিল বুদ্ধিমত্তাৰ ফালৰপৰা অসাধাৰণ এই

ব্যক্তি দুগৰাকী বিবাহ বান্ধনত আৱদ্ধ হ'ব। স্পেনচাৰে মেৰীৰ বুদ্ধি প্ৰশংসা কৰিলেও শাৰীৰিক সৌন্দৰ্য্যহীনা মেৰীক পত্নীৰূপে গ্ৰহণ কৰাৰ ইচ্ছা নথকাৰ কথা বন্ধু বান্ধৱৰ আগত খোলাখুলিভাৱে প্ৰকাশ কৰিলে। মেৰীয়ে বিশেষকৈ আকৰ্ষিত কৰিছিল এই সময়ৰে অন্য এজন বিজ্ঞলোক জৰ্জ্জ হেনৰী লিউচক। লিউচে ৰচনা কৰা গ্যোটেৰ জীৱনীখনিয়ে পঢ়ুৱৈ সমাজৰ পৰা সমাদৰ পাইছিল। লিউচ আছিল এজন বিবাহিত লোক। কিন্তু দাম্পত্য জীৱনত অসুখী। সুন্দৰী পত্নীয়ে তেওঁক পৰোৱাই নকৰে! এদিন লিউচে নিজৰ অসুকী জীৱনৰ কথা মেৰীৰ আগত প্ৰকাশ কৰিলে। লগতে ব্যক্ত কৰিলে, মেৰীৰ আদৰ নাপালে তেওঁৰ জীৱন বৃথাই যাব। লিউচ আছিল কেথোলিক ধৰ্ম্মাৱলম্বী এজন খৃষ্টান, গতিকে তেওঁ পত্নীৰ লগত বিবাহ বিচ্ছেদো কৰিব নোৱাৰে। ইমান বাধা থকা সত্ত্বেও এই মানুহ দুগৰাকীয়ে ১৮৫৭ খৃষ্টাব্দৰ পৰা একেলগে বসবাস কৰিবলৈ লয় আৰু মৃত্যুৱে তেওঁলোকক পৃথক নকৰালৈকে দুয়োজন একেলগে আছিল। দুয়োজন বিজ্ঞব্যক্তিৰ এনে আচৰণত সমসাময়িক সমাজ অতি ক্ষুন্ন হৈ উঠিছিল। লোকে যিহকে নকওক লিউচৰ সাহচৰ্য্যতে মেৰীৰ মাজৰ সুপ্ত প্ৰতিভাৰ বিকাশ ঘটিছিল।

১৮৫৭ চনত ব্লেকউডৰ আলোচনীত লিখিকা গৰাকীৰ 'চিন্‌চ ফ্ৰম ক্লাৰিকেল লাইফ' নামৰ কিতাপখনি খণ্ড খণ্ডৰূপে প্ৰকাশ পায়। কিতাপ-খনিয়ে পঢ়ুৱৈ সমাজৰ সমাদৰ পাইছিল। ১৮৫৯ চনত প্ৰকাশ পালে তেওঁৰ বিখ্যাত উপন্যাস "আদাম বীড"। এই সময়লৈকে তেওঁ নিজৰ ছদ্মনামৰ ৰহস্য ভঙা নাছিল, কিন্তু এজন ধৰ্ম্মযাজকে নিজকে 'জৰ্জ্জ ইলিয়ট' বুলি প্ৰচাৰ কৰাত তেওঁ আত্মপ্ৰকাশ কৰিবলৈ বাধ্য হয়। কিতাপখনি পঢ়ি লিখিকাৰ সমসাময়িক উপন্যাসিক চাৰ্লচ ডিকেন্সে কৈছিল যে কিতাপখনিৰ অধ্যয়নে তেওঁৰ জীৱনত এটি নযুগৰ সূচনা কৰিছে। কিতাপখনিৰ কাহিনী-ভাগ লোৱা হৈছিল ধৰ্ম্মযাজিকা খুৰীয়েক এগৰাকীৰ মুখত শুনা সঁচা গল্প এটিৰ পৰা। খুৰীয়েক চেমুৱেলে ভতিজাক মেৰীৰ আগত অবৈধ সন্তান হত্যা কৰা গাভৰু এগৰাকীক কিদৰে নিজৰ পাপ স্বীকাৰোক্তি কৰিবলৈ বাধ্য কৰিছিল এই বিষয়ে কৈছিল। এই কাহিনীয়ে লিখিকাৰ মন আকৰ্ষিত কৰিছিল। লিউচে যেতিয়া মেৰীৰ মুখত কাহিনী ভাগ শুনিলে তেতিয়া তেওঁ অভিমত প্ৰকাশ কৰিলে এই কাহিনীৰে এখনি সুন্দৰ উপন্যাস হ'ব বুলি; এইদৰে এখনি কিতাপৰ জন্ম হ'ল। এটি মুখ্য চৰিত্ৰ ডিনা মৰিচৰ কিছুমান গুণ লিখিকাই খুৰীয়েকৰ গাত থকা গুণৰ পৰা সংগ্ৰহ কৰিলে। নাম ভূমিকাত থকা আদাম চৰিত্ৰত দেখা যায় লিখিকাৰ গাত থকা গুণৰ সমাবেশ। অৱশ্যে যিকোনো শিল্পীৰ নিচিনা মেৰীয়ে জকাটোহে গ্ৰহণ কৰিছিল বাস্তৱৰ পৰা; চৰিত্ৰসমূহ লিখিকাৰ কল্পনাৰ ৰহণেৰে বোলোৱা স্বকীয় বৈশিষ্ট্যপূৰ্ণ।

সৎ মানুহ এজনক সাৰ্থকৰূপে কিতাপৰ পাতত অঙ্কিত কৰাটো সৎ জীৱন যাপন কৰাৰ দৰে দুৰূহ। আদাম বীডৰ 'আদাম' এজন সৎ মানুহ, এই চৰিত্ৰটি সঙ্গতিপূৰ্ণভাবে লিখিকাই ৰূপায়ণ কৰিছে। 'Dignity of Labour' বা 'পৰিশ্ৰকৰ মৰ্য্যাদা' তেওঁ সদায় স্বীকাৰ কৰিছিল। 'হেটী চৰেলৰ'প্ৰতি

আদামৰ প্ৰণয় ভাব, হেটীৰ আৰ্থাৰৰ প্ৰতি আকৰ্ষণ, আৰ্থাৰৰ হাতত লাঞ্ছিত হোৱা হেটীয়ে যেতিয়া শিশুহত্যাৰ অপৰাধত অভিযুক্ত হৈছিল এই সময়ত হোৱা আদামৰ মনোকষ্ট আদি কিতাপখনিত নিপুন হাতেৰে অঙ্কন কৰা হৈছে। জমিদাৰ পুত্ৰ আৰ্থাৰে দোষ কৰিলেও তেওঁলৈ পাঠকৰ অনুকম্পা জাগে।

কিতাপখনিৰ এটি বৈশিষ্ট্য হৈছে ধৰ্মযাজিকা, পৰোপকাৰী চিনা মৰিচ আৰু নিজকে লৈ ব্যস্ত থকা হেটী চৰেলৰ সাৰ্থক ৰূপায়ণ। নিজৰ মাজৰ আধ্যাত্মিক আৰু শাৰীৰিক সত্ত্বা দুটা বিভিন্ন কৰি দুয়োগৰাকী গাভৰুৰ ওপৰত আৰোপ কৰিবলৈ লিখিকা সমৰ্থ হোৱা বাবে এই কাৰ্য্য সম্ভৱপৰ হৈছে। অৱশ্যে বৰ্ণনাৰ মাজে মাজে লিখিকাই আত্মপ্ৰকাশ কৰি নৈতিকতাৰ উপদেশ জাৰি কৰাই কিতাপখনিৰ সৌন্দৰ্য্য লাঘব কৰিছে।

অন্য এটি চৰিত্ৰৰ কথা উনুকিয়াই এই কিতাপ খনিৰ ওপৰত কৰা আলোচনা শেষ কৰিব বিচাৰিছোঁ। কিতাপখনিৰ পাহৰিব নোৱাৰা চৰিত্ৰ হৈছে মিচেচ পয়জাৰ। সম্বন্ধত তেওঁ ডীনা মৰিচৰ মাহীয়েক আৰু হেটী চৰেলৰ মামীয়েক। সকলো সময়তে বাক্য বাণেৰে প্ৰস্তুত ক্ষুৰধাৰ জিভাৰে এই মহিলা গৰাকীয়ে কিতাপখনি সৰস কৰি তুলিছে। সম-সাময়িক পাঠক সমাজত তেওঁ এনে ধৰণৰ প্ৰভাৱ বিস্তাৰ কৰিছিল যে তেওঁৰ উক্তি পাৰ্লিয়ামেণ্টতো উদ্ধৃত হৈছিল। ইয়াত তেওঁৰ উক্তি দুটিমান সন্নিবিষ্ট কৰা হ'ল। ডিনা মৰিচৰ পৰোপকাৰী স্বভাৱৰ ওপৰত মন্তব্য কৰি তেওঁ কৈছিল ঃ "নিজে নাখায়ো অভাবী মানুহক খুৱাবলৈ নাপালে ডিনা সন্তুষ্ট নহয়। তাইৰ কাণ্ড কাৰখানাত মোৰ খঙে চুলিৰ আগ পায়গৈ। সিদিনা মই তাইক শাস্ত্ৰৰ কথা সোঁৱৰাই দিছোঁ— "ওচৰ-চুবুৰীয়াক নিজৰ দৰে দেখিবা। নিজক আধাপেটিয়াকৈ ৰাখি আনন্দ পোৱা মানুহে চুবুৰীয়াক কিদৰে ভাল পাব ?"

মিচেচ পয়জাৰে গিৰিয়েকৰ আগত হেটী চৰেলৰ বিষয়ে কৰা মন্তব্যই হেটীৰ ৰূপ উদঙাই দিয়ে ঃ "তাই (হেটী) ম'ৰা চৰাইৰ নিচিনা। যদি গোটেই নগৰখনেই মাউৰ লাগি মৰিবলৈ ওলায় তথাপি তাই আওকণীয়া হৈ পেখম ধৰি ঘূৰি ফুৰিব।"

জৰ্জ্জ ইলিয়টৰ তৃতীয়খনি উপন্যাসৰ নাম হৈছে 'দি মিল অন দি ফ্লচ'। ফ্লচ নদীৰ পানীৰে চলোৱা মিলৰ অধিপতি মিষ্টাৰ টালিভাৰ, তেওঁৰ পত্নী আৰু পত্নীৰ অঙহী বঙহী সকল, পুত্ৰ টম, কন্যা মেগীৰ কথা ইয়াত ৰূপায়িত কৰা হৈছে। উকীল ওকেমৰ লগত মোকৰ্দ্দমা কৰি সৰ্ব্বস্বান্ত হোৱা টালিভাৰৰ উকীলজনৰ প্ৰতি ঘৃণা আৰু মেগী টালিভাৰৰ ওকেমৰ বিকলাঙ্গ পুত্ৰ ফিলিপলৈ ওপজা অনাবিল প্ৰেম কিতাপখনিৰ প্ৰধান আকৰ্ষণ। মেগী টালিভাৰ আৰু ভ্ৰাতৃ টমৰ সম্পৰ্কত লিখিকা আৰু তেওঁৰ ভ্ৰাতৃ আইজাকৰ সম্পৰ্কৰ আভাস পোৱা যায়। বহল হৃদয়ৰ, আবেগ প্ৰবণ, কল্পনা বিলাসী মেগী; তাৰ বিপৰীতে টম হৈছে যুক্তিবাদী আৰু অহঙ্কাৰী। মেগী আৰু টমৰ শৈশৱৰ ঘটনাৰাশিৰ পুঙ্খানুপুঙ্খ বৰ্ণনা কিতাপখনিত পোৱা যায়। উদাহৰণ স্বৰূপে স্কুলৰ বন্ধত ঘৰলৈ অহা টমৰ মেগীৰ লগত হোৱা কথা বতৰাৰ অলপমান তুলি দিয়া হ'ল। (কথা-বতৰাৰ বিষয় বস্তু টমৰ বিলাতী এন্দুৰ, যাৰ পৰিচৰ্য্যাৰ ভাৰ মেগীৰ ওপৰত সি দি গৈছিল।)

"টম ! তোমাৰ এন্দুৰবোৰ কিনোতে কিমান

পইছা লাগিছিল ?” ভয়ে ভয়ে মেগীয়ে সুধিলে।

“তুটি আধা ক্ৰাউন আৰু ছয় পেনি এটি।” টমে ততালিকে উত্তৰ দিলে।

“মই মাৰ হাতত বহু পইছা জমা থৈছোঁ। মাক মই তোমাক দিবলৈ কম।”

“কিহৰ বাবে ? ছোৱালীৰ পইচাৰে মই কি কৰিম ? মই লৰা, মোক সদায় সৰহ পইচা দিয়ে নহয় ?”

“নহয় জানা, তোমাৰ এন্দুৰ কিনোতে যিখিনি খৰচ হৈছিল মাক খুজি মই তোমাক দিম দেই। তুমি আৰু কিনিব পাৰিবা।”

“দৰ্কাৰ নাই। মোৰ নিজৰে এন্দুৰ আছে।”

“তোমাৰ বোৰ যে মৰি গ'ল।”

টমে মেগীৰ পিনে চাই ক'লে : অ' তুমি সিহঁতক খাবলৈ দিয়া নাছিলা। শুনা মেগী, মই তোমাক অকণো ভাল নাপাও। কাইলৈ তুমি মোৰ লগত বৰশী বাবলৈ যাব নোৱাৰা।”

সমালোচক লেচলি ষ্টেপানৰ ভাষাত কিতাপ খনিৰ দুটা খণ্ড লিখিকাৰ নিজৰে আত্মজীৱনী। কিতাপখনিৰ প্ৰথম ভাগৰ সৌন্দৰ্য্য শেষলৈ ৰক্ষা কৰিব পৰা নাই। মেগীৰ সম্বন্ধীয়া ভগ্নী লুচিৰ প্ৰেমিক ষ্টেপানগেষ্টৰ প্ৰতি থকা মেগীৰ আসক্তি, সেই আসক্তিৰ পৰিমাণ, মানসিক অন্তৰ্দ্বন্দ্বত ভুগি থকা মেগীৰ ককায়েকৰ লগত ফ্লচ নদীৰ বানপানীত আকস্মিক মৃত্যু আদিয়ে কিতাপখনিৰ সমতা লাঘব কৰিছে। ষ্টেপানগেষ্টৰ প্ৰতি পাঠকৰ অনুকম্পা নাহে, কিন্তু মেগীৰ নিচিনা ছোৱালীয়ে অকল শাৰীৰিক আকৰ্ষণৰ ওচৰত হাৰ মানি ষ্টেপানগেষ্টক লাই দিয়াটোৱে মেগীৰ চৰিত্ৰ দুৰ্ব্বল কৰিছে।

জৰ্জ্জ ইলিয়েটৰ অন্য এখন সফল উপন্যাস হৈছে চাইলাচ মাৰ্ণাৰ। চাইলাচ হৈছে দুখীয়া তাঁতী। সমালোচক এলেনৰ মতে পাঠকৰ ওপৰত পৰা এই কিতাপখনিৰ প্ৰভাৱ ওৱৰ্ডচওৱাৰ্থৰ কবিতা 'চাইমন লি', 'ইডিয়ট বয়', 'মাইকেল' আদিৰ প্ৰভাৱৰ লগত তুলনা কৰিব পাৰি। ইয়াৰ পিছত লিখিকা গৰাকীয়ে ৰমোলা, ফেলিক্স হল্ট, মিডলমাৰ্চ, ডেনিয়েল ডেৰোণ্ডা নামৰ চাৰিখন উপন্যাস লিখে। ইয়াৰ ভিতৰত 'মিডলমাৰ্চে' পাঠক সমাজৰ বিশেষ সমাদৰ লাভ কৰে। এই কিতাপখনি তেওঁৰ সৰ্ব্বশ্ৰেষ্ঠ গ্ৰন্থ হিচাবে আখ্যা দিয়া হয়।

'মিডলমাৰ্চত' চাৰিটা কাহিনী পৰস্পৰৰ মাজত সম্পৰ্ক স্থাপন কৰি এনে নিপুণ হাতেৰে গঁথা হৈছে যে আটাইখিনি মিলি জীৱনৰ এখন বিচিত্ৰ চিত্ৰ আমাৰ আগত দাঙি ধৰে। এই কাহিনী চাৰিটা হ'ল ডৰথিয়া ব্ৰুকৰ গল্প, ডাক্তৰ লিডগেটৰ বিবাহৰ গল্প, মেৰী গাৰ্থৰ ইতিহাস আৰু বেঙ্কাৰ বাল্‌ষ্ট্ৰোডৰ পতন।

কিতাপখনিৰ আত্মা হৈছে ডৰথিয়া ব্ৰুক। ডৰথিয়াৰ আকাঙ্ক্ষা হৈছে ভালহোৱা আৰু অন্যৰ ভাল কৰিবলৈ যত্ন কৰা। নিজ দুৰ্ব্বলতা, আত্মজ্ঞানৰ অভাৱ আৰু পাৰিপাৰ্শ্বিকতাৰ প্ৰভাৱত ডৰথিয়াৰ আকাঙ্ক্ষা কিদৰে মৰিমূৰ হৈছিল তাকে 'মিডলমাৰ্চ'ত অৱতাৰণা কৰা হৈছে।

এটি মহান আত্মাৰ অধিকাৰী বুলি গণ্য কৰি ডৰথিয়াই বৃদ্ধ পণ্ডিত কাচাবোনক বিয়া কৰালে। কিন্তু কাচাবোনৰ প্ৰকৃত মূল্য নিৰ্ণয় কৰিছে ডৰথিয়াৰ সম্বন্ধীয় মিচেচ কাডৱালাদাৰে, “তাই তেওঁক মহাত্মা বুলি কয় মই কওঁ তেওঁ এটি ফোপোলা চুঙা।”

যিখন কিতাপ লিখি কাচাবোন ব্যস্ত আছে সেইখন কোনো মহান কিতাপ নহয়। নিজৰ অক্ষমতা পত্নীৰ পৰা কাচাবোনে লুকাই ৰাখিব নোৱাৰিলে। অৱশেষত তেওঁ কৰা স্বীকাৰোক্তিয়ে চৰিত্ৰটোৰ প্ৰতি আমাৰ অনুকম্পা আনে।

এজন মানুহৰ লগত ডৰথিয়া সুখী হলহেঁতেন তেওঁ হৈছে ডাক্তৰ লিডগেট। কিন্তু 'মিডলমাৰ্চ'ত প্ৰতিষ্ঠিত হৈ চিকিৎসা ব্যৱসায় কৰাৰ লগতে বৈজ্ঞানিক অনুশীলনো চলাবলৈ ইচ্ছা কৰা ডাক্তৰ জন আৱদ্ধ হ'ল ৰোচমণ্ড ভিন্‌সিৰ মায়াজালত, যি গৰাকী গাভৰুৱে নিজৰ সুখৰ বাহিৰে একোকে বুজি নাপায়। আমাৰ পৃথিৱীখন অসমতাৰে ভৰা, পৃথিৱীত এনে ঘটনা প্ৰায়ে ঘটি থাকে।

কিতাপখনিৰ অসফল চৰিত্ৰ হৈছে লেডিশ্ল। মেগীয়ে ষ্টেপান গেষ্টৰ মাজত দেখাৰ দৰে ডৰথিয়াইও এইজন পুৰুষৰ মাজত পঢ়ুৱৈসকলে বুজিব নোৱাৰা গুণৰ সমাবেশ দেখিছিল। কোনো কোনো সমালোচকৰ মতে এই দুটি চৰিত্ৰৰ ওপৰত জৰ্জ লিউচৰ চৰিত্ৰৰ ওপৰত প্ৰভাৱ পৰিছে।

বাকী কেইখন উপন্যাসৰ নিচিনা 'মিডল মাৰ্চ'ত লিখিকাই মাজে মাজে আত্মপ্ৰকাশ কৰি চৰিত্ৰ সমূহৰ কাৰ্য্যাৱলীৰ ওপৰত বক্তৃতা দিয়া নাই। বৰঞ্চ চৰিত্ৰ সমূহৰ কাৰ্য্যাৱলীৰ দ্বাৰাই সিহঁতৰ গুণ দোষ পাঠকৰ আগত দাঙি ধৰা হৈছে।

উপন্যাসৰ উপৰিও দৰ্শন বিষয়ৰ গধুৰ প্ৰবন্ধ পাতি এওঁ লিখিছিল, পিছত এইবোৰ কিতাপ আকাৰে প্ৰকাশিত কৰাও হৈছিল।

লিউচৰ মৃত্যুৰ পিছত ১৮৮০ খৃষ্টাব্দত লিখিকা গৰাকীয়ে জন ক্ৰচৰ লগত বিবাহ বান্ধোনত আবদ্ধ হয়। বৃদ্ধ অৱস্থাত হোৱা এই বিবাহক সম-সাময়িক সমাজে হেয় চকুৰে চাইছিল। এই বিবাহলৈ কটাক্ষপাত কৰি সমালোচকে কৈছিল যে জনপ্ৰিয়তাৰ উচ্চ শিখৰত থকা লিখিকাই বৃদ্ধ বন্ধু এজনক বিয়া নকৰাই যদি কুৰি বছৰীয়া ডেকা এজনকো বিয়া কৰাব বিচাৰিলেহেঁতেন তেতিয়াও পাত্ৰৰ অভাৱ নঘটিলহেঁতেন। তিনি কুৰিৰ ওচৰ চপা এই লিখিকা গৰাকীৰ ওপৰত এই বিষয়ত বিশেষ মন্তব্য নকৰাই উচিত। আচলতে মেৰী আনৰ স্বভাৱৰ অন্যতম প্ৰয়োজন আছিল কাৰোবাৰ মৰমৰ অৱলম্বন। ককায়েক, দেউতাক আৰু লিউচৰ মৰমৰ ছত্ৰছাঁয়াৰ পিছত মেৰী আনৰ নিঃসঙ্গ আত্মাই ক্ৰচৰ মৰমৰ আশ্ৰয় বিচাৰিছিল। ১৮৮০ চনতে মেৰী আনৰ জীৱনৰ যৱনিকা ঘটিল।

ইংৰাজী উপন্যাসৰ ইতিহাসত জৰ্জ ইলিয়টৰ নাম চিৰস্মৰণীয় হৈ থাকিব। চৰিত্ৰ সমূহৰ অন্তৰ ৰাজ্যত প্ৰৱেশ কৰিলে সিহঁতৰ মানসিক অন্তৰ্দ্বন্দ্ব জীৱন্তৰূপ ফুটাই তোলাত জৰ্জ ইলিয়ট আছিল সিদ্ধহস্ত। উপন্যাসত চৰিত্ৰৰ মন বিশ্লেষণ কৰি ইংৰাজী উপন্যাসত এক নতুন ধাৰাৰ সৃষ্টি কৰিছিল, যি ধাৰাই পৰৱৰ্ত্তী ঔপন্যাসিক সকলৰ হাতত পূৰ্ণতা লাভ কৰিছে। সেইবাবে সমালোচকসকলে তেওঁক আধুনিক উপন্যাসৰ বাটকটীয়া আখ্যা দিয়ে।

আহুতি

অধ্যাপক নিৰোদ বৰণ দাস
। অৰ্থনীতি বিভাগ ।।

যুদ্ধৰ বিভীষিকাত
মৃত্যুৰ শীতলতা
যদিহে থাকিব পাৰে
এটমৰ ধ্বংসস্তুপত
শান্তিৰ অৱকাশ
নেথাকিব কিয় ?
ৰক্তাক্ত বিপ্লৱৰ
প্ৰতিটো কোঁহত
নতুন চিন্তাধাৰা
আৰু সমাজ গঢ়াৰ
যদিহে প্ৰতিশ্ৰুতি থাকে—
তেনে বিপ্লৱক
আমি ভয় কৰোঁ কিয় ??
ক্ষমতা বিলাসী নৰ পিশাচৰ
অন্যায় অবিচাৰৰ
নৰমেধ যজ্ঞত
বুকুৰ কেঁচাতেজ নেচালি
বুৰ্জোৱা সমাজ ব্যৱস্থা
আৰু চিন্তাধাৰাক
যুদ্ধ বিপ্লৱ আৰু এটমৰ
প্ৰলয়ঙ্কৰী লেলিহান শিখাৰে
ভস্মীভূত কৰি
বিপ্লৱেৰে ৰক্তিম চিন্তাধাৰা
আৰু সমাজ ব্যৱস্থাৰ
বীজ তাত নিসিচোঁ কিয় ??
বুৰ্জোৱা ক্ষমতা বিলাসী
ভীৰু কাপুৰুষৰ
বাবে চিৰ অবাঞ্চিত
যুদ্ধ এটম আৰু বিপ্লৱৰ
বিভীষিকাৰে ৰক্তাক্ত হোৱা
চিন্তাধাৰা আৰু সমাজ ব্যৱস্থা
আজি জানো ইতিহাসৰ
কালবিজয়ী স্বাক্ষৰ নহয় ??

—❖❖—

সতীদাহ

লীণা পাঠক

হয়তো কোনোবা জনমত
মোৰ চকুৰ আগত
মোৰ ভগ্নী, মাতৃ নাইবা দুহিতাই
নশ্বৰ দেহ কৰিছিল ছাঁই
সুবৰ্ণ বৰ্ণ লেলিহান
বহ্নিশিখাত কৰি নিবেদন ।
পতিৰ চিতাত জুইত সতী জাহ যায়
নহয় ই কুসংস্কাৰ
নহয় ই পুৰুষৰ নাৰীৰ প্ৰতি অবিচাৰ
নিদৰ্শন ই যে আত্মত্যাগৰ
ভাৰতীয় নাৰীৰ মহান প্ৰেমৰ ।
মৰণৰ ভয় প্ৰেমে কৰে জয়
মোৰ মনৰ, দেহৰ আত্মাৰ কোঁহে কোঁহে
সেই ভাবনা বিৰাজমান ।
মই নাৰী, মই প্ৰকৃতি
মই ভালপাওঁ পুৰুষক
জীৱনৰে, মৰণৰে, অমৰ প্ৰেমেৰে ।

— ০০০ —

মানুহ, গণিত আৰু সংখ্যাৰেখা

অধ্যাপক প্ৰবীণ দাস, এম, এচ-চি
গণিত বিভাগ

বৰ্তমান যুগ গণিতৰ যুগ বুলি কলে বোধ হয় অত্যুক্তি কৰা নহ'ব। কাৰণ মানুহৰ যিকোনো সমস্যাৱলী সমাধানৰ ক্ষেত্ৰত প্ৰত্যক্ষ বা পৰোক্ষ-ভাবে হোৱা গণিতৰ সহায়ৰ কথা আজি সকলোৱে নিৰ্ব্বিবাদে মানি ল'ব। কম্পিউটাৰ আৰু তাৰ ব্যৱহাৰিক প্ৰয়োগৰ কথা আজি কোনে অস্বীকাৰ কৰিব? অন্তৰীক্ষত মানুহ পঠিওৱাৰ বা তেনে ধৰণৰ জ্যোতিষবিদ্যাৰ বিভিন্ন কলা-কৌশলৰ মূলতে থকা গণিতৰ বৰঙণি কোনে নেজানে? গণিতক বাদ দি আজি আমি এক চেকেণ্ডো কল্পনা কৰিব নোৱাৰোঁ। 'কলন গণিত' (Calculus) বাদ দিবলৈ হ'লে বিজ্ঞানৰ গতিও ৰুদ্ধ হৈ যাব। গণিতে নিজে কোনো কাৰ্য্য নকৰিব পাৰে, কিন্তু কাৰ্য্যসিদ্ধিৰ ক্ষেত্ৰত আগবঢ়োৱা বৰঙণি সদায় অপৰিহাৰ্য্য।

এতিয়া আমি চাওঁ, গণিত কেতিয়া কেনেকৈ মানুহৰ লগত জড়িত হ'ল। অৱশ্য এইটো ঠিক যে বুৰঞ্জীয়ে আমাক সবিশেষ জনাবলৈ অপাৰগ। কিন্তু সহজাত বিবেচনা আৰু বিচাৰ বুদ্ধি খটুৱাই আমি এটা সিদ্ধান্তলৈ আহিব পাৰোঁ যে মানৱ সভ্যতাৰ বিকাশৰ লগে লগে গণিতৰো আৱিৰ্ভাৱ হৈছিল। অৱশ্যে পৃথিৱীৰ বুকুত মানুহৰ পদাৰ্পণ এটা বহু বিতৰ্কিত বিষয়। বহুতৰ বহু মত।

'ডাৰউইন তত্ত্ব' অনুসৰণ কৰি আমি দেখোঁ যে মানুহ বিবৰ্তনৰ মাজেদি আজিৰ অৱস্থা পাইছে। 'এঙ্গেলছে কোৱাৰ দৰে এই বিবৰ্তনত শ্ৰমে প্ৰধান ভূমিকা গ্ৰহণ কৰিছে। শাৰীৰিক শ্ৰমে আমাৰ শৰীৰৰ পৰিবৰ্তন আনিছে আৰু মানসিক শ্ৰমে সেইদৰে গণিতৰ বিকাশ সাধন কৰিছে। প্ৰসঙ্গক্ৰমে উল্লেখনীয় যে গণিত বিকাশৰ প্ৰথম স্তৰ নিশ্চয় সংখ্যা। আদিম মানৱে তেওঁ-লোকৰ দৈনন্দিন জীৱনৰ বিভিন্ন দিশত এনেকুৱা কিছুমান প্ৰশ্নৰ হয়তো সন্মুখীন হৈছিল যেনে— কেইটা? কেইখন? কিমান? গতিকে এনেবোৰ প্ৰশ্নৰ উত্তৰ বিচাৰি তেওঁলোকে এক, দুই, তিনি ... ইত্যাদি সংখ্যাবিলাক আৱিষ্কাৰ কৰিছিল। অৱশ্যে এইবিলাক একেদিনাই ওলোৱা নাছিল। বিবৰ্তনৰ পথত এইবিলাক আৱিষ্কৃত হৈছে। জীৱনৰ স্বাভাৱিক গতিত স্বতঃস্ফুৰ্তভাৱে আৱিষ্কৃত হোৱা এই সংখ্যাবোৰক আমি স্বাভাৱিক সংখ্যা বুলি জানোঁ। এইবিলাক একৰ পৰা আৰম্ভ হৈছে, কিন্তু ক'ত শেষ, আমি উলিয়াব নোৱাৰোঁ

স্বাভাৱিক সংখ্যাবিলাক ওলোৱাৰ পিছত তেওঁলোকে দেখিলে যে যিকোনো দুটা বা ততোধিক স্বাভাৱিক সংখ্যাৰে যোগফল সদায় এটা স্বাভাৱিক সংখ্যাই হয়। যেনে 2, 3, 8, 12 আদি স্বাভাৱিক সংখ্যা আৰু ইহঁতৰ যোগফল 25 আন এটা স্বাভাৱিক সংখ্যা। এই কথাটো গণিতত এইদৰে কোৱা হয় যে স্বাভাৱিক সংখ্যাসমূহ যোগত সমাপ্ত (Closed under addition). কিন্তু বিয়োগৰ ক্ষেত্ৰত কথাটো সদায় অনুৰূপ নহয়। যেনে—2, 3 উভয়ে স্বাভাৱিক সংখ্যা, কিন্তু $2 - 3 = ?$ সেইদৰে এটা সৰু স্বাভাৱিক সংখ্যাৰ পৰা এটা ডাঙৰ স্বাভাৱিক সংখ্যা বিয়োগ কৰিবলৈ আমাৰ অসুবিধা। এই অসুবিধা দূৰীকৰণৰ অৰ্থে তেওঁলোকে ঋণ সংখ্যাৰে প্ৰণয়ন কৰিলে যেনে -1, —2, —3, —4, ……গতিকে প্ৰতিটো ধন স্বাভাৱিক সংখ্যাৰ বাবে তেওঁলোকে একোটা ঋণ সংখ্যা উলিয়ালে। আৰু এই ব্যৱস্থা অনুসৰি তেওঁলোকে লিখিলে $2 - 3 = -1$, $5 - 12 = -7$ ইত্যাদি ……কিন্তু তেওঁলোকৰ সমস্যা ইমানতে সমাধান নহ'ল। সমস্যা আহিল এটা সংখ্যাৰ পৰা সেই সংখ্যাটোকে বিয়োগ কৰিলে কি হব? যেনে: $1 - 1 = ?$, $2 - 2 = ?$ $3 - 3 = ?$ …… অৱশ্যে এটা সংখ্যাৰ পৰা সেই সংখ্যাটোকে বিয়োগ কৰিলে একো বাকী নেথাকে। এই বিয়োগফলটোক তেওঁলোকে শূন্য বুলি ক'লে আৰু লিখোঁতে '0', এই প্ৰতীকটো ব্যৱহাৰ কৰিলে। এইদৰে পূৰ্ণ সংখ্যাবিলাক পোৱা গ'ল। তাৰ পিছত যেতিয়া পূৰণৰ ধাৰণা আহিল তেতিয়া এইটো স্পষ্ট হৈ উঠিল যে, পূৰ্ণ সংখ্যাসমূহ পূৰণত সমাপ্ত। অৰ্থাৎ যিকোনো দুটা পূৰ্ণ সংখ্যাৰ পূৰণফল সদায় আন এটা পূৰ্ণ সংখ্যা হয়। কিন্তু হৰণৰ ক্ষেত্ৰত আকৌ কথাটো অন্য ধৰণৰ হয়। যেনে, 3, 4 উভয়ে পূৰ্ণ সংখ্যা কিন্তু সিহঁতৰ হৰণফল $\frac{3}{4}$ এটা ভগ্নাংশ। গতিকে সংখ্যাসমূহৰ পৰিসৰ আকৌ বাঢ়িল। ওপৰোক্ত ধৰণে অৰ্থাৎ যিবিলাক সংখ্যাক আমি অন্য দুটা পূৰ্ণ সংখ্যাৰ অনুপাত হিচাবে প্ৰকাশ কৰিব পাৰো, সেইবোৰক পৰিমেয় সংখ্যা নাম দিয়া হ'ল। এই দৃষ্টিকোণৰ পৰা 1, 2, 3, ……, —1, —2, —3 …… আটায়ে পৰিমেয় সংখ্যা। চমুকৈ আমি কব পাৰোঁ যে যদি p, q যিকোনো দুটা পূৰ্ণ সংখ্যা আৰু $q - o$ তেন্তে p/q এটা পৰিমেয় সংখ্যা।

এইবিলাকৰ বাহিৰে কিছুমান সংখ্যা পিছত আৱিষ্কৃত হ'ল। এইবিলাকক আমি অপৰিমেয় সংখ্যা বুলি জানোঁ। ইহঁতক কেতিয়াও দুটা পূৰ্ণ সংখ্যাৰ অনুপাত হিচাবে প্ৰকাশ কৰিব নোৱাৰি। পৰিমেয় সংখ্যাৰ এটা ধৰ্ম্ম হ'ল ইয়াক সসীম দশমিকত নাইবা অসীম কিন্তু পৌনঃপুনিকত প্ৰকাশ কৰিব পাৰি। যেনে, 2 এটা পৰিমেয় সংখ্যা আৰু $2 = 2{\cdot}0$, $\frac{1}{2}$ এটা পৰিমেয় সংখ্যা আৰু $\frac{1}{2} = {\cdot}5$. আকৌ $\frac{1}{3}$ এটা পৰিমেয় সংখ্যা আৰু $\frac{1}{3} = {\cdot}3333$ … … … অসীমলৈ $= {\cdot}\dot{3}$
$\frac{4}{7}$ এটা পৰিমেয় সংখ্যা আৰু $\frac{4}{7} = {\cdot}\underline{571428}\ \underline{571428}\ \underline{571428}\ 571 \cdots = {\cdot}\dot{5}7142\dot{8}$

কিন্তু অপৰিমেয় সংখ্যাসমূহ সদায় অসীম আৰু অপৌন-পুনিক দশমিকত প্ৰকাশ কৰিব পাৰি।

যেনে, 2 ৰ বৰ্গমূল অৰ্থাৎ √2

$\sqrt{2} = 1{\cdot}414213$ ... . অসীমলৈ।

	1·414213...............
1	2 1
24	100 96
281	400 281
2824	11900 11296
28282	60400 56564
282841	383600 282841
2828423	10075900 8485269
	1590631

... . — ... ...

স্বাভাৱিক সংখ্যাসমূহকে ধৰি অপৰিমেয় সংখ্যালৈকে আটাইবোৰকে বাস্তৱ সংখ্যা বোলে। আটাইবোৰ বাস্তৱ সংখ্যাকে এডাল অসীম সৰলৰেখাত বহুৱাব পাৰি। এই কাৰ্যটো আমি তলত দিয়া ধৰণে সমাধা কৰোঁ।

এডাল অসীম সৰলৰেখাত O এটা স্থিৰ বিন্দু লোৱা হ'ল। O ৰ সোঁফালে P এটা অন্য বিন্দু লোৱা হ'ল আৰু O ৰ পৰা P ৰ দূৰত্ব অৰ্থাৎ OP = 1 বুলি ধৰি লোৱা হ'ল। তেনেহলে P ৰ অৱস্থান 1 সংখ্যাটোৰে সূচিত কৰিব পাৰি। সেইদৰে P ৰ সোঁফালে OP ৰ সমান দূৰত আন এটা বিন্দু পোৱা হ'ব আৰু তাৰ অৱস্থান 2 এই সংখ্যাটোৰে চিহ্নিত কৰিব পৰা হ'ব। এইদৰে, আটাইবিলাক স্বাভাৱিক সংখ্যাক এই ৰেখাডালত বহুৱাব পাৰি। আকৌ O ৰ বাওঁহাতে —1, -2, -3, এই ঋণ পূৰ্ণসংখ্যাবিলাক বহুৱাব পাৰি। কাৰ্য্যক্ৰমে O ৰ অৱস্থান শূন্যেৰে চিহ্নিত কৰাটো আৱশ্যকীয় হৈ পৰিল। শেষত আটাইবিলাক পৰিমেয়, অপৰিমেয় সংখ্যাক এই ৰেখাডালত বহুৱাটো তেনেই সহজ হৈ পৰিল। এই গোটেই পদ্ধতিটোত এটা মন কৰিব লগীয়া আৰু আমোদজনক কথা এয়ে যে যিকোনো

এটা বাস্তব সংখ্যাৰ বাবে আমি অসীম ৰেখাডালত এটা বিন্দু পাওঁ আৰু ৰেখাডালৰ যিকোনো বিন্দুৰ বাবে এটা বাস্তব সংখ্যা পাওঁ। এই ৰেখাডালকে সংখ্যাৰেখা (Number line) বোলা হয়।

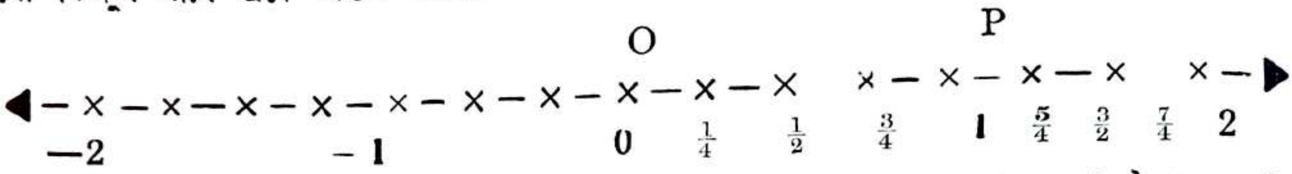

বাস্তব সংখ্যাসমূহৰ এটা অন্যতম ধৰ্ম্ম এয়ে যে যিকোনো দুটা বাস্তব সংখ্যাৰ মাজত, সিহঁত যিমানেই ওচৰা-ওচৰি নহওক লাগিলে, আন এটা বাস্তব সংখ্যা পাব পাৰি।

এই বাস্তব সংখ্যাসমূহৰ বাহিৰেও আন কিছুমান সংখ্যা আছে। ইহঁতক কাল্পনিক সংখ্যা বোলা হয়। যিহওক, বৰ্তমানৰ যি গণিত, সেয়া মূলতঃ সংখ্যাৰেখাৰ বিভিন্ন ধৰ্ম্মৰ প্ৰসাৰণ মাত্ৰ। বাস্তব সংখ্যাসমূহৰ বিভিন্ন ধৰ্ম্মৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি আজি অসংখ্য নতুন নতুন সূত্ৰ, গণিতৰ নতুন নতুন শাখা-প্ৰশাখা সৃষ্টি হৈয়ে আছে। সেয়েহে আধুনিক গণিত লিখকসকলে সংখ্যাৰেখাৰ জ্ঞান প্ৰাৰম্ভিক স্তৰৰ পৰাই দিবলৈ যত্ন কৰিছে। কিন্তু দুৰ্ভাগ্যবশতঃ ছাত্ৰ ছাত্ৰীসকলে এই অধ্যায়টো উহ্য ৰাখিবলৈ প্ৰয়াস কৰা দেখা যায়। আমি দেখিছোঁ যে উচ্চ বিদ্যালয়তে গণিতৰ সংখ্যাৰেখাৰ জ্ঞান দিবলৈ যত্ন কৰা হৈছে। অৱশ্যে অধ্যায়টো সুশৃঙ্খলভাবে প্ৰণয়ন নকৰা বাবেই হওক বা আমনিদায়ক বাবেই হওক নতুবা আন কোনো কাৰণতেই হওক ল'ৰা-ছোৱালীয়ে ইয়াৰ ওপৰত কম গুৰুত্ব আৰোপ কৰা দেখা গৈছে ই বৰ শুভ লক্ষণ নহয়।

এইটো ন দি ক'ব পাৰি যে সংখ্যাৰেখাৰ ওপৰত সুস্থ ধাৰণা থাকিলে গণিতৰ বহুত কথা আপোনা-আপুনি স্পষ্ট হৈ যাব। তেতিয়া আমাৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলেও গণিতৰ বিষয়টোক ভীতিৰে চোৱাৰ প্ৰয়োজন নহ'ব। অকল গণিতৰ ওপৰত থকা ভীতিৰ বাবে আমাৰ অসংখ্য ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়ে ইঞ্জিনিয়াৰিং পঢ়িব নোৱাৰে। গাওঁৰ ছাত্ৰ ছাত্ৰীৰ অৱস্থাতো আৰু শোচনীয়। নগৰৰ খিনিয়ে যিকোনো উপায়ে এটা টিউচন যোগাৰ কৰি দিয়েই যেনিবা, গাঁৱততো টিউটৰ পাবলৈকে নাই। এই অৱস্থাৰ ইতি পেলাবলৈ হ'লে আমাৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়ে উচ্চ বিদ্যালয়ৰ পৰাই যত্নবান হ'ব লাগিব। এইখিনিতে অভিভাৱক সকলৰ অৱশ্যে কৰ্তব্য আছে। তেওঁলোকে যদি নিজৰ ল'ৰা ছোৱালীক শিক্ষিত কৰিব বিচাৰে তেন্তে সিহঁতৰ অভাৱ-অভিযোগৰ প্ৰতি সততে চকু দিব লাগিব। তেতিয়াহে হয়তো আমি পৃথিবীৰ চকুত নিজকে প্ৰকাশ কৰিবলৈ সমৰ্থ হ'ম।

—●●—

সাধাৰণ সম্পাদকৰ প্ৰতিবেদন—

'তমসো মা জ্যোতিৰ্গময়' মহান মন্ত্ৰেৰে পোহৰ সন্ধানী নগৰবেৰা আঞ্চলিক ৰাইজৰ অশেষ ত্যাগৰ ফলত আজিৰ পৰা প্ৰায় ছ বছৰ আগতে কোনো এক শুভক্ষণত অঙ্কুৰিত হৈছিল, এই বিমলা প্ৰসাদ চলিহা মহাবিদ্যালয়খনি। এই ষষ্ঠ বছৰটোত সাধাৰণ সম্পাদক হিচাবে মোক এই মহাবিদ্যালয়ৰ গুৰুভাৰ বহন কৰিবলৈ অধিকাৰ দিয়া বাবে নিৰ্ব্বাচক মণ্ডলীক মোৰ আন্তৰিক কৃতজ্ঞতা জ্ঞাপন কৰিলোঁ।

মহাবিদ্যালয়লৈ নতুন বছৰত নতুন ছাত্ৰ ছাত্ৰীৰ সোঁত এটি আহে, ই নতুন কথা নহয়। বি, পি, চলিহা মহাবিদ্যালয়ত যি সকলে নতুন বছৰত নাম ভৰ্ত্তি কৰিলে তেওঁলোকক আমি পুৰণাখিনিয়ে আদৰণি জনোৱাটো আমাৰ কৰ্ত্তব্য কাৰণে অক্টোবৰ মাহৰ ৬ তাৰিখে বকোৰ প্ৰাক্তন হেড্‌মাষ্টৰ মাননীয় শ্ৰীযুত অচ্যুত কান্ত অধিকাৰীৰ সভা পতিত্বত মহাবিদ্যালয়ৰ নৱাগত আদৰণি উৎসৱটি পাতি নতুন পুৰণি এক পৰিয়াল হৈ পৰিছিলোঁ। লগতে আমাৰ স্থানীয় নগৰবেৰা হাইস্কুলৰ হেড্‌মাষ্টৰ শ্ৰীকৃষ্ণকান্ত শৰ্ম্মাদেৱে বাজ্যিক বঁটা লাভ কৰাত তেখেতক আমি এই আদৰণি সভাৰ জৰিয়তে আদৰ অভ্যৰ্থনা জনাওঁ আৰু সন্মান প্ৰদৰ্শন কৰোঁ।

কলেজ মাধ্যমত যিবিলাক উৎসৱ পালন কৰা হয় সেই সকলোবোৰ উৎসৱ সৰু বৰ অনুপাতে আমাৰ কলেজতো পালন কৰা হৈছিল। মোৰ কাৰ্য্যকালত ছাত্ৰ-ছাত্ৰী আৰু শিক্ষকবৃন্দৰ সহযোগত ৫০ জনীয়া দল এটিৰে "জাতীয় সেৱা আঁচনি শিবিৰ" ১০ দিনীয়া কাৰ্য্য-সূচীৰ পতা হয়। এই শিবিৰ পৰিচালনা কৰে ভাৰপ্ৰাপ্ত অধ্যাপক শ্ৰীযুত উমেশচন্দ্ৰ দাসদেৱে। এই ১০ দিনীয়া কাৰ্য্য-সূচীৰ মাজেদি অতি পিছপৰা গাৰ্পবোৰলৈ গৈ জৰীপ আদি কৰি জাতীয় সেৱা আঁচনি শিবিৰৰ উদ্দেশ্য সাফল্য মণ্ডিত কৰিবলৈ চেষ্টা কৰা হয়।

কাৰ্য্যকাল শেষ হোৱাৰ আগ মুহূৰ্ত্তত ছাত্ৰ সভাৰ বাৰ্ষিক অধিবেশন অনুষ্ঠিত কৰিব লগা হয়। কলেজৰ বাৰ্ষিক উৎসৱটি উদ্বোধন কৰিছিল নগৰবেৰা হাইস্কুলৰ প্ৰধান শিক্ষক শ্ৰীযুত গোবিন্দ চন্দ্ৰ নাথ দেৱে। উৎসৱৰ কাৰ্য-সূচীৰ প্ৰতিটি বিষয় দোহাৰিবলৈ নেযাওঁ। উৎসৱৰ এটি মন কৰিবলগীয়া কথা যে, অইন বছৰৰ দৰে এই বছৰৰ উৎসৱত ছাত্ৰ ছাত্ৰী সকলক বিভিন্ন বিভাগত বেছি পৰিমাণে যোগদান কৰা দেখা পোৱা নগ'ল। কলেজৰ অধ্যক্ষ শ্ৰীযুত দেৱপ্ৰসাদ শইকীয়াদেৱৰ পৌৰহিত্যত বাৰ্ষিক উৎসৱৰ বঁটা বিতৰণি

সভাখন পাতি উৎসৱৰ অন্ত পেলোৱা হয়।

কলেজৰ পেক্ষাগৃহ, ছাত্ৰ-জিৰণি কোঠা, ছাত্ৰ-সন্থাৰ কাৰ্য্যালয় আৰু বহুধৰণৰ অভাৱ অভিযোগৰ ফলত ছাত্ৰ ছাত্ৰীসকলে অলেখ কষ্ট স্বীকাৰ কৰিব লগা হয়। মই আশাকৰোঁ, কলেজ কৰ্তৃপক্ষই অতি কম দিনৰ ভিতৰতে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ অভাৱ বোৰ দূৰ কৰিব পাৰিব।

ছাত্ৰসভাত নিয়মিতভাৱে সহকাৰী সাধাৰণ সম্পাদক মনোনীত কৰা হৈছিল। কিন্তু তেওঁ বছৰৰ আৰম্ভণিতে কলেজ পৰিত্যাগ কৰাত তেওঁৰ ঠাইত নতুন সহকাৰী সাধাৰণ সম্পাদক মনোনীত কৰা নহ'ল, যাৰ ফলত গোটেই বছৰ মই অকলে কাম পৰিচালনা কৰাত অশেষ কষ্টৰ সন্মুখীন হব লগীয়া হয়। এইয়া মোৰ নতুন অভিজ্ঞতা।

মানুহৰ মনৰ ইচ্ছাৰে সকলো হৈ নুঠে। মোৰো মন আছিল বি, পি, চলিহা মহাবিদ্যালয়ত বহুতো কিবা কিবি কৰিম, কিন্তু হৈ নুঠিল। সেয়ে পিছৰ চাম সম্পাদকলৈ আশা ৰাখিছোঁ আধৰুৱা কামবোৰ সমাপ্ত কৰি মহাবিদ্যালয়ৰ উন্নতি সাধন কৰিব।

মহাবিদ্যালয়খনৰ সাধাৰণ সম্পাদক হৈ থকাৰ সুবিধাকণ পাইহে দক্ষিণ-পশ্চিম কামৰূপ ছাত্ৰ-সন্থাৰ সভাপতি হৈ কিবা কাম কৰিব পাৰিলোঁ নে নাই তাক দোহাৰিবৰ প্ৰয়োজন নাই।

মোৰ কাৰ্য্যকালৰ সময় ছোৱাত দিহা পৰামৰ্শ দি সহায় সহযোগ আগবঢ়োৱা বাবে পৰম পূজনীয় অধ্যক্ষ শ্ৰীযুত দেৱপ্ৰসাদ শইকীয়া, অধ্যাপক নিৰোদ বৰণ দাস, উমেশ চন্দ্ৰ দাস, বীৰেন্দ্ৰ কুমাৰ দাস, বসন্ত কুমাৰ মিশ্ৰ আৰু দয়ানন্দ দাস মুখ্যে ভালেকেইজন শিক্ষক গুৰুৰ ওচৰত মই চিৰ কৃতজ্ঞ।

তাৰোপৰি ছাত্ৰ-ছাত্ৰী বন্ধু-বান্ধৱীসকলৰ যি উপদেশ আৰু সহায় মোক সাধাৰণ সম্পাদকৰ দৰে গুৰুত্বপূৰ্ণ পদটো চলোৱাত সম্ভৱ কৰি তুলিলে তেওঁলোকৰ ওচৰত মই চিৰঋণী। বিশেষকৈ শিৱচৰণ দাস জাহাঙ্গিৰ হুচেইন, ৰবিন মেধি, বাসুদেৱ সাহা, সবিতা ডেকা, প্ৰতিভা চৌধুৰী আৰু প্ৰমোদিনী মেধিৰ ওচৰত মই মোৰ হিয়া-ভৰা কৃতজ্ঞতা জ্ঞাপন কৰিলোঁ।

সদৌশেষত কওঁ বি, পি, চলিহা কলেজৰ বন্ধু বান্ধৱীসকলৰ লগতে বি, পি, চলিহা কলেজৰ ছাত্ৰ সন্থাৰ ভৱিষ্যত সম্পাদক সম্পাদিকাই তেওঁলোকৰ কাৰ্য্য আৰু ভাবাদৰ্শেৰে নতুন মূল্যবোধৰ সৃষ্টিত বৰঙণি যোগোৱাত ঈশ্বৰে সহায় কৰক। অনিচ্ছাকৃত ভুলৰ বাবে এই প্ৰতিবেদনৰ জৰিয়তে আটাইৰে ওচৰত ক্ষমা বিচাৰি, বি, পি, চলিহা কলেজৰ উজ্বল ভৱিষ্যত কামনা কৰি মোৰ এই প্ৰতিবেদনৰ সামৰণি মাৰিছোঁ।

জয়তু বিমলা প্ৰসাদ চলিহা কলেজ।

মজিবুৰ ৰহমান চৌধুৰী
সাধাৰণ সম্পাদক
ছাত্ৰ একতা সভা।

সাংস্কৃতিক বিভাগৰ সম্পাদকৰ প্ৰতিবেদন:

জয়জয়তে মহাবিদ্যালয়ৰ যিসকল সদাশয় ছাত্ৰ ছাত্ৰীৰ অসীম, অকৃত্ৰিম মোহবন্ত আৰু নিৰবিচ্ছিন্ন সহায় সহযোগৰ স্বৰ্ণ পৰশে মোৰ লেখীয়া দুৰ্ভগীয়া অনভিজ্ঞ আৰু অপাৰ্গত ব্যক্তি এজনক মহাবিদ্যালয়ৰ ছাত্ৰ একতা সভাৰ সাংস্কৃতিক সম্পাদকৰ দৰে এক গুৰুদায়িত্ব পালন কৰিবলৈ সহায় আগবঢ়ালে তেওঁলোকলৈ মোৰ আন্তৰিক শুভেচ্ছা আৰু ভক্তিপূৰ্ণ কৃতজ্ঞতাৰ পুষ্পাঞ্জলি আগবঢ়ালো। প্ৰিয় ছাত্ৰ-ছাত্ৰী বন্ধু বান্ধৱী সকল! সাংস্কৃতিক সম্পাদক হিচাবে আপোনাসবলৈ মই এজন ক্ষুদ্ৰ আৰু অপাৰ্গত ব্যক্তি হিচাপে কিবা সেৱা আগবঢ়াব পাৰিলোঁনে নাই সেয়া মূল্যায়ন কৰিব আপোনাসবে।

কলা সংস্কৃতিৰ পূৰ্ণতাৰ কাৰণে বিবিধ আহিলা-পাতিৰ প্ৰয়োজন। আমাৰ মহাবিদ্যালয়ত অনুসন্ধান কৰিলে কলা সংস্কৃতিৰ আহিলা সমূহ চকুত নপৰে। আহিলা-পাতি দূৰৈৰ কথা মঞ্চ সাজিবলৈ সাজ পোচাক নথকাত দূৰণিৰ ঠাইৰ পৰা সংগ্ৰহ কৰি মঞ্চ নিৰ্ম্মাণ কৰা হয়। এই কথা অতি পৰিতাপৰ, গতিকে কলেজ কৰ্ত্তৃপক্ষলৈ মোৰ কাতৰ অনুৰোধ যেন তেওঁলোকে অচিৰেই উক্ত অভাৱবোৰ দূৰ কৰে

কলা সংস্কৃতিৰ মূৰত কুঠাৰাঘাত কৰা আন এবিধ কাৰণ হ'ল ছাত্ৰ ছাত্ৰীৰ অসহযোগিতা। পৰৱৰ্ত্তী মহাবিদ্যালয় সপ্তাহ যাতে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ বলিষ্ঠ সহায় সহযোগিতাৰে মুখৰিত হয় তাৰ বাবে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীলৈ সানুনয় অনুৰোধ থাকিল।

ইয়াৰ উপৰিও আৱশ্যকীয় অৰ্থ নথকাত সাংস্কৃতিক বিভাগৰ উৎকৰ্ষতা বহু পৰিমাণে বাধা প্ৰাপ্ত হৈছে এটা প্ৰেক্ষাগৃহৰ অভাৱ বিশেষভাৱে উল্লেখযোগ্য। এই কাৰণ সমূহৰ বাবে মই মোৰ কাৰ্য্যবোৰ সুচাৰুৰূপে পৰিচালনা কৰাত যথেষ্ট বাধাৰ সন্মুখীন হৈছিলোঁ।

প্ৰিয় বন্ধু বান্ধৱী সকল, মোৰ কল্পনানুসাৰে যদিও সাংস্কৃতিক জগতৰ কোনো উন্নতি মূলক কাম কৰিব নোৱাৰিলোঁ। তথাপিতো আপোনা সবৰ পৰা সহায় সহযোগ পোৱা নাই বুলি ক'লে বৰ ডাঙৰ ভুল কৰা হ'ব। আপোনালোকে মোক সৰ্ব্বোতোপ্ৰকাৰে সহায় কৰি যিদৰে উৎসাহিত আৰু অনুপ্ৰাণিত কৰিলে, তাৰ বাবে ধন্যবাদেৰে কৃতজ্ঞতাৰ শৰাই আগবঢ়াইছোঁ। এইখিনিতে আৰু এটা কথা উল্লেখ নকৰিলে অকৃতজ্ঞ হৈ ৰ'ম। সেয়া হ'ল আমাৰ প্ৰিয় অধ্যাপক ৰঞ্জিত বৰা দেৱৰ কথা। ভাৰপ্ৰাপ্ত অধ্যাপক হিচাপে তেওঁখতে সাংস্কৃতিক বিভাগৰ যাৱতীয় বিষয় সমূহত সৰ্ব্বোতোপ্ৰকাৰে উপদেশ দি কৰ্ত্তব্য আৰু দায়িত্ববোধ

আহৰণত যি অনুপম বৰঙণি মোলৈ আগ-বঢ়ালে তাৰ বাবে মাননীয় অধ্যাপক ডাঙৰীয়'লৈ নিবেদিছোঁ সহস্ৰ ধন্যবাদ আৰু আন্তৰিক কৃতজ্ঞতা। ইয়াৰ উপৰিও শ্ৰদ্ধাভাজন অধ্যক্ষ আৰু অন্যান্য অধ্যাপকৰ বহুমুলীয়া উপদেশৱলীয়ে মোক অনু-প্ৰাণিত আৰু উৎসাহিত কৰাত তেওঁলোকলৈ কৃতজ্ঞতাৰে শলাগ জনাইছোঁ। মোৰ প্ৰিয় বন্ধু জাহাঙ্গীৰ হুছেইন আৰু আইনুদ্দিন মজুমদাৰে প্ৰায়বোৰ ক্ষেত্ৰত সহায় আৰু উপদেশ দিয়াত তেওঁলোক দুজনকো শ্ৰদ্ধা আৰু মৰমেৰে শলাগিছোঁ।

সদৌ শেষত মহাবিদ্যালয়ৰ সকলো ছাত্ৰ-ছাত্ৰীলৈ মৰম আৰু নমস্কাৰ জনাই, পূজনীয় অধ্যক্ষ আৰু অধ্যাপক মণ্ডলীলৈ অৱনত মস্তকে শ্ৰদ্ধা আৰু প্ৰণি-পাত আগবঢ়াই চালুকীয়া মহাবিদ্যালয়খনৰ সৰ্ব্বাঙ্গীন উন্নতি কামনা কৰি মোৰ ক্ষুদ্ৰ প্ৰতিবেদন খনিৰ আঁৰ কাপোৰ টানিলো। জয়হিন্দ।

নওসাদ আলী আহমেদ
সম্পাদক, সাংস্কৃতিক বিভাগ।

★ ★ ★

সাহিত্য বিভাগৰ সম্পাদকৰ প্ৰতিবেদন :-

যোৱা মাৰ্চ মাহত যেতিয়া সাহিত্য বিভাগৰ সম্পাদক মনোনীত হৈছিলোঁ, তেতিয়া মনত প্ৰত্যয় জন্মা নাছিল যে মই ইয়াৰ বাবে উপযুক্ত। তথাপিতো, যিহেতু মনোনীত হলোৱেই, সেয়ে মনতে দৃঢ়সংকল্প ললোঁ কলেজখনক সাহিত্যৰ ক্ষেত্ৰত উন্নতিৰ জখলাত আগুৱাই নিবলৈ। মনোনীত হোৱাৰ পিছত জুলাই মাহৰ পৰাহে নিয়মিত শ্ৰেণী আৰম্ভ হ'ল। লগে লগে আহি পৰিল আলোচনী এখন উলিওৱাৰ সঙ্কল্প। পিছৰ মাহতে সিদ্ধান্ত কৰা হ'ল প্ৰাচীৰ পত্ৰিকা এখন উলিওৱাৰ। আলোচনী আৰু প্ৰাচীৰ পত্ৰিকা 'ফল্গু'ৰো সম্পা-দনাৰ ভাৰ পৰিল এই অভাজনৰ হাততে। তথাপি বুকুত সাহ বান্ধি আগুৱাই থাকিলোঁ।

এখন আলোচনাচক্ৰ আৰু এটা সাহিত্য প্ৰতিযোগিতা পতাৰ ইচ্ছা আছিল যদিও, এবেলেগে তিনিজন সম্পাদকৰ দায়িত্ব চলাবলগীয়া হোৱাত আৰু লগতে কলেজৰ অন্যান্য ক্ষেত্ৰতো বহুতো বাধা বিঘিনি আহি পৰাত সেয়া বাস্তৱত পৰিণত নহল। কলেজৰ বাৰ্ষিক উৎসৱত অন্যান্য বিভাগৰ লগতে সাহিত্য বিভাগৰ পৰাও বিভিন্ন প্ৰতিযোগিতাৰ আয়োজন কৰা হৈছিল। অন্যান্য বছৰৰ দৰে অসমীয়া, বঙলা, আৰু ইংৰাজী কবিতা আবৃত্তি, অসমীয়া আৰু ইংৰাজী ৰচনা আৰু অসমীয়া গল্প আৰু কবিতাৰ প্ৰতিযোগিতা পতাৰ উপৰিও এইবাৰ নতুনকৈ হিন্দী আৰু আৰবী কবিতা আবৃত্তি, ইংৰাজী কবিতা ৰচনা আৰু আকস্মিক

কৱিতা ৰচনা প্ৰতিযোগিতাও পতা হৈছিল।

যি.য়ই নহওক, আলোচনী প্ৰকাশ, প্ৰাচীৰ পত্ৰিকা প্ৰকাশ আৰু কেইটামান নতুন বিষয়ৰ প্ৰতিযোগিতাৰ প্ৰচলন কলেজৰ সাহিত্যৰ ক্ষেত্ৰত এই বছৰ.টাত উল্লেখযোগ্য পদক্ষেপ। সম্পাদক হিচাপে মই এই কাৰ্য্যভাৰ চলোৱাতে ভাৱপ্ৰাপ্ত অধ্যাপক শ্ৰীবীৰেন্দ্ৰ কুমাৰ দাসৰ উপৰিও অধ্যক্ষ শ্ৰীদেৱপ্ৰসাদ শইকীয়া আৰু সৰ্বশ্ৰী ৰঞ্জিত কুমাৰ বৰা, বসন্ত কুমাৰ মিশ্ৰ, উমেশ চন্দ্ৰ দাস মানৱেন্দ্ৰ কলিতা, হবিব উল্লাহ, দেৱেশ চন্দ্ৰ দাস, শ্ৰীমতী কল্যাণী দাস আদিকে ধৰি অধ্যাপক-অধ্যাপিকা সকলৰ পৰা পোৱা উপদেশ, পৰামৰ্শ আৰু সহায় কাহানিও পাহৰিব নোৱাৰো। তদুপৰি ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ পৰা পোৱা সহায় আৰু পৰামৰ্শও উল্লেখণীয়, বিশেষকৈ সৰ্বশ্ৰী মজিবুৰ ৰহমান চৌধুৰী, নগেন্দ্ৰ নাথ মেধি, মফিজুদ্দিন আহমদ, ভৱানী কুমাৰ শৰ্মা, গোবিন্দ বৈশ্য আদিৰ। এই খিনিতে আটাইলৈকে মোৰ কৃতজ্ঞতা জনালোঁ। বিমলা প্ৰসাদ চলিহা কলেজ দীৰ্ঘজীৱী হওক, ছাত্ৰ একতা সভা দীৰ্ঘজীৱী হওক। ধন্যবাদ—

শ্ৰীমহানন্দ মেধি
সম্পাদক, সাহিত্য বিভাগ।

ছাত্ৰ জিৰণি কোঠাৰ সম্পাদকৰ প্ৰতিবেদন—

বিমলা প্ৰসাদ চলিহা মহাবিদ্যালয়ৰ "ছাত্ৰ জিৰণি কোঠা"ৰ সম্পাদক হিচাবে মোক নিয়োজিত কৰা আমাৰ নিৰ্বাচক মণ্ডলীৰ ওচৰত মই চিৰকৃতজ্ঞ। আনহাতে যিসকল বন্ধু-বান্ধৱীৰ সহায় সহানুভূতি আৰু উৎসাহ-উদ্দীপনা পাই এই বিভাগৰ সম্পাদক হোৱাৰ গৌৰৱ অৰ্জন কৰিলো তেখেত সকললৈ মোৰ আন্তৰিক কৃতজ্ঞতা থাকিল।

দুখৰ বিষয় আমাৰ ছাত্ৰ জিৰণি কোঠাটোৰ অৱস্থা শোচনীয় বুলিয়েই ক'ব লাগিব। মই কাৰ্য্যভাৰ গ্ৰহণ কৰাৰ পিছৰে পৰা আমাৰ ছাত্ৰ জিৰণি কোঠাটোৰ উন্নতিৰ বাবে অপ্ৰাণ চেষ্টা কৰি আহিছোঁ আৰু কলেজ কৰ্তৃপক্ষকো দৃষ্টি গোচৰ নকৰোৱাকৈ থকা নাই। জিৰণি কোঠাটোৰ অৱস্থা ভাল নোহোৱা বাবে আৰু ছাত্ৰসকলক ভালদৰে খেলা-ধূলাৰ সামগ্ৰীৰ যোগান ধৰিব নোৱাৰা বাবে মই অতিশয় দুঃখিত। আশা ৰাখিছো আগন্তুক ছাত্ৰ জিৰণি কোঠাৰ সম্পাদকে যাতে মোৰ অসম্পূৰ্ণ কামবোৰ সম্পূৰ্ণ কৰে।

মোৰ এই এবছৰীয়া কাৰ্য্যকালত মই কিমান দূৰ কৃতকাৰ্য্যতা লাভ কৰিব পাৰিছোঁ ক'ব নোৱাৰো, তাৰ বিচাৰ আপোনালোকৰ হাতত।

সদৌ শেষত বিমলা প্ৰসাদ চলিহা মহাবিদ্যালয় আৰু ইয়াৰ সমূহ শিক্ষক-শিক্ষয়ত্ৰী তথা ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ উজ্জল ভৱিষ্যত কামনা কৰি আৰু জ্ঞাত বা অজ্ঞাতসাৰে কৰা দোষৰ বাবে প্ৰাৰ্থনা জনাই বিদায় মাগিছোঁ। নমস্কাৰ—

শ্ৰীনাগেন্দ্ৰ নাথ মেধি।
সম্পাদক, "ছাত্ৰ জিৰণি কোঠা"।

ছাত্ৰী জিৰণি কোঠাৰ সম্পাদিকাৰ প্ৰতিবেদন—

বিমলা প্ৰসাদ চলিহা মহাবিদ্যালয়ৰ "ছাত্ৰী জিৰণি কোঠা'ৰ সম্পাদিকা হিচাবে মোক নিয়োজিত কৰা বাবে নিৰ্বাচক মণ্ডলীলৈ মোৰ আন্তৰিক কৃতজ্ঞতা জ্ঞাপন কৰিছোঁ। আনহাতে যি সকল অধ্যাপক আৰু বন্ধু-বান্ধৱীয়ে মোক উৎসাহ উদ্দীপনা যোগাইছিল এই ছেগতে তেওঁলোকলৈকো মোৰ কৃতজ্ঞতা তথা ধন্যবাদ জনাইছোঁ।

কলেজ সমূহত ছাত্ৰীৰ বাবে জিৰণি কোঠা এটাৰ নিতান্ত প্ৰয়োজন। আমাৰ কলেজতো ছাত্ৰীৰ জিৰণি কোঠা এটা থকাতো অস্বীকাৰ কৰিব নোৱাৰোঁ। পিছে দুখৰ বিষয় ছাত্ৰী জিৰণি কোঠাটোৰ অৱস্থা প্ৰায় শোচনীয় বুলি ক'ব পাৰি। অৱশ্যে আমাৰ কলেজৰ দৰে চালুকীয়া অনুষ্ঠান এটিত সকলোখিনি পাবলৈ আমি আশা কৰিব নোৱাৰোঁ। অভাৱ অভিযোগ সদায় থাকিব; কিন্তু অভাৱ সমূহ পূৰণ হোৱাটো সকলোৰে কাম্য। আমি যিখিনি অভাৱ পাইছিলোঁ আশা কৰোঁ আমাৰ পিছৰ চামে সেইখিনি নেপাব। কৰ্তৃপক্ষলৈ মোৰ একান্ত অনুৰোধ থাকিল যাতে ছাত্ৰী জিৰণি কোঠাটোৰ উন্নতিৰ বাবে অবিৰত চেষ্টা কৰে।

মোৰ এই বছৰীয়া কাৰ্যকালত মই কিমান দূৰ সফল হ'ব পাৰিছোঁ সেয়া ক'ব নোৱাৰো। সেই বিচাৰ আপোনালোকৰ হাতত। মই যিখিনি নোৱাৰিলো আশা ৰাখিছো নতুন সম্পাদিকাই সেইখিনি চেষ্টা কৰিব।

সাম্মানিত অধ্যক্ষ তথা সম্পাদক সকলোকে মোৰ আন্তৰিক শ্ৰদ্ধা আৰু বন্ধু বান্ধৱীলৈ মোৰ ধন্যবাদ যাচিলো। বিমলা প্ৰসাদ চলিহা কলেজ দীৰ্ঘজীৱী হওক এয়ে মোৰ আন্তৰিক কামনা।

নমস্কাৰ—

শ্ৰীইভা চৌধুৰী
সম্পাদিকা,
ছাত্ৰী জিৰণি কোঠা।

তৰ্ক আৰু আলোচনা চক্ৰৰ সম্পাদকৰ প্ৰতিবেদন :

জয়জয়াতে মই বিমলা প্ৰসাদ চলিহা মহাবিদ্যালয়ৰ সমূহ ছাত্ৰ-ছাত্ৰীলৈ আন্তৰিক ধন্যবাদ জ্ঞাপন কৰিছোঁ। তৰ্ক শিক্ষাৰ এটি প্ৰধান অংগ। ইয়াৰ জৰিয়তে ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ সুপ্ত প্ৰতিভা বিকাশ হয়। বছৰটোত আমাৰ কলেজত হোৱা প্ৰথম তৰ্ক প্ৰতিযোগিতাৰ বিষয় বস্তু আছিল "নাৰী শিক্ষাই বৰ্ত্তমান সমাজত বিশৃঙ্খলাৰ সৃষ্টি কৰিছে।" দ্বিতীয়খন তৰ্ক সভা বছৰৰ শেষত অনুষ্ঠিত হয়। ইয়াৰ বিষয় বস্তু আছিল "ৰাষ্ট্ৰীয় সঙ্গীতে ৰাষ্ট্ৰীয় সংহতিত ব্যাঘাত জন্মাইছে" বছৰৰ শেষত এটি ইংৰাজী তৰ্ক প্ৰতিযোগিতাও হয়। ইয়াৰ বিষয় বস্তু আছিল "Food problem is the bi-product of population problem." ইয়াৰ পিছত এটি আকস্মিক বক্তৃতাৰ অনুষ্ঠান আৰু প্ৰশ্নোত্তৰ প্ৰতিযোগিতা পতা হয়। প্ৰতিবেদনৰ সমৰণিত মোক বিভিন্ন বিষয়ত উপদেশ দিয়া বাবে মাননীয় অধ্যক্ষ শ্ৰীদেৱপ্ৰসাদ শইকীয়া, অধ্যাপক উমেশ দাস, অধ্যাপক ৰঞ্জিত কুমাৰ বৰা, অধ্যাপক ধীৰেন্দ্ৰ কুমাৰ দাস, অধ্যাপক বসন্ত কুমাৰ মিশ্ৰ, অধ্যাপক মানবেন্দ্ৰ কলিতা আৰু অধ্যাপক হবিব উল্লাহ দেবলৈ মোৰ শ্ৰদ্ধা আৰু ভক্তি নিবেদন কৰিছোঁ। ছাত্ৰ বন্ধু সকলৰ ভিতৰত মজিবুৰ, জাহাঙ্গীৰ, নগেন, মহানন্দ, ফিৰোজ আৰু ফুলচানে বিভিন্ন বিষয়ত সহায় কৰা বাবে তেওঁলোকৰ ওচৰত চিৰকৃতজ্ঞ থাকিলো। শেষত বিগত বছৰৰ ভিতৰত হোৱা জ্ঞাত আৰু অজ্ঞাত ভুলৰ বাবে ক্ষমা মাগি প্ৰতিবেদনৰ ইতিৰেখা টানিলো।

জয়হিন্দ।

মফিজুদ্দিন আহমেদ
সম্পাদক, তৰ্ক আৰু আলোচনা চক্ৰ বিভাগ।

সঙ্গীত বিভাগৰ সম্পাদকৰ প্ৰতিবেদনঃ

মই বিমলা প্ৰসাদ চলিহা মহাবিদ্যালয়ৰ ১৯৭৭-৭৮ চনৰ বাবে সঙ্গীত বিভাগৰ সম্পাদক হবলৈ পাই বন্ধু বান্ধবী সকলক আন্তৰিক ধন্যবাদ জ্ঞাপন কৰিছো। মই সম্পাদক হোৱাৰ পিছতে দেখিছিলো যে মহাবিদ্যালয়ৰ সঙ্গীত বিভাগটোত বহুতো বাদ্যযন্ত্ৰৰ অভাৱ। সেইবোৰৰ অভাৱ পূৰণৰ বাবে কলেজ কৰ্ত্তৃপক্ষক আবেদন কৰা হৈছিল, কিন্তু বহুতো অসুবিধাৰ হেতু কৰ্ত্তৃপক্ষই বাদ্যযন্ত্ৰৰ অভাৱ পূৰণ কৰিব নোৱাৰিলে। গতিকে কৰ্ত্তৃপক্ষৰ ওচৰত অনুৰোধ জনাওঁ যাতে সঙ্গীত বিভাগৰ প্ৰয়োজনীয় বস্তুবোৰ অনতিপলমে যোগান ধৰি কলেজখনৰ সঙ্গীত বিভাগৰ উন্নতি সাধন কৰে।

মোৰ কালছোৱাত বন্ধু আনোৱাৰ হুছেইন, তীৰ্থ গোস্বামী, প্ৰফুল্ল কলিতা আৰু বান্ধবী সুৰমা বসুমতাৰীয়ে মোক সহায় কৰাত মই তেখেত সকলক আন্তৰিক ধন্যবাদ জ্ঞাপন কৰিছো, লগতে উক্ত বিভাগৰ ভাৰপ্ৰাপ্ত অধ্যাপক শ্ৰীউমেশ চন্দ্ৰ দাস দেৱৰ উপদেশ আৰু সহায় সহযোগিতাই মোক কাম চলোৱাত যথেষ্ট অৰিহণা যোগোৱা বাবে তেখেতক মোৰ আন্তৰিক শ্ৰদ্ধা জ্ঞাপন কৰিছোঁ।

সদৌ শেষত মহাবিদ্যালয়ৰ অধ্যক্ষ, শিক্ষক আৰু ছাত্ৰ-ছাত্ৰী বন্ধু বান্ধবী সকলক মোৰ শ্ৰদ্ধাঞ্জলি জ্ঞাপন কৰি মোৰ এই প্ৰতিবেদনৰ সামৰণি মাৰিলো।

শ্ৰীমদন মোহন দাস
সম্পাদক, সঙ্গীত বিভাগ।

গুৰু খেল-ধেমালী বিভাগৰ সম্পাদকৰ প্ৰতিবেদন :

জয়জয়তে বিমলা প্ৰসাদ চলিহা মহাবিদ্যালয়ৰ যি সকল শিক্ষক আৰু ছাত্ৰ-ছাত্ৰী, ভাই-ভনীয়ে মোক ১৯৭৭-৭৮ চনৰ বাবে ক্ৰীড়া বিভাগৰ সম্পাদক হিচাবে মনোনীত কৰিলে সেই সকলোলৈ মোৰ হিয়াভৰা শ্ৰদ্ধাঞ্জলি যাচিলোঁ।

মানুহৰ শাৰীৰিক আৰু মানসিক উৎকৰ্ষ সাধনত খেল ধেমালিৰ অৰিহণা যথেষ্ট। কিন্তু খুব পৰিতাপৰ বিষয় যে মহাবিদ্যালয়ৰ ছাত্ৰ-ছাত্ৰী সমূহৰ ভিতৰত এই খেল ধেমালিৰ প্ৰতি আগ্ৰহৰ অভাৱ পৰিলক্ষিত হয়। অৱশ্যে এই ক্ষেত্ৰত কলেজ কৰ্তৃপক্ষৰ অৱহেলাও বহুখিনি পোৱা যায়, আজিকোপতি বাৰে বাৰে দাবী কৰা স্বৰ্ত্তেও এখন খেল পথাৰৰ অভাৱ পূৰণ কৰিব পৰা নাই।

এইবেলি অভয়াপুৰি মহাবিদ্যালয়ত পতা "গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয় আন্তঃ কলেজ ফুটবল প্ৰতিযোগিতাত" অংশ গ্ৰহণ আমাৰ মহাবিদ্যালয়ৰ মোৰ কাৰ্য্যকালতেই প্ৰথম। মোৰ এই এবছৰৰ অভিজ্ঞতাৰে কওঁ যে, উপযুক্ত প্ৰশিক্ষণ পালে আমাৰ মহাবিদ্যালয়ৰ পৰা এটা ভাল ফুটবল খেলুৱৈ দল ওলাব।

সকলো সময়তে নানা দিশৰ পৰা সহায় সহানুভূতিৰে মোৰ কাম চলাই নিয়াত সহায় কৰা অধ্যক্ষ মাননীয় শ্ৰীযুত দেৱপ্ৰসাদ শইকীয়া দেৱ আৰু মোৰ বিভাগৰ তত্বাৱধায়ক মাননীয় অধ্যাপক শ্ৰীযুত বসন্ত কুমাৰ মিশ্ৰ দেৱৰ উপৰিও অধ্যাপক শ্ৰীযুত বীৰেন্দ্ৰ কুমাৰ দাস দেৱলৈ মোৰ আন্তৰিক শ্ৰদ্ধাঞ্জলি নিবেদিলো। ইয়াৰ উপৰিও যিসকল বন্ধু বান্ধৱীয়ে মোলৈ সহায় আগবঢ়াইছিল সেওঁলোক হ'ল সৰ্ব্বশ্ৰী বাসুদেৱ সাহা, মজিবৰ ৰহমান, চৌধুৰী, নওসাদ আহ্‌মেদ, দীপ্তিৰেখা পাঠক, ৰেবা পাঠক আদি এই ছেগতে এওঁলোকলৈ মোৰ আন্তৰিক ধন্যবাদ জ্ঞাপন কৰিছোঁ।

অৱশেষত মোৰ অজ্ঞানিত ভুলৰ বাবে মহা-বিদ্যালয় সমূহ ছাত্ৰ-ছাত্ৰী বন্ধু-বান্ধৱী তথা শিক্ষক মণ্ডলীৰ ওচৰত ক্ষমা বিচাৰি মহাবিদ্যালয়খনৰ উজ্জল ভৱিষ্যত কামনা কৰি প্ৰতিবেদনৰ সামৰণি মাৰিলোঁ। ধন্যবাদ—

জাহাংগীৰ হুছেইন
সম্পাদক,
গুৰু খেল ধেমালী বিভাগ।

লঘু খেল-বিভাগৰ সম্পাদকৰ বছৰেকীয়া প্ৰতিবেদন :

ইংৰাজী ১৯৭৬-৭৭ চনৰ বাবে বিমলা প্ৰসাদ চলিহা মহাবিদ্যালয়ৰ ছাত্ৰ একতা সভাৰ লঘু খেল বিভাগৰ সম্পাদক হিচাবে ছাত্ৰ ছাত্ৰীসকলক সেৱা কৰাৰ সুযোগ দিয়াৰ বাবে মহাবিদ্যালয়ৰ নিৰ্ব্বাচক মণ্ডলীলৈ মোৰ ভক্তিপূৰ্ণ শ্ৰদ্ধাঞ্জলি আৰু আন্তৰিক কৃতজ্ঞতা নিবেদন কৰিছোঁ।

আমাৰ মহাবিদ্যালয়খনিত খেল ধেমালিৰ বাবে প্ৰয়োজনীয় সা-সামগ্ৰী আদি সামৰ্থ অনুসাৰে মজুত কৰি ৰখা হৈছে যদিও, ছাত্ৰ-ছাত্ৰীসকলৰ প্ৰতিযোগিতামূলক মনোভাৱৰ অভাৱত উক্ত সামগ্ৰীবোৰ সমুচিত ব্যৱহাৰৰ পৰা বঞ্চিত হৈ থকা বুলি কলে অত্যুক্তি কৰা নহব।

প্ৰতি বছৰৰ দৰে এইবাৰো আমাৰ "মহাবিদ্যালয় সপ্তাহ" উৎসৱ তিনিদিনীয়া কাৰ্যাসূচীৰে পালন কৰা হয়। লঘু খেল ধেমালি প্ৰতিযোগিতা সমূহত প্ৰতিযোগীৰ সংখ্যা অতি তাকৰ হোৱাত বহু সময়ত হতাশ হবলগীয়া হৈছিল। আশা ৰাখিছোঁ পৰবৰ্ত্তী বছৰ সমূহত এই বিভাগৰ প্ৰতিযোগিতাত ছাত্ৰ ছাত্ৰীসকলৰ মাজৰ পৰা যথেষ্ট সংখ্যক প্ৰতিযোগী ওলাব।

যুগৰ আহ্বান আৰু ছাত্ৰ-ছাত্ৰীৰ চাহিদা লৈ চাই আমাৰ মহাবিদ্যালয়ৰ বাবে টেবুল টেনিচ খেলৰ সামগ্ৰী সমূহ কিনি আনিবলৈ আৰু নিয়মিত ভাবে খেলিব পৰাকৈ উক্ত খেলৰ এটি স্থায়ী ব্যৱস্থা কৰিবলৈ মই কৰ্তৃপক্ষক অনুৰোধ কৰিছোঁ।

এখন মহাবিদ্যালয়ৰ লঘু খেল বিভাগৰ সম্পাদকৰ দায়িত্ব সুচাৰুৰূপে চলাই নিয়াত ভাৰপ্ৰাপ্ত অধ্যাপক পূজনীয় দয়ানন্দ কুমাৰ দাস দেৱৰ সহ উপদেশ আৰু দিহা পৰামৰ্শৰে অবিৰত যোগোৱাৰ বাবে তেখেতৰ ওচৰত মই আজীৱন কৃতজ্ঞ হৈ ৰলোঁ। লগতে পৰম শ্ৰদ্ধাভাজন অধ্যক্ষ মহোদয় আৰু মাননীয় অধ্যাপক-অধ্যাপিকা বৃন্দলৈকো মোৰ ভক্তিপূৰ্ণ শ্ৰদ্ধাঞ্জলি জ্ঞাপন কৰিছোঁ। তদুপৰি ছাত্ৰ একতা সভাৰ সমূহ সদস্য আৰু ফজলুদ্দিন আহমেদ, জাহান্নুদ্দিন আহমেদ, প্ৰফুল্ল কলিতা, ভব কলিতা আৰু আৰু গুলজাৰ আলীকো প্ৰমুখ্য কৰি আন বহুত ছাত্ৰ বন্ধুৰ সহায়ৰ কথাও মই অতি শ্ৰদ্ধাৰে সুঁৱৰিছোঁ।

সদৌ শেষত বিমলা প্ৰসাদ চলিহা মহাবিদ্যালয়ৰ উত্তৰোত্তৰ উন্নতি কামনা কৰি মোৰ প্ৰতিবেদনৰ সামৰণি মাৰিলোঁ। ইতি—

শ্ৰীতীৰ্থ গোস্বামী
সম্পাদক, লঘু খেল বিভাগ।

সমাজ সেৱা বিভাগৰ সম্পাদকৰ প্ৰতিবেদন :

বিমলা প্ৰসাদ চলিহা মহাবিদ্যালয়ৰ ছাত্ৰ সন্থাৰ সমাজ সেৱা বিভাগৰ সম্পাদক হিচাবে নিৰ্ব্বাচক মণ্ডলীয়ে মোক ১৯৭৭-৭৮ চনৰ বাবে মনোনীত কৰে। আমাৰ এই নৱগঠিত অনুষ্ঠানটিত প্ৰয়োজনীয় কিছুমান আহিলা-পাতিৰ অভাৱ হেতুকে মই ছাত্ৰ ছাত্ৰী, বন্ধু-বান্ধৱী সকলক কামৰ সময়ত সম্পূৰ্ণভাৱে আহিলা-পাতি যোগান ধৰাত বহুখিনি অসুবিধা পাইছিলো। কিন্তু এই অসুবিধাৰ মাজতো ছাত্ৰ-ছাত্ৰী, বন্ধু-বান্ধৱীসকলে নিষ্ঠাৰে কাম কৰাত যি পাৰদৰ্শিতা দেখুৱাইছিল তাৰ বাবে মই তেখেত সকলৰ ওচৰত কৃতজ্ঞ। সমাজ সেৱা বিভাগৰ তত্ত্বাৱধায়ক মাননীয় শ্ৰীউৎসবানন্দ দাস দেৱে মোক যি সৎ উপদেশেৰে কামবোৰ কৰি নিয়াত সহায়-সহানুভূতি দেখুৱালে, তাৰ বাবে তেখেতৰ ওচৰত মই চিৰকৃতজ্ঞ।

যোৱা ৩।১১।৭৭ তাৰিখৰ পৰা ১২।১১।৭৭ তাৰিখলৈ কলেজত অনুষ্ঠিত হোৱা জাতীয় সেৱা আঁচনিৰ যোগেদি আমি প্ৰায় ৫০ জন ছাত্ৰ-ছাত্ৰীয়ে পাহাৰপাৰা গাৱঁৰ মূল পথটোত কাম কৰোঁ। ইয়াৰ উপৰিও জাতীয় সেৱা আঁচনিৰ জৰিয়তে চৰকাৰী পথৰ পৰা কলেজলৈ অহা পথটোৰ কাম সম্পূৰ্ণ কৰোঁ। এই জাতীয় সেৱা আঁচনিৰ ভাৰপ্ৰাপ্ত অধ্যাপক মাননীয় শ্ৰীযুত উমেশ চন্দ্ৰ দাস দেৱে কাৰ্য্য পৰিচালনাত যি সুপৰামৰ্শৰে সহায় আগবঢ়ালে, তাৰ বাবে মই তেখেতক মোৰ আন্তৰিক শ্ৰদ্ধা জ্ঞাপন কৰিছোঁ।

তিনিদিনীয়া কাৰ্য্যসূচীৰে ৬।১।৭৮ তাৰিখৰ পৰা আমাৰ কলেজত 'কলেজ সপ্তাহ' আৰম্ভ হয় আৰু ইয়াত সমাজ সেৱা বিভাগৰো প্ৰতি-যোগিতা হয়।

সদৌ শেষত মোৰ পূজনীয় অধ্যক্ষ মহোদয়, শ্ৰীযুত দেৱপ্ৰসাদ শইকীয়া দেৱে যি সাৰুৱা উপদেশেৰে মোক সহায় কৰিলে, তাৰ বাবে মই তেখেতক মোৰ কৃতজ্ঞতা জ্ঞাপন কৰিছো। মাননীয় শিক্ষাগুৰু সকলে আৰু মোৰ বন্ধু-বান্ধৱী সকলে সুচাৰুৰূপে কাৰ্য্য পৰিচালনা কৰাত মোক যি সহায় তথা উপদেশ দিছিল, তাৰবাবে তেখেত সকলৰ ওচৰত মোৰ কৃতজ্ঞতা জনাই অজানিতে কৰা দোষ-ত্ৰুটিৰ বাবে ক্ষমা বিচাৰিছোঁ। ধন্যবাদ।

শ্ৰীৰবীন্দ্ৰ মেধি

সম্পাদক : সমাজ সেৱা বিভাগ।

EXECUTIVE BODY

B. P. Chaliha College, 1977-78

Sitting from left :

M. R. Chaudhary. (G. S.), Prof. R. K. Bora (Cultural In-charge), Prof B K. Das. (Literary in-charge), Prof. D. K. Das (Minor Games In-charge), Prof. B. K. Mishra (Major Games In-charge), Prof. M. Kalita (Debating In-charge), Principal D. P. Saikia (President), Prof. U. Ch. Das (Music In-charge), Prof. U. Das (Social Service In-charge), Prof. D. Ch. Das (Boys Common Room In-charge), Prof. N. N. Begum (Girls' Common Room In-charge), Miss I. Caoudhury (Girls' Common Room Secy.).

Standing from left :

T. Goswami (Secy. Minor Games), R. Medhi. (Secy. Social Service), N. Medhi (Secy. Boys Common Room). N. Ahmed (Secy. Cultural). J. Hussain (Secy. Major Games), S. Das (Vice-President), M. Das (Secy. Music), M. Medhi (Secy. Literary M. Ahmed (Secy. Debate & Symposium).

EDITORIAL BOARD
B. P. C. COLLEGE MAGAZINE

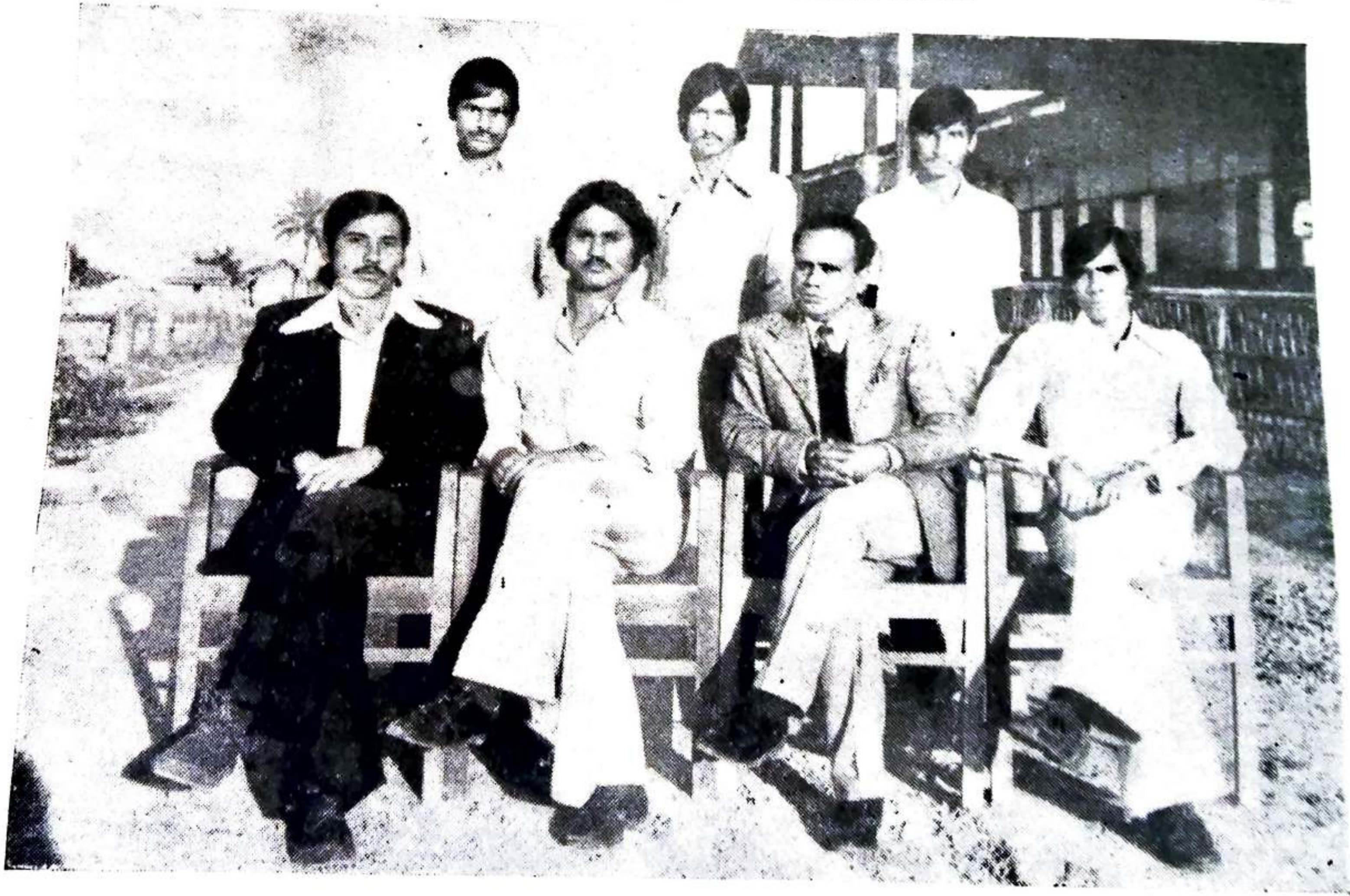

Sitting from left : Prof. R. K Bora. (Adviser), Prof B. K. Das. (Magazine In-charge), **Principal** D. P. Saikia. (**President**), Prof. B. K. Mishra. (**Adviser**).

Standing from left : N. Medhi. (Member), **M**. R. Chaudhary. (**Member**), M. Medhi. (Editor).

ENGLISH SECTION

B. P. CHALIHA
COLLEGE MAGAZINE

Annual Number
Volume-I
1977-78

Editor
Mahananda Medhi

IN THIS ISSUE

The river flows : 1 : Principal D. P. Saikia.

Existence : 12 : Prof. Santosh Kumar Biz,

Co-Curricular Activites and Student : 13 : Birendra Kumar Das,

The phoenix : 18 : Prof. Basanta Kumar Mishra,

In the light of the Unique Charter
a movement of enlightened tolerance : 19 : M. Habib Ullah.

The End of Song : 26 : Prof. Basanta Kr. Mishra,

Truancy in Our School and
Its Remedies : 32 : Pradip Ch. Dutta.

Your eyes : 33 : Sabita Pathak.

THE RIVER FLOWS

Principal **D. P. Saikia M. A. (Double**

'The river flows, the seasons turn,
The sp rrow and starling have no
time to waste.
If men do not build
How shall they live ?' T. S. Eliot

Yes, there are men and they are living in the true sense of the term. They have no rest. They are building man-making factories one after another and this time a higher institution—a college Nagarbera is not a town, no asphalt road is there, no cinema hall, no modern restaurant too. It is simply a village where nature still wears her look in splendid form. In the unsophisticated minds of the people of Nagarbera the seed of the college is developing and germinating. It is not that a college is a symbol of status to the locality, not that it is a place of amusement and luxury. It will be an institution for higher education where poor boys and girls can study at the minimum cost. To many, it was a dream but it becomes a reality in 1972.

To tell sincerely, the Bimala Prosad Chaliha College is a place of pilgrim to me. Here lies the kisses of affection and adoration of all. It has been nursed and nourished by the labour of whole of Nagarbera and its out-skirts. When I go to recollect and record the history behind the birth of this noble institution, I become elated with joy and

romance I have now been thrilled with the idea that I have to write about our college, no, about my college. This is not an easy task. It has now turned and developed to be the soul of the locality and so I think, any writing on my college will not be satisfying. whenever I try and hold my pen to write, I get myself lost in its greatness and splendour. Time passes. Ink has dried in the pen. Prof-in-charge and some others complain of my idleness. But not a line could I dare to produce. I remember the great personalities like Plato Virgil, Gibbon, Butler who were not happy with their works. They attempted and changed their writings several times. Virgil once even wished to rise from the grave to commit his 'Aeneid', to flames. An ant in no way can be compared to an elephant. Yet I am pretty sure the writing about our college in a dispassionate way is not an easy task. Because it is now an island where thousands of 'wandering' souls are assembling in quest of beauty and light.

Let me first make an attempt in describing the background behind the growth of the college. It is a fact that the whole country woke up from the age-long slumber of ignorance and the people craved for new light and new knowledge. As soon as we attained freedom, the zeal for education touched every nook and corner of the country. Nagarbera too though situated in the extremity of the three subdivisions namely Gauhati, Barpeta and Goalpara did not lay behind. Leading persons of the locality with the co-operation of of all sections of the people opened L P. Schools, M. E. Schools and High Schools. It is through the untiring efforts of the people that within a decade or so, a good number of schools grew up

This place was really a land-locked one and it has no good communications with the head-quarters of the district. To come to Nagarbera was a difficult affair. A person had to go on foot, then by a boat or by an elephant i.e. he had to

apply all sorts of natural vehicles. So some people used to term this place as Kaliapani'. This was not an exaggarating fact It is now heard that a govt. officer when found disobliging or corrupted had been transferred to Nagarbera as a form of punishment This backwardness in the case of communication, it is now known, offered some advantages on the other hand to the freedom fighters of the state. Leaders like late Gopinath Bordoloi, late Dr. B. Baruah and many others came here to escape the red eyes of the Britishess. It became a camp for the freedom fighters. Nagarbera shared considerable contribution towards the freedom movement of the country. I do not like to make it long by mentioning all those names here. In living memory of those departed souls, the public of Nagarbera crecte a movement and it is still standing in front of the state Dispensary of Nagarbera.

In this connection it will not be out of place to mention some of the historical info mation of Nagarbera. Personally I feel Nagarbera has offered a wide field of research in many respects. It stands virtually on the bank of mighty Brahmaputra. Possibly it goes after the name of the hillock which still stands on the other side of the river Jaljali. A Siva-temple is there, of course in very diplapidated condition. A big tank is also near by. In the temple, there is an image of Siva and Parbati carved on a stone. It has now been difficult to recognise the image as it appears to have passed through the wear and tear of time. From the remnants it can rightly be assumed that some royal family lived there Within the locality of Nagarbera, a number of big ponds are seen and some works, it is heard have been ascribed to swargades Gaurinath Singha of course positive evidence regarding this is wanting. Dr. S. K. Bhuyan in his book 'Lachit Barphukan' mentions that there was one Ahom officer posted by the Ahom King at Nagarbera in order that he might check the possible onslaught of the enemies though this southern part. During the time of Lachit Barphukan

was Pani salaguria Rajkhowa. This assignment continued till the days of king Gadadhar Singha.

It is also a matter of pride that Shri Shri Madhavdeva paid a visit to Malancha and Malibari close to Nagarbera and established satras there. From the charitputhi of Barbishnu Ata, we come to know of the existence of a certain Bhuyan family. This family might be installed by the Ahoms or they themselves came here to escape the tyranical rule of the Ahoms. For there were a series of clashes between the Ahoms and the Bhuyans. Ultimately the Ahoms conquered them and to make them further weak, they had been dismembered and settled at different places of Assam. This Bhuyan family might be a victim of the Ahoms. Still there is a village Kayasthapara by name near Rangjuli not far from Nagarbera. Some useful information might be discovered if a systematic study is made in this respect and this may throw some fresh light in the history of the whole of South Kamrup. This part of Ranjuli is predominantly a tribal area. The name Kayasthapara indicates the kayastha people to live there.

Further the location of Nagarbera itself and its surroundings are some subjects of study for a student. From Mondira to Garuchatka-Tiplai and the chitalmari hill in the south, one can easily see the extensive swampy areas. There is no trace of the Jamlai satra which is often quoted in certain charitputhis. Is it due to any earthquake or flood ocurred long back ? It also appears that this place was originally surrounded by the hills and rivers for which it may be called Nagarbera. Still there are Deosila on the south, Jaljali on the north, and Karuoi in the middle. From these points, I have this idea that Nagarbera was geographically, culturally and stragetically very important. Still it is holding the same position. Rather with the settlement of the Na-Asamiya Muslims in the Char areas, a new culture is going to be developed and this has also given a scope of

study in the socio-economic fields which I thinks our students would undertake.

This is just a telescopic view of Nagarbera. The people are economically backward. But in case of propagating education, they are much ahead of others. Starting of a college at Nagarbera which is more or less a village was a surprise to many living at towns. I have this personal experience when I met some persons. To them, the college is not the affairs of Tom, Dick and Harry. But these common people extended their full co-operation. They cannot contribute in cash but donate a part of their little quantity of sugar supplied to them through their cards to the college. They pay five paisa more for each litre of Kerosine oil which goes to the college fund. This way of collection of fund appears to be fantastic. But this has been done. All credit for establishing the college will go to the Anchalik Mouza Committee. As the founder Principal of the college, I like to take the privilege of writing a few words about the Mouza Committee. The concretisation of the plan of the college has been possible only because of the Mouza Committee, In nature and work, it is like that of the Supreme Soviet. It is purely a public organisation and confined to Nagarbera only. Its sole object is to develop the area in all possible ways. It also collects a fund by way of donation or subscription and invest the fund in the local developmental works. There is no any institution in Nagarbera which has not been aided by the Mouza Committee This Committee is the perent body of all the institutions. I humbly bow down my head to all those who first initiated and organised the Mouza Committee. It is this Mouza Committee that started a collection from 1967 for opening a college at Nagarbera. Within four years the fund in the name of the college comes upto two lacs only. In 1971 a public meeting was called. Shri M. M. Choudhury, the then Chief Minister of Assam attended the meeting. He appreciated the people for their

zeal of opening a college. He advised the Mouza Committee to make the college in the name of Late B. P. Chaliha Ex-Chief Minister of Assam who headed the state for more than a decade. It would be a right honour to the departed soul and everybody in Assam would certainly welcome as well as extend his help to the sponsors of the college. Shri Choudhury assured all sorts of help to the proposed college. Late P. K. Choudhury M. L. A. of the Boko constituency and the then Transport Minister of the Govt. of Assam presided over that meeting and he also gave words to stand by the sponsors to bring up the college.

A strong sponsoring Body was constituted to conduct the affairs of the college with P. K Choudhury as chairman, Shi K. K. Sarmah, Headmaster, local High School and Shri Uday Thakuria as secretary. The University of Gauhati was approached for permission and the then Registrar Shri C. Das himself visited Nagarbera to make an on the spot study regarding the feasibility of the proposed college. The University authority agreed to the proposal and accorded permission to start P. U. first year classes from the session 1972.

Admission to P. U. 1st year class started. Lecturers and menials were appointed. The authority of local Nagarbera high school was requested to provide accomodation to hold the classes in the morning. On 26th August the first classes were held amidst much enthusiasm. In the meantime, the Govt. of Assam had been kind enough to allot 40 bighas of land in the Dokuchi V. G. R. But at problem arose because there was no road to the site. Again the Govt. of Assam was approached. A grant of Rs. 10,000·00 was received through the local Anchalik Panchayat for the construction of a road to the site. The road was complete at a total cost of Rs. 13,000·00 only. Shri Uday Thakuria, Secretary personally supervised the construction and he deserves to be praised for his honest and sincere service. Before

the start of the college, the committee arranged to manufacture about two lacs of bricks for the construction of college buildings. In 1973 construction work began and on 13th March/74, the building was opened in a colourful ceremony. The building is primarily meant for Hosteld and it costs abaut one lac only. In 1976 another building was constructed. By this, the college has been able to satisfy the accomodation problem at present. In 1975 we have been also allowed by the Gauhati University to introduce the first year B.A. class and the college is now enjoying the fulfledged status. So far five P. U. batches and two B. A. (Two year) batches are to appear in the final Examinations of the University and the results are highly satisfactory. Following are the results year wise.

Pre university Examination

Year	Total no of Examinee	Total no appearing	Total no passed	1st div.	2nddiv.	3rddiv.	P. C. of Pass.
1974	89	85	45	nil	20	25	53% approximately
1975	76	7	5	nil	3	2	71·4% approximately
1976	99	95	52	1	29	22	54·7% approxi mately
1977	76	69	36	nil	16	20	52·2% approximately
1978	102	98	Results	not	announced		

Two year B. A. Examintaion

Year	Total no of Examinee	Total no of Examinee appeared	Total passed	P. C. of pass
1977	15	15	7	46.6%
1978	31	31	Results not announced	

I have also the pleasure to mention here that the G uhati University has accorded the P. U Examination centre in the year 1976 and the B. A. Examination centre from the current session of 1978.

So far the whole burden of maintenance has been borne by the Anchalik Mouza Committee. Govt. grants we have so far received are very meagre. Of late the Govt. of Assam has sanctioned an adhoc recurring grant of Rs. 2,000 only per month to our college with effect from 1. 7. 77 No doubt, this is an incentive to the sponsors of the college as well as the whole public of Nagarbera. Yet in view of the huge expenditure incurred every month, this small adhoc grant is like a drop in the ocean. It is hoped, very soon we shall be able to go under the deficit grant-in aid system. Following are the non recurring grants we receive so far from the Govt. of Assam.

1973 – Building Grant of Rs. 9,000.00

1974—Building Grant of Rs. 8,000.00
Girl's Common Room Grant—Rs. 5,000.00

1975 – Building Grant of Rs. 5,000.00
Play Ground Grant Rs. 3,000.00
Work Experience Grant Rs. 5,000 00

1976 – Fee Compensation Grant Rs. 192.00

1977 – Fee Compensation Grant Rs. 1304.00

Under various schemes, a good number of our college students are receiving scholarships. But during the last few years scholarship holders are not getting the scholarships timely and regularly as the release of the same comes through a long process causing much delay.

Besides the above, the University of Gauhati has kindly permitted to open

a NSS unit at our college in the year 1976. In the same year we have been asked to organise a 10 day special camp. The NSS contingents from the Dudhnoi College and J Nehru College, Boko participated in the said camp. Spectacular work was done by the volunteers and high praise was showered on them by the University as well as the public. This year also, our NSS unit organised a 10 day special camp in the month of last October. The unit has evoked and created a sense of social conscience of students in general and provide them with the opportunity to work with people around the educational campuses creatively and constructively and to put the education they receive to concrete social use.

But our institution is still at its infancy. We have yet to do many works for the college. Main building, staff quarters and a girls' Hostel are yet to be done. Moreover, the campus is to be improved. The main difficulty is finance Now the whole resource is to be spent in payment to the staff and other contingencies. Ours is a big staff of 23 members including the menials and we need about Rs. 10,000.00 per month for payment. We can hope, very soon our college will be brought under deficit system and all sorts of Govt. grants we shall be able to enjoy particularly from U. G. C.

At present, the enrolment of our college is 321. In the B. A. class enrolment is not encouraging because of the fact that we have not yet been able to open Honours courses. However we have approached the University authority and we hope that we shall be permitted to introduce Honours course in our college from this year.

We are aware of the fact that our college has a special responsibility as it is situated in the rural area. Our people are still living under the spell of deprivation and suffer various other economic constraints. We think the greatest challenge before all of us, specially the educational

community is how to improve the impoverished rural environment. We have also to rectify the imbalances between urban and fural communities. To quote the words of Swami Vivekananda, so long as the millions live in hunger and ignorance, I hold everyman a traitor who having been educated at their expense paid least bee to them.' We have a mind to help in mobilising productive capacities of the rural environments through orientation of education. Students are told that education is not merely confined to the Passing of Examination nor it is a passport to have a job, It must help them to discover the meaning of life. I am proud to mention here that most of our teaching staff are dedicated to the ideal with an attitude of sacrifice and devotion. To speak about our student community, I am fully aware of my part to play in their association. Present time is a crucial one and there are dangers at every step. We are also partly responsible for such danger. It is felt we leave our students unguarded and ungoverned to be the sport of outside influences, ill advised and unprepared. Experience comes slowly. It is also a fact that much attention has been paid to the intellectual aspect of education only. In this respect, we have become much more westernised. Our fathers and forefathers respected the social and moral bonds. But that is lacking in the present training. We have totally failed to replace these ethics by western ideas of discipline and self control. Still there is the remedy. We must inculcate in the principles of respect for law and order, of respect for superiors of obedience and attention to duty and generally in the maintenance of high standerd of discipline in the educational institution.

Pride lies not with the big and fine buildings of the college, not with a large number of students on the roll. Good results alone are also not criteria of education. Greatness of the institution depends on production of man in perfect form. Our people are nourishing high hopes about the

college. It will not be far from truth if I say that our college will manage it and it will be graded as one of the best colleges in the country in near future.

Before I conclude, I again say that we have done nothing spectacular now towards the all round development of the college. It does not mean that we lack initiative and imagination It is finance that troubles us. But we have been receiving one thing very plentifully and that is public support and co-operation. That is our now chief capital for which a bright future of the college is assured. Long live Bimala Prosad Chaliha College.

Let me conclude with the words of Robert Frost.

'The woods are lovely, dark and deep,
But I have promises to keep,
And miles to go before I sleep,
And miles to go before I sleep'.

EXISTENCE

Prof. Santosh Kumar Bez M. A. (Utkal)

i wished
to fly across the curve of the sky
i stretched myself
and touched both the ends of the world.
everything looked green and red.
the world was at my heels.

but, from somewhere
in the shades of an uncanny no where
a morbid haze
creeps in
and i am left
behind the bars of an icy numbness.

time loosens my light grips
and slides to a tragic sequence
i extend the feeble hands
to efface the wrecks.
i stand frozen
and crucified between the hopes and experiences.
the dark sea gapes at me
i shrink
but where to ?
only, at times
i begin to doubt
the vanity of my pointless existence.
yet
i exist
like a word in a book.

Co—CurriCular Activites And Student

Birendra Kumar Das M.A.
Lecturer in Education.

In a narrow sense education means that short of knowledge which is imparted through educational institutions. But in a wider sense education means life and life means education. It does not mean that we should gather knowledge from our curricular activities only, which is recommended by Board or University. Life means some experiences. The experiences prepare a child for his future struggle in the world. and if he would be able to face all the difficulties in his future life and would be able to turn himself before the society as a complete man; then it would be a life worth lirring and this life would mean as education. According to the Philosophy of Plato and Aristatle education should be confined to strengthen the mental faculties. Because in old educational method idea was regarded as truth. So body-culture and playing of various games and sports were regarded as misuse of time and energy. The old curriculum was subject-centred But the modern educationists regard that the old curriculum was one sided and failed to build the whole personality of the students. The aptitude of students, their emotions, their appreciations and their tastes were largely ignored Along with the mental faculties students should do physical exercises and should think for the betterment of their social behaviour. There is a close relationship between dody

mind. Without a sound body we can hardly expect a sound mind. As a result of rapid social and economic changes, the school curriculum of the past, text books, educational methods and ideal of education last their con-venction with the new age. They failed to contribute to the development of habits, aptitu des and characters of the students which would enable them to bearthe responsibilities of demo cratic citizenship. So attempts were made for the allround devel opment of the pupils. As a matter of fact, physical activities academic activities artistic activities and various games and sports etc. entered into thefield of education. But these were not included in the time table for which these were 'called extra curricular activities. But when we accepted the democratic conce-ption of education, these subjects were routined in the time table and later these subjects came to be known as curricular activities .

The ideal of democracy his in certain features—political and social. Democracy guarantees 'freedom and provides every member of the state with equal opportunities for self development and self realisation. It allaws every one to share equally and actively in all good things of life and in the administration of a country to develop his or her potentialities and to use the same for promotion of his or her interest and of the society to which he or she belngs. The essence of the true deomocracy lies in an eternal and enlightened vigilance to secure and promote a social order based on liberty, peace, fraternity and tolerance.

The function of an ideal democr-acy is to educate the masses to enlighten their social and political views, to ensure their social and political rights. The purpose here is not to grant only political freedom or social equality, but to integrate both in order to create conditions necessary for the all round growth of every member of the society. To keep the democratic social system moving, it is necessary for the school to teach its pupils for leading a democratic life. The fundamental ideal of democracy must be expressed in all the activities of the school. To

make the democratic system effective in the field of education the student must participate in co-curricular activities.

Co—curricular activities, included taking part in sports, physical culture, games, reading of magazines and newspapers, participating in debating societies, dramatic societies, Red Cross societies, music, clubs excursi ons, hobby clubs, Boys scouts and Girls Guide, A.C.C. N.C.C. etc. These activities help the students in developing their creative out look. The students should be encouraged in every way to stand on their own feet and develop their activities through own initiatives.

Now a days we accept the concept of free discipline in school. Free discipline means that their should be no interference in the natural behaviour and activites of the children from any one outside the authority, teachers or parentes children should enjoy absolute freedom in matters of discipline. The responsibility of governing and controlling the students, should be distributed among the students themselves. This practice will make them conscious about their grave responsibilities for the maintenance of peaceful conditions within and outside the educational institutions The school is a society in miniature. In this society every student should be given equal opportunity to participale in common activities and projects and come in contact with each other. This participation in common activities will train them for civic responsibility and loyalty to a democratic society. Students, n on may play a great role in maintenance of discipline within the school. The pupils of the school should be given responsibility for conducting various activities of the school under guidance of the academic authorities. A substantial measure of the self government of the students will invariably promote disciplinary tone of the institution, So we can admit that besides curricular activities, co-curricular activitses of a school provides scope for cvolution of self discipline among students.

John Dewey said "the school is primarily a social process the school is simply that form of community life in which all these agencies are concentrated that will be most effective in bringing the child to share in the inherited resources of the race and to use his own process for social end. Psychology also recognises that mental development of a child cannot be understood apart from the society. In the words of Raymont "what is true of the influence of the society at large during the whole period of human life is true of the influence of the school society during the juvenile period. Corporate life of the school helps to place upon the boy or girl the mark of stamp that we call character." The school society through its curricular and co-curricular activities can develop many traits of character and personality of students as the future citizens of a state,

Co—curricular activities such as Boys' scouts and girls guide and A,C.C N.C.C' Swimming etc. Aim at developing the physical potency of boys and girls, Debates, symposiums excursions, literary clubs, discussions mockparliaments etc. Create interest in children about the larger world out side the school. Various types of games and sports like cricket, football, hockey, pingpong; badminton, basket-ball etc. provide healthy exercises for children. School magazines, pamphlets, bulletines, wall magazine etc. Usually offer opportunities for the literary talents of a student. Dramatic performances, musical functions, dance competitions, comics painting, extempore speech help in the intellectual development of young children,

There are some psychologica values in co-curricular activities, A important factor which cause loss of efficiency in learning fatigue. Wnen an activity', mental physical continues beyond a certa limit, the individual feels tired. first there is loss of interest, follow by a positive aversion to the ta in hand. Then there is s str desire for a change and if the activ still continues there is headache a pain in the limbs, and, the capacity

learning decreases. To strengthen the capacity of learning, co-curricular activities schuld be introduced to the students. It affords mental rest and recretion. Fatigue, sorrow, depression and ennui are worked off inplay. Children tired of play, rush out of their rooms in the recess, take part in various games and sports and come back refreshed and Invigorated. The children engage themselves in a variety of enjoyments and they meet a variety of people. Playing with various co-curricular activities, young children explore new regions of interest and acquire a practical interest in their environment. As an individual the child needs for him success and happiness in life. He gets ample scope to develop qualities such as courage, ingenvity, self reliance, self control, thoroughness and aggressiveness which would help him to enter into the society, to bring in harmonious relationship with others. Thus he learns to be fair, friendly, condsiderate, tolerant and becomes a good member of the society he lives in. From these experiences he remains loyal to a cause, and acquires a spirit of co-operatine and learns to command as weil as to obey. For the promotion and development of all these qualities co-curricular actvities offer rich opportunities to the students,

The phoenix

Prof. Basanta Kumar Mishra. M. A. (Utkal)

From down the cock pit
The piercing look reaches
The child, sucking desperately
The rickety mother's breasts,
Which hardly dampens his throat.
Handful to pinching stomachs
To get a wreath of flowers !
Often those eyes are blind
To see from lofty balconies,
The harvest of day's meal
From drains and their remains.
Ceiling and ceiling !
They talk of ceiling, from the roof
Why not flooring ?
Of course, hardly visible from the roof.
The skeletons, pounded to dust
In the make and break of life,
And over them, the beating of the brows,
In the field, they stand scarecrows
And in the five of the eyes of the great
Reduced to ash.
The phoenix of their heart will rise from ashes,
With every flap of its wings
Typhoons will come ;
With its every scream,
violent vibrations will come,
The big big mansions will quake and break,
Till the ceiling reaches the floor.

In the light of the Unique Charter— a movement of enlightened tolerance.

M. Habib Ullah. M. A.
Lecturer in Arabic.

At this last quarter of the twentieth century, the progress and development of the world civilization has almost reached its glorious zenith. With the help of innumerable scientific inventions and productions the people of the world have been leading unceasing efforts to develop their social, economic and political conditions in general and the intellectual perfection in particular. With a view to radiate the lustre of ever-lasting peace and prosperity to the remote corners of the world, the warm fellow-feeling like equality, liberty, universal brotherhood and to speak in a word the humanism have occupied a paramount position even in the U.N,O. To be very precise, the people of the world have already started the quest for a never world replete with humanism and spiritualism.

Decadence in religion :--

But it is a matter of great regret that in such a golden age of peace and progress, it is still preualant in almost every part of the world that a few number of the most conservative people of either Muslims or Hindus, Christians or Jews etc. From among the relitious majority group, looks with batter contempt to those of the minority group and stoops low to suppress the latter from all sides. They back far-sightednass and tolerance and never hesitete to do

all evils in the name of religion. Their such kind of unjust deeds and mis-conceptions may seem to be common and natural, and of no importance to the eye of somebody but on a second look we will find that such kind of injustice and inhuman deeds—generated out of religious dogma pierce the hearts of hundreds and thousands of innocent, secular and tolerant people ; irrespective of caste and creed. It is indeed a matter of great irony.

To carry on the idea, said before, I would like to draw your attention to the fact of common bond and feeling of universal brotherhood of the Muslim community regarding their co-living in the world in general and India in particular. The purpose of the essay is not to innovate a new faith or religion, and hence the writer ought not be branded as a preceptor or a harbinger of new faith.

History, on enigma ? :

Following thc history of the crusades in Europe, the religious atrocities and intolerable mis—deeds of sultan Mahmud and Aurangzeb, towards the neighbouring communities, from the gloomy chapter during the Muslim rule in India. This black chapter of history creates nothing but grave mis-understanding in between the two readers of different communities. Of course, it is a great controversial fact and sometimes it is heard from the intellectual class of people that history fails to bear the real testimony of such misdeeds and religious atrocities committed by the two sultans. However, we hope, time will settle the fact impartially, leaving all sorts of religious prejudices aside.

Let us come to our topic of discussion now. I have cited all these instances with a view to sketch a pen-picture of the teaching of the prophet of Islam, Hazrat Muhammad (peace be upon him) towards world wide tolerance and the importance of his teachings.

From Mecca to Medina. :

When the unceasing tortures and oppressions of the qurayshiite became unbearable on his part, leaving

him in a constant jeopardy in Mecca, Muhammad (p. h.) decided to leave for Medina. Accordingly, the Prophet Muhammad (p. h.) accompanied by his true followers reached Medina, the ancient city of Yasrib (Yothrib) on friday, the 2nd July of 622 A. D. On his arrival there, the people of yasrib warmly welcomed the Prophet and his companions. In order to show honour to the Prophet, they changed the name of their town to Madinatun Nabi' Viz "the city of the Prophet". Henceforth it is named as Medina instead of Yasrib. The faithful followers of Muhammad (p. h.) then got the title of 'Muhazirin' or 'Emigrants' while those of the new converts of Medina received the title of 'Ansar' or 'Helpers'. Aftewards Muhammad (p. h.) became the real leader of them who led them through all sorts of weal and woe, like a true friend, philosopher and guide.

A step further :

In order to carry on the responsibilities imposed upon him smoothly, the Prophet Muhammad (p. h.) wanted to unite the different groups of people into a closer band. With this end in view the Prophet at first established a brotherhood between the 'Ansar' and the 'Muhajirin' and then granted a charter to the christians and the jews providing them the privileges and facilities to such a large scale that they hardly could have expected from any other monarchs of the world except from Islam.

The Cbarter granted to the Christians and the jews :

The Prphoet Muhammad (p. h.) could also fully realise the truth that the foundation of the Islamic Empire would remain ever weak unless it would be based upon the good-will and support of all sections of people. Toleration to other's religion is essentially required, where different races live together. In this respect his policy was—"Live and let live others". With this object, the Prophet, in the 6th Year of Hijira (Muslim Era), granted to the monks of Monarstery of St. Catherine, near Mount Sinai, and to all

Christians, a charter, which stood as a monument of enlightened tolerance. By it, the Prophet secured to the Christians important privileges and immunities and the Muslims were prohibited under severe penalties from violating and abusing what was therein ordered.

Provisions of the Charter :

The text of the charter is as fol.ows:-

(1) All the communities signing the charter would form the common nationality.

(2) If any of the signatories was attacked by an enemy, others would defend him with their combined forces.

(3) But none of the nationalities should come into terms by any sort of secret treaty with the qurayshiite or should give shelter to any of the qurayshiite or should help them in any of their designs against the Medinites.

(4) Muslims, jews and other communities of this Republic should be free to profess their own respective religions and perform their religious ceremonies. Nobody could interfere in it.

(5) Individual and personal Offence of trivial nature of any non—Muslim would be treated as such and no general liability would fall on the community to which the offender belonged.

(6) The oppressed should be protected,

(7) Henceforth, bloodshed, murder and violence should be 'haram' viz, strictly prohibited in Medina.

(8) Muhammad (p. h.) would be the President of the Republic and by virtue of it, would be the 'Highest court of Appeal' in the land."

Besides, by the provisions of the charter – "no christians and jews were to be unfairly taxed ; no bishop was to be driven out of his bishopery ; no Christian was to be forced to renounce his religion : no monk was to be expelled from his monastery ; no pilgrim was to be detained from his pilgrimage ; nor were the christian Churches to be pulled down for the sak: of

building mosques or houses for the Muslims. Christian women married to Muslims were free to enjoy their own religion, and not to be subjected to compulsion or annoyance of any kind on that account. If the Christians should stand in need of assistance for the repair of their Churches or monasteries, or any other matter pertaining to their religion, the Muslims were to assist them."

"The importance of the charter lies in the fact that it can be regarded as the first Written Constitution" in the annals of the world. Before the Prophet of Islam, many rulers ruled but none gave such a written constitution to his people. It was Muhammad (p. h.) who for the first time realised the importance of people's co-operation and good-will in the adminis ration of the country. The charter also shows that Muhammad (p. h.) was not only a religious preacher, but also one of the greatest statesmen the world has ever produced. "It reveals the man in his real greatness—a mastermind, not only of his age," as W. Muir calls him, "but of all ages." The provisions of the charter show that he not only strengthened his stand against the Quraysh but also established his paramount position in the city of Medina.'

It should aptly be mentioned here that during his life time, Muhammad (p. h.) could win the hearts of the Qurayshiite, his former enemies and then conquered the city of Mecca without a single drop of bloodshed. It was possible only because of the virtue of his ideal constitution based upon the sweet will and support of all sections of the Republic. Over and above, the teachings of his enlightened tolerance was not only confined to the Arab land but before the death of Muhammad (p.h.) it was spread over the country after country which enabled him to command a large part of the then world.

The torch--bearers :

After the death of Muhammad (p. h), the "Days of the Khulafaye Rashidin" viz ,the Pious Caliphates' under the four caliphs— Abu Bakr Siddique, Umar bin - al—Khattab, Uthman (Usman) bin Affan and Ali bin Abi Talib (may Allah be pleased with them all) was just the model of Muhammad's (p. h) 'Ideal Republic.' But with the death of the fourth caliph Ali in the year 661 A. D. the pious—Republic of Islam took its exit from the soil of the earth for ever, which never appeared again among any Muslim nations of the world.

In the long run of the last few centuries, those who won the international fame from among the Muslim states and dynasties are, of course, not of less significance. From among them mention may be made of the caliph Abdur Rahman (iii), Al Hakam, Abdul Malik and Abdul Aziz of the Umayyad dynasty, caliph Haruh - al - Rashid, Al-Amin and Al - Mamun of the Abbasides. The last few but not the least are Akber the Great of the Mughal Empire in India, Kamal Pasha Ataturk – the President of the Turkish Republic and Gamal Abdal Nasser – the first President of the Egyptian Republic.

Doubt anb fear -

During the last few eenturies, a lot of the internal as well as the external policies towards establishing peace and prosperity in and outside were successfully undertaken by the Islamic States of the World. But their failure in the external policies can also be figured high. The long conflict between Arab and Israel regarding the supremacy over Jerosalem and the conflict between India and Pakistan over the Kashmir question stand at a paralysed condition in the Middle East and in the Indian sub-continent as well.

Rays of Hope :-

We whole-heartedly welcome the Egyptian President Anwar-al-Sadat's historic move towards peace in between Arab and Israel which was occured on the 19th November, 1977 and we too expect of getting due fruits of the move.

We are also thankful to Mr. Ziaur Rahman, the President of Bangladesh for his two-day visit to India in the month of December, 1977 in order to regenerate the friendship and to create peace in between the two countries.

India's External Affairs Minister Mr. A. B, Vajpayee's recent three-days visit to Pakistan for the restoration of the cultural tie, communication, trade and commerce enhanced the warm—attachment between the two countries after a long beach of relationship.

An Appeal :

It should be borne in the minds of the heads of the Islamic states that there is no any worthy means to them except the principles of the First Written constitution of the world framed by the pioneer of the Islamic State, Hazrat Muhammad (p. h.) long fourteen hundred years ago. It is the hightime, for all the leading personalities of the world, be they Muslims, or Christians or of any religion, to lead their effort with level—headed enthusiasm, for bringing peace and progress to their homes and contributing the same to the world. Their policies—internal or external, should be creative, constructive and should have universal acceptability. As a result, the whole world will be one family, and the men, irrespective of caste and creed will be brothers. This is no utopian scheme, but bare reality, waiting for its emergence into the world, supported by our co-operation and consciousness for the same.

Conclusion :

Though we think of converting the world to a family, yet diversity must be there. Still, keeping aside our chauvinistic attitude, we should try our best to come out hand in hand to settle the existing burning questions of the world, through mutual understanding, without delay. 'Live and let live, should be the guiding principle for all, to save the world from chaos and confusion. The youth of to-day is in urgent need of a healthy atmosphere to build a prosperous, secular, ideal and a brighter world of to morrow.

Reference book:—

(i) A Short History of Saracen.
by Justice Ameer Ali

(ii) slamic History,
by K, Ali.

The End of A Song

PROF: BASANTA KR MISHRA
DEPTT. OF ENGLISH.

It was almost evening, The bats were on the wings. Amar was sitill stti- nig at one corner of his small piece of paddy field. He was helplessly gazing towards the daying corn field. This is the second year. The same grim look of the field. The east year anyhow he manazed his family. Of course by loan.But this year ! whom will he appr oach ? Who will trust him ? Why at all ? One thought jammed into his peol- pexed mind. His father-The last resort. But the man in him revolted. A deep sigh came out, smashing down the us- uyping though why will he go back to beg ? Has he any place there ?

Two years back. Amar, the educa- ted, rich and handsome youngman was looking after one of the large cultivation areas of his father. Moni a beautiful young girl was a daily-wage worker there. She was alone. Her father and mother died of cholera some four years before. Anyhow she was maintaning herself by daily labour. She had no rosy dreams of future as the girls of her age usullay have. Amar was moved to see her condition. From the core of his heart a deep pity for her arose ? Amar became closer to her, close to her heart. Amar once frankly expressed the words. untold, that he loves her, wants to marry her. This was not the offerance of his youth for her beauty but of the man in him for her destitution. Mani with an empty, lifeless smile told. "Jmpossible sir,

you are educated braehmin rich. Look towards me. I am a hateful harijan girl, striving for a square of meals. A big wall sir, a big wall between us. Don't say so, don't stain your ....." Amor interrupted. With wide eyes and a heaving heart he burst forth, "call me a man. Moni nothing close. That is enough. Nothing can stand between us. If any I shall smash it down, "The some night he returned back home. Same ten miles away from that place. with a very calm and sobre disposition he declared his decion. His conservative father deflagrated into anger. He zeered at him" Impossible ! you scoundrel get out of my house, if you so like. I can't allow an abominable poor harijan girl you want to stain my family honour ? Impossible" Amar's imploration failed. His mind revolted against the vain glory of the society. Yes he would smash it down He threw his sacred thread, rings, watch everything there ; came out of the house for good, without a second look.

No sehnai shrilled no drum hummed. He married Moni in her little cottage. Started his new life, He cultivated her small piece of land, where he was sitting now in pensive mood. All on a sudden he was conscious that his mind was running after a mirage. He stood up started walking wearily towards his little cottage. All the way he was taxing his miud to find out a way for his livelihood. Everyside he looks reflects a gloomy picture. Walking mechanically with long strides. he reached the house. Moni was eagerly waiting for him lighting a kerosene lamp. With a deep sigh he sat down on the floor.

"Moni everything is gone, No necessity to go to the field, When every one will have to starve who will give us help ? how long can we remain with hope ? But Moni,at last I have decided to go to calcutta, There I can manage a job. I have my education, that will certainly help"

Moni was helplessly looking towards her husband's face .....

Morning. Amar got ready. He had to catch the morning train. Moni embraced him, her lips were quiver-

ing, but could not . utter a single word. Patting in her cheek Amar assured "Dont feel sorry, within ten to fifteen days I shall send money. It is the fate that separates us. If I shall be wellplaced I shall take you to calcutta. If not I shall return back within two months. I must"

Tears were rolling down her cheeks. She . was . thinking of her husband's-condition. Being born and brough up in a rich family, he has chosen a wrong way. He should not have married her. She was cursing herself. Amar was going away. he was waving her hand, with tear spated eyes and sobbing heart...

Moni used to go to the post office daily. Very anxiously she would asked the postman for letters. Yes, after twenty days she got a money order and a letter. she requested the post man to readout the letter, With much anxicty she was listening Her heart was throbbing, lest there might be some bad news. She was a bit satisfied learning that Amar was all right. She collected the twenty rupee note. sent by Amar. With much difficulty she was managing. Daily she was going to the post office. No letter, No money. She was feeling suffocated all the time. The postman was mocking at her, for her repeated enquiry. She waiting and waiting.

Time passed on, Moni suddenly fell ill. She was vomiting severely. The neighbours came to help her, They declared her to be pregnant. Moni was shocked to hear it, The whole world swarmed around her. At a time, when she herself failed to sustain, why did the God send an unfortunate and unwanted Amar was the constant image in her mind. How happy Amar would have been to learn that he was going to be a father. Days marched on. Moni got relieved of her illness, of course. But ehs failed to do any Physical labour, due to starvation and the weight of maternity burden, Day by day, Amar appeared to qe an enigna for her, She could never think that Amar would cheat her, she could no forget the day her, on which Amar came out of his own house in empty hands to her. But how long could she wait with hope? She had to come out

of the house, after suffering contiuaous starvation. But where? And moni moved from door to door begging. Every step seemed to be miles for her. But she vowed not to commit suicide If she would, she would not kill herself only, but the unborn also. She would face the challenge, she would struggle like Amar...

Amar came to calcutta, He tried his best for a job but failed in every effort. who cares for the other in calcutta? Thousands die like dogs in street corners, None looks towards them, No heart moves with sympathy. Amar pulled rickshaw. But his earning was too low. Any way he sent some money to moni for the first time. One day in the corner of the street, he was taking a little rest. His mind was revolting aga'nst the rich sections of people, Just near him a richman was counting some money. Mechanically Amar stood up and snatched away some money from his hand. There was a clamour. Amar ran fast and behind him the police, The enternal chase of the police and the thief went on. Any way three youngman gave him refuge, in a small shop, That day he escaped from the police but fell in the trap of thives, Those youngmen were professional pick pocketeers. Soon they devoloped a hold over Amar, intimidating him of informing the police. That night he touched the first drop of wine, From the path of honesty, he slipped into a wrong path-with his fellow-thives he raided so many trains, so many houses. But his dear moni remained far away from him. Amar soon forgot everything, his past; his Moni.

Time rolled on like a coin. Some twelve years had already flowed back. Amar was now rich, one day he was coming in a calcutta bound train. The purpose pick-pocketing. He was dressed like a fine gentleman with coat and tie. He was sitting on a bench in the 2nd class compartment He was smoking and continually throwing a stealthy look around pecling off on orange he was sucking the juice. Suddenly his view fell on a boy, sitting on the floor at one

corner. The boy seemed to be of twelve years of age, His hairs were wavering in the strong mind. A torn napkin, he wropped around his body The skeletons were prominent in the chest. The eyes were hollowed. He was quivering in cold, The boy was looking towards his face. "Will you eat" Amar asked him. The boy emphatically said "No sir, my mother is ill, She has not taken anything since yesterday. "I can't" Amar became inquisitive of the boy. Pointting with his finger towords a bundle he asked, "what is that" ?

The boy, looking to all sides and taking the bundle close to him said, "Rice sir, I bring rice from far 'off places in cheap price and sell here. I get some fifty paise per kilo. With a profit of two to three rupees my mother and myself manage anyhow ? "you have no father" ? Amar asked with a sneer, the boy replied," Don't talk of my father, Sir. He is a cheat. I have not seen him. He betrayed my mother like any thing. He married my poor mother. He was rich. He went away and never returned back. Hell with those richmen's sons."

Amar was listening with his lips tightened, All on a sudden his mind harkened back to the past. Moni's picture flashed in his mind. After long twelve years, again he thought of Moni. The whole world became dark before his eyes. He started doubting him, Was he the same Amar ? The man, who sacrificed riches for love ? Like a wounded deer he peered towards the boy and emotionally burst forth' who is your mother, what is her name ?" The boy replied" "Mother is mother, she is heaven for me. In the corner of the street, she gave birth to one. She was begging, door to door, and brought one up. My throat has hardly tasted a drop of milk," He got chocked, for his eyes were brimming with tears Amar was in a trance. He was recollecting his past. The boy must be his own son. He was cursing himself, His whole body was trembling. The ghast pictures of his past twelve years were mocking at him.

The train stopped in a station. The

boy soon gotdown wiht the pocket of rice in his hand and started running to escape from the ever-alert eyes of the ticket collector. Amar became conscious, He mechanically got down and ran after th boy. Apprehending him to be the ticket collector, the boy ran faster than before. Amar with long strides ran swiftly and over took the boy. Catching by the hand. Amar asked once again, controling his breath, "who is your mother, boy ? What is her name ?"

"People call her Moni''—speaking this much the boy ran swiftly. Amar with a deep groan cried "Moni". Tears were gashing down from his eyes. He followed the boy. The boy at last stopped near a little cottage in a small slam area. The boy entered in. The groaning voice of a woman was well audible to out side. Amar dashed into the cottage. It was almost evening. The room was dark. The boy very soon lighted a kerosene lamp, which was too dim due to want of kerosene. Moni was groaning with pain "water, water." The boy ran with a tin in hand to fetch water from the nearby pond. Amar was standing near her bed in tears. He burst forth. "Moni, I have come back. The sinner Amar has come back Moni, excuse him." Moni lifted her look towards Amar. With astonishment she gazed towards his face for a minute. Her lips were trembling. Tears were flowing down from her hollow eyes. She was getting too much pain in her chest. With much difficulty she straightened herself and sitting on her bed she touched the feet of Amar. Again she stretched on the bed with a groan. "Why did you come ? you are too late. A big wall between us, sir, a big wall". Amar was sobbing and in folded hands he was begging apology.

Moni was faintly mattering with much pain, "This boy is your son. It is too late. I am lucky. I met you. In the last minute". The boy had returned back with water. With awe and wonder he listened the words of his mother. Hastily he oozed down a few drops of water, separating his mother's lips. The lamp was about to be extingwished. Amar pulled out a bundle of currency notes from his coat pocket. He lighted the notes in the kerosene lamp and helplessly gazed towords this face of Moni. With a deep cry, everything ended. Throwing the burning to one side, he uttered a heart rending cry "M-O-N-I".

The son and the father were beating there heads against her chest. The notes were, were burning dimly at one side. ●●

Truancy In Our School And !ts Remedies

Prodip Ch, Dutta M, A.
Lecturer In Education.

In recent years it has become increasingly clear that trnancy is a common pattern of behaviour among the school going boys, not only of Assam but of the world. We find many children in secondary schools and colleges, playing truant and indulging in committing various offences. They find the school curriculum of no interest to them and are unable to adjust themselves according to the discipline of the school and therefore, decide to run away from the school. This act results in a great loss to the intell-ectual development of the children. It has also created a chaos in the normal functioning of the society, schools and other social institutions and parents and teachers are at great trouble with the truants.

Truancy is mainly an adolescent phenomenon and is the outcome of several factors after complex and interwoven. These factors may be classified as biological, psychologica socio-economic, socio—cultural, personal and others. But here wel mainly stress on the responsibility of school which is directly related with this phenomenon.

School is the only agency which holds the responsiblity of the educa-tional welfare of the society. Its function is not only to give formal education to children but also to help in the progress of the society. School should help men and women to live fuller and happier lives in adjustment with the changing environment. But most school fail

to do their jobs. Here we must not suppose that school alone can make up for all the inedcquacies of the home and the wider community. Even so, the school is in a position to do much more than it previously has to prepare the child for effective social living.

In a sparsely populated land, school education is liable to be backward, for there is likely to be little wealth and so little provision of school buildings. The over-population of our state over-crowded the schools by a maximum number of students becouse the rate of increase in the number of schools could not keep place with the rate of the grouth of population, In a over crowding school, there is greater chance to run away.

It is an unfortunate observation to find that many secondary schools of Assam have no adequate play grounds. Besides the play-grounds most of the school authorities fail to supply adequate play materials and other equipments.

To keep the students busy, fit for work and free from fatigue, it is vitally important that they should take some form of tiffin during their stay at school. But almost all school fail to supply nutrious and cheaper food to pupils.

The condition of school libraries is also very poor. In some schools there is no provison of separate libary room. Books are kept in the office rooms, or teachers common room, which are not convenient for the students. Again though there exists a separate library room, it contains small number of books.

Regarding other equipments also the schools suffer most. Good audio visual aids which help chiledrn most are absent. Ordinary aids liKe map, black board, charts etc. are used in almost all the schools but there is no provision of motion pictures, radio, cinema projectors, field—trips, televison etc. In some schools though there is one radio it is not adequate for the whole school,

The teachers of all secondary schools have many problems. They

get very low salaries and their social and economic status is very poor. Some of the teachers also have insecurity of job. As a result, teachers have to absorb in the bread and butter problem rather than in higher intellectual persuits of life. The failed to put their best in their profe-ssion due to their financial pressures.

The above-mentioned factors like increased number of students, lack of adequat number of class-rooms, lack of well-equipped library, lack of adequate number of teaching materials, school canteen, play ground, low salaries of teachers etc, have decreased the standard of education. Students are not at all interested and this led to truant behaviour.

The surroundings of the schools also attract the students. Particularly in the urban areas, there are various factors like cinema-halls, slums, den-sely populated parts, different kinds of shops, industries, parks, railway and motor stations etc. The films, full of romantic stories, amorous, songs, sex-appealing, dances, glorifi-cation of criminal characters etc exert explosive effect upon the young minds. They run away from school. Some students are also found busy in pursuing girls.

After discussing the physical condi-tions and surroundings of the schools let us try to find out some specific characters of the school context having affinity with the truancy. Firstly, the poor educational records have positive affinity with the inci-dence of truancy. Failing students are likely to meet several frustrating and discouraging situations in their school life. They are generally rejected by the teachers and in some cases even by their own parents, if they do not have any other appreciable qualities. This situation bring complicated consequences on their adjustment.

The present examination system in school has been described as outmoded by almost all the Education Commissions that submitted their reports on the subject. It makes no true assessment of the students knowledge. It creats fear and jealousy

and unhealthy spirit of Competition in the minds of students. As a result some truants may show non-serious attitude towards examination.

The curriculam of the secondary schools is found over-crowded by different subjects. It is also bookish. Thus the students are not interested with the present curriculum due to absence of non-academic activitics. They run away from school and indulge in various anti-social activities.

Disinclination towards some school subjects may lead a child to beeome truant. Most of the truants run away from school in the mathematics class because they are unable to do the sums. Subjects like English, Sanskrit etc. are also disliked by the truants.

Some teachers are also responsible for this incident. There are some teachers who always put sarcastic remarks to the students about their dress, low intellect and for Some other acts. Some teachers are autacratic who take drastic action and impose harsh punishment without analysing the cause of indiscipline among students. As a result of these most students flee from school in order to avoid their teachers who are not liked by them.

Thus we have seen that there are various factors which contribute to maladjusted behaviour in the school. We must not suppose, however, that the school alone can make up for all the inadequacies of the home and the wider community. Even so, the school is in a position to do much more than it previously has to prepare the child for effective social living,

From our previous discussion it is estimated that the problem of truancy demands urgent attention. If truants of to-dey cannot be treated properly, there is greater posibility, that they may be tend towards crimes. In conclusion, let us suggest some remedial measures for the solution of this problem.

1. The school buildings should be attractive to attract the students and extensive to accomodate all

children comfortably. The school ompound should be neat and clean.

2. The class-rooms should be well equipped by different audio-visual aids like maps, charts, radio, projector etc. A well-equipped class-room not only helps the teacher, but also makes a favourable impression on the students.

3. In every school there should be one school canteen to provide nutrious and cheaper food to the students. It is not possible to provide free mid-day meals to all children regularly but through the school canteen every school can provide cheaper food to the students.

4. Truants are found generally non-bookish. Hence the school should abandon the traditional school curriculum and build new one of non-academic interests. The curriculum should provide for different games, boy's-scouts, girl's-guides, activities, excursions, field trips etc, The social service scheme should be introduced in all schools

5. All school should also be pro-provided with a decent play-ground with different play-materials. Games sbould be so organised that every pupil may have a chance to play the games in which he is interested.

6. The teachers plays an important role in the life of the child. He should make a psychological approach to the problem of truancy-by trying to locate the under-lying causes. Physical punishment should not be inflicted on students and the teacher should not make sarcastic remarks in the class-room.

7. The slow learners and mentally retarded children find the shool curriculum too hard and are unable to full on with normal class-work. If these students are forced to compete with other students, they may seek to withdraw from that situation. Thus school work should be provided to the ability of students

8. The teachers should know the home back ground of the students. If some of the factors contributing to trouancy are found in home conditions, a visit to the home

is necessary. In this regard, the 'Parent-Teachers-Associations' can play an important role. If there is a proper atmosphere at home as well as at school, the incidence of trua-ncy will decrease.

9. Healthy recreational facilities should be provided to the children. Each school and community should have play-ground, park, club etc. Drama, dances, art, mock-parliaments, publication of school magazine, play-match etc. must be organised to develop co-operation, mutual under-standing, friendship, discipline and many other personality traits.

10. Strikes is the educational institutions should be prohibited to the young children, because most strikes, now-a-days are guided by political parties for their own benefit and are not connected with the academic life of the institutions.

Above all things we should love the children and many of the trua-nts could be corrected by means of showing affection and love. In meny cases truants develop their symptom as a consequence of depriva-tion of the affection of the parents and teachers.

> The teacher is not merely the fountain or facts, the walking encyclopaedia and the universal provider of useful iuformation to the young, but their guide, philosopher and friend, the skilled builder of their intellect. —Wren

YOUR EYES

I saw your eyes,
Beaming with delight
Like a fine moonlit night
A reflection of the soul within
In your eyes, is ever seen.
A meditative glance in the eyes
So beautiful, so sacred, full of bliss
To me like a divine kiss.
You are not mine, it does not matter
I am carrying the light
In your eyes forever.

Sabita Pathak
2nd year B. A.

'দীপ ষ্টোৰ'

ইয়াত ৰুচি অনুযায়ী বাংলা পান আৰু
বিয়া আদিত উপহাৰ দিবলৈ নানা
ধৰণৰ মনোহাৰী সামগ্ৰী
পোৱা যায়।

'লাকী কৰ্ণাৰ'

ইয়াত ৰাজ্যিক লটাৰীৰ টিকট পোৱা যায়।

প্ৰোঃ—ৰতন কুমাৰ বৈশ্য পাঠক

নগৰবেৰা বজাৰ

কামৰূপ (অসম)

ৰাইজৰ সেৱাৰ বাবে নিৰ্ভৰযোগ্য একমাত্ৰ প্ৰতিষ্ঠান

চৌধুৰী ফাৰ্ম্মাচী
গভঃ ৰেজিষ্টাৰ্ড
নগৰবেৰা বজাৰ
কামৰূপ (অসম)

চৌধুৰী ফাৰ্ম্মাচী
গভঃ ৰেজিষ্টাৰ
ৰংজুলি
গোৱালপাৰা (অসম)

ইয়াত সকলো ধৰণৰ ঔষধ সুলভ
মূল্যত পোৱা যায়।
পৰীক্ষা প্ৰাৰ্থনীয়—

বিমলা প্ৰসাদ চলিহা মহাবিদ্যালয়ৰ প্ৰথম বছৰ

প্ৰথম সংখ্যা আলোচনীলৈ আমাৰ

আন্তৰিক শুভেচ্ছা জনালোঁ।

কলেজ কো-অপঃ কেণ্টিন

উৎকৃষ্ট ছপা-বন্ধাৰ কাৰণে

জনতা প্ৰেছ

অসম চৰকাৰৰ স্বীকৃতিপ্ৰাপ্ত ছপাখানা

মিৰ্জা, কামৰূপ (অসম)

★
★★★
★★★
★

— আমাৰ এজেণ্ট —

মতিয়াৰ ৰহমান

সাং — সোণতলী

পোঃ অঃ — মাহতলী (কামৰূপ) অসম

যি কোনো ছপা কামৰ (জনতা প্ৰেছৰ কাৰণে) অৰ্ডাৰ লোৱা হয়।

EDITORIAL BOARD

Principal D. P. Saikia (President)
Prof. R. K. Bora (Adviser)
Prof. B. K. Mishra (Adviser)
Prof. B. K. Das (In-charge)
M. Medhi (Editor)
N. R. Chaudhury (Member)
N. Medhi (Member)

Printed at Janata Press, Mirza